

Programmabegroting Dongen 2023-2026

**Niet sparen,
maar helpen**

BEGROTING 2023 IN ÉÉN OOGOPSLAG

Er gebeurt héél véél in de wereld om ons heen. Voor iedereen zijn het onzekere tijden. In 2023 zetten we als gemeentebestuur extra geld opzij (€500.000) voor het ondersteunen van onze inwoners, ondernemers en verenigingen. In deze bijzondere situatie vinden we dat belangrijker dan het verder versterken van het financieel huishoudboekje van de gemeente Dongen. We willen snel, flexibel, daadkrachtig en met maatwerk hulp kunnen bieden aan onze lokale samenleving. Dat brengt ons bij de kerngedachte van deze begroting: Niet sparen, maar helpen.

Het college van burgemeester en wethouders

INKOMSTEN

WAAR KOMT HET GELD VANDAAN?

Het grootste deel krijgen we van het Rijk.

De rest krijgen we uit lokale inkomsten.

De totale inkomsten voor 2023 zijn begroot op € 66,8 miljoen.

HOEVEEL BETAAL IK IN 2023 AAN:

- RIOOLHEFFING**
Vast bedrag : € 175,-
- AFVALSTOFFENHEFFING**
Gemiddeld huishouden : € 345,-
- ONROERENDE ZAAK BELASTING**
Bij gemiddelde WOZ-waarde € 372.000 : € 439,-

LOKALE INKOMSTEN

OZB (onroerendezaakbelasting)	€ 6,6 miljoen
Afvalstoffenheffing	€ 3,5 miljoen
Rioolheffing	€ 2,1 miljoen
Leges (paspoorten, rijbewijzen, vergunningen)	€ 0,9 miljoen
Verkoop (bouw)grond	€ 0,1 miljoen
Overige opbrengsten	€ 4,9 miljoen

SPEERPUNTEN VOOR 2023

- ✓ Maximale inzet op beheersen van woonlasten
- ✓ Actualiseren van beleid voor bestrijding van armoede
- ✓ Versnellen/verruimen woningbouw (flex, Noorderbunder, Waspijse Weg)
- ✓ Doortontwikkeling van energieloket
- ✓ Extra aandacht voor meedoen sport / bewegen
- ✓ Extra inzet van formatie op jeugdzorg, schuldhulpverlening en inburgering
- ✓ Extra waardering mantelzorgers (bon van €30 naar €100)

STEUNFONDS

In de begroting 2023 hebben we een steunfonds opgenomen van €500.000. Nog dit jaar storten we €250.000 in een bestemmingsreserve steunfonds, direct inzetbaar of komend jaar. Daarmee kunnen we bestaande regelingen versterken en doelgericht helpen waar ondersteuning nodig of noodzakelijk is.

Denk aan hulp bij koopkracht en energiearmoede, het versterken van participatie in de samenleving, bijvoorbeeld op het gebied van sport en cultuur. Maar ook aan het (financieel) ondersteunen van ondernemers en verenigingen die worden getroffen.

De regelingen worden eenvoudig, toegankelijk en doeltreffend. We nodigen de gemeenteraad en samenleving uit om mee te denken. Eind dit jaar willen we het steunpakket voor 2023 gereed hebben, zodat kan worden begonnen met de uitvoering.

Reni Jansen, wethouder Financien

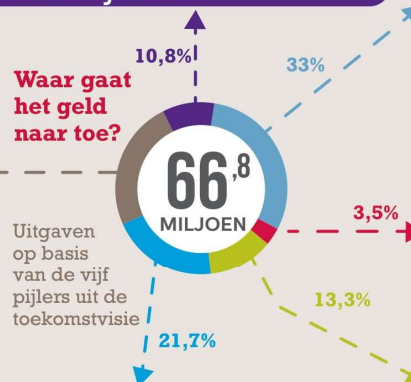

Dongen Leeft!

Onze omgeving is fijn om te wonen, werken, verblijven. We zetten in op de kwaliteit van ontmoeting, beleving, bewegen, veiligheid en toegankelijkheid. Extra aandacht is er voor klimaatadaptatie, duurzaamheid en biodiversiteit.

7,2 miljoen

Waar gaat het geld naar toe?

14,5 miljoen

Dongen Dient!

De lijnen tussen inwoners, verenigingen, ondernemers en de gemeente zijn kort. We staan open voor ideeën vanuit onze samenleving. Iedere wethouder is aanspreekpunt voor een kern of wijk. We staan dicht bij onze inwoners en kunnen met elkaar het goede gesprek voeren.

11,8 miljoen 17,7%

Algemene dekkingsmiddelen en overhead (personeel & organisatie, ICT, verzekeringen etc.)

Dongen Zorgt!

We zorgen voor goede onderwijsvoorzieningen. We bestrijden eenzaamheid. We stimuleren activiteiten voor sport en bewegen. We maken de toegang tot het sociaal domein toegankelijker voor onze inwoners met zorgvragen.

22,0 miljoen

2,3 miljoen

Veilig Dongen!

Onze inwoners, ondernemers, bezoekers ervaren Dongen als een bovengemiddeld veilige gemeente. We ondersteunen nieuwe initiatieven om criminaliteit te bestrijden. We gaan voor het voorkomen en verminderen van overlast in de openbare ruimte.

8,9 miljoen

Dongen Onderneemt!

Dongen is een aantrekkelijke plek voor bedrijven om zich te (blijven) vestigen. In 2023 stellen we een nieuwe economische visie op. We verbinden ondernemers met werkzoekenden. Samen met onze ondernemers werken we aan klimaatdoelstellingen.

Voor de volledige tekst van de begroting kijk op www.dongen.nl/begroting

Aan onze gemeenteraad

Niet sparen, maar helpen

Net als dit jaar, wordt ook volgend jaar voor iedereen een complex jaar. Er is veel aan de hand in de wereld om ons heen. De prioriteit voor 2023 ligt niet bij het verder versterken van het financieel huishoudboekje van de gemeente Dongen, maar bij het vitaal houden van onze lokale samenleving. Dat brengt ons bij de kerngedachte van deze begroting: We willen niet sparen, maar helpen.

Steunfonds

In deze begroting scheppen we de financiële ruimte om in 2023 snel, flexibel, daadkrachtig en met maatwerk hulp te kunnen bieden aan onze lokale samenleving. Daarvoor hebben we incidenteel een extra budget van € 500.000 opgenomen. Daarnaast worden nog dit jaar de resterende coronamiddelen van € 250.000 gestort in een bestemmingsreserve steunfonds.

Hiermee wordt de financiële basis gelegd voor een steunpakket waarvan de inhoud de komende maanden in samenspraak met uw raad gestalte zal krijgen. Deze tijd is ook nodig om een goede analyse te kunnen maken van de effecten van de rijksmaatregelen zoals die recent door het kabinet zijn aangekondigd in de miljoenennota voor 2023. Met dit extra budget kunnen we bestaande regelingen versterken waar nodig en flexibel inspelen op situaties waar ondersteuning nodig of noodzakelijk is.

We nodigen de gemeenteraad uit om mee te denken over de concrete invulling van het steunpakket. We gaan daarnaast de komende tijd in overleg met onze samenleving en maatschappelijke en sociale partners. Daarmee willen we een scherp zicht krijgen op de mogelijkheden voor een effectieve aanpak, gericht op doelgroepen, met maatschappelijk draagvlak en goed uitvoerbaar voor de gemeentelijke organisatie.

Zo nodig kunnen er nog dit jaar aanvullende maatregelen worden getroffen. Eind dit jaar willen we het steunpakket voor 2023 gereed hebben, zodat kan worden begonnen met de uitvoering. Tegen de zomer van 2023 wordt bezien of er een aanvullend steunpakket nodig en mogelijk is. In de eerste bestuursrapportage van 2023 zal uw raad daarvoor dan een voorstel ontvangen.

Moeilijke en onzekere tijden

Het zijn moeilijke en onzekere tijden – internationaal, nationaal, regionaal, lokaal. De oorlog in Europa en de vele gevolgen daarvan raken ons allemaal. We hebben te maken met een aaneenschakeling van crisissen. Koopkracht, wonen, arbeidsmarkt, vrijheid, vluchtelingen, energie, klimaat, stikstof, corona, inflatie, de prijzen van ons dagelijks levensonderhoud – steeds meer mensen maken zich steeds grotere zorgen. Hoe moet het nu verder met het betalen van rekeningen? Ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Wat staat ons te wachten in 2023? Wat brengt de toekomst?

Dicht bij elkaar

In moeilijke en onzekere tijden is het extra belangrijk om er voor elkaar te zijn. Naar elkaar te luisteren. Elkaar te helpen. Als gemeenteraad en college van de gemeente Dongen is het van groot belang dat we zeker nu ook in goede verbinding staan met onze inwoners, verenigingen, ondernemers en partners. Daar waar mogelijk ondersteunen we elkaar. Met raad en daad en met de afstemming die past bij lokaal maatwerk. We denken mee om de best mogelijke oplossingen te vinden. In deze bijzondere tijden hebben we elkaars hulp, kennis, inzet en aandacht nog meer dan anders nodig.

Realistisch

Behalve de uitdagingen, zien we ook kansen. Vindingrijk zijn zit in ons Dongens DNA. Proactief en met daadkracht gaan we 2023 in. Daarbij moeten we ook realistisch zijn. Als gemeente hebben we niet de sleutel in handen voor het oplossen van het grootste deel van de crisissenproblematiek. Dat gebeurt nationaal of zelfs internationaal. Het kabinet neemt voor 2023 extra maatregelen om mensen met lage en middeninkomens zoveel mogelijk te steunen. De energierekening wordt verlaagd, het minimumloon wordt verhoogd, huurtoeslag en zorgtoeslag gaan omhoog.

Flexibel en veerkrachtig

Voor onszelf zien we een duidelijke rol weggelegd in 's Gravenmoer, Dongen en Klein-Dongen-Vaart. Bij onze inwoners, verenigingen, ondernemers en maatschappelijke partners die in de problemen zijn

of dreigen te komen, halen we specifieke vragen en behoeften op. Financieel, sociaal en economisch. We doen wat we kunnen om te helpen. We blijven dicht bij elkaar. Omstandigheden veranderen snel en dus ook vragen en behoeften. Daar moeten we als gemeentebestuur – raad en college – in samenwerking met de gemeentelijke organisatie en in samenspraak met onze lokale en regionale partners, flexibel en veerkrachtig op kunnen reageren.

Financiële positie

In de vorige bestuursperiode is stevig ingezet op het versterken van de financiële positie van de gemeente Dongen. De begroting is met een omvangrijk ombuigingspakket op orde gebracht en er is een harde bovengrens afgesproken voor de gemeentelijke schulden.

Solide en robuust

In de voorliggende begroting blijven we werken aan de robuustheid van de begroting. Op een aantal punten zijn we behoedzaam in onze veronderstellingen. In onzekere tijden is het goed om een aantal slagen om de arm te houden. De effecten van alle crisissen zijn vanzelfsprekend niet te voorspellen en kunnen grote impact hebben. Tegelijkertijd is de financiële positie van de gemeente op dit moment solide en robuust. We zijn hierdoor beter in staan om eventuele tegenvallers op te vangen. Dat biedt kansen voor aanpassing van voorgenomen beleid.

Solvabiliteit

Anders dan in het coalitieakkoord is opgenomen, zien we voor 2023 af van de jaarlijkse toevoeging van € 500.000 aan de algemene reserves om de solvabiliteit verder te versterken. Dat stellen we uit met een jaar. Dit bedrag besteden we in 2023 liever en beter aan onze inwoners, ondernemers en verenigingen om hen op financieel en sociaal vlak te ondersteunen.

Versterken

Met dit extra budget kunnen we bestaande regelingen versterken waar nodig en flexibel inspelen op situaties waar ondersteuning nodig of noodzakelijk is. Hierbij denken we aan koopkracht, energiearmoede, het versterken van participatie in de samenleving, bijvoorbeeld op het gebied van sport en cultuur. Maar ook aan het (financieel) ondersteunen van ondernemers en verenigingen die worden getroffen. De regelingen worden eenvoudig, toegankelijk en doeltreffend.

Hoofdpijnen en accenten

Deze begroting heeft een aantal thema's en ontwikkelingen die een extra belangrijk aandachtspunt vormen. De toelichting volgt op andere plaatsen in deze begroting, maar onderstaand een opsomming van de belangrijkste hoofdpijnen en accenten voor 2023:

- Woonlasten: We zetten maximaal in op beheersing van de woonlasten
- We houden de afvalstoffen- en rioolheffing gelijk aan 2022
- Armoede: herziening beleid, rekening houden met verhoging minimumloon met 10%
- Wonen: Flexwoningen voor diverse doelgroepen, we zetten in op versnelling en verruiming van woningbouw, schop in Noorderbunder, ontwikkeling Waspikse weg
- Duurzaamheid: Doorontwikkeling van energieloket, ontwikkelplannen voor wijken
- Extra formatie schuldhulpverlening
- Extra formatie jeugdzorg
- Extra aandacht voor meedoen sport / bewegen

Samenspel

Voor onze inwoners is er maar één gemeente Dongen. In 2023 is het extra belangrijk dat we als gemeenteraad, college en gemeentelijke organisatie komen tot een goed samenspel, waarbij ieder zijn verantwoordelijkheid kent en neemt. Zodat we er kunnen zijn voor diegenen die ons nodig hebben.

Opdracht

We geven onszelf de opdracht om in deze bestuursperiode lokale, regionale en nationale voorzieningen dichterbij onze doelgroepen te brengen. Door een beter contact, komt een beter inzicht, meer begrip, worden drempels lagere en kunnen we meer voor elkaar betekenen.

Zichtbaarheid, toegankelijkheid, transparantie, bereikbaarheid, vertrouwen

In 2023 wordt het college van burgemeester en wethouders zichtbaarder in de Dongense samenleving. Iedere wethouder is het aanspreekpunt voor een kern of enkele wijken. We staan dicht bij onze inwoners en kunnen met elkaar het goede gesprek voeren.

Nieuwe politiek staat voor een open, toegankelijke en transparante stijl van besturen, waarbij inwoners die dat willen een inbreng kunnen leveren en waarbij hun argumenten worden meegewogen. Luisteren en weten wat er leeft, zichtbaar en aanspreekbaar zijn, dat is nodig voor het herstel van vertrouwen in de politiek. Aan dat herstel willen we op lokaal niveau een bijdrage leveren. Daarvoor draagt zowel het gemeentebestuur als ook de gemeentelijke organisatie een verantwoordelijkheid.

Ook in de regio worden we in 2023 zichtbaarder. Juist nu kan samenwerking, het bundelen van kennis en krachten, als ook het delen van opgedane ervaringen, extra voordelen opleveren.

Hier staan we voor

Wij willen een gemeente zijn die er echt staat en die een veilig vangnet kan bieden voor inwoners die dat om welke reden dan ook nodig hebben. We kijken in 2023 met een extra scherp oog naar elkaar, we proberen noodsignalen zo snel mogelijk op te vangen. We vragen onze inwoners om dat ook te doen en mee te helpen signaleren in de eigen wijk. Goed voor elkaar, goed met elkaar.

We zijn waakzaam als het gaat om huishoudens die leven rond de armoedegrens. Als samenleving proberen we te voorkomen dat mensen zich eenzaam voelen. Nog dit jaar sluiten we aan bij het actieprogramma één tegen eenzaamheid. We doen wat we kunnen om te voorkomen dat (schoolgaande) jongeren door gevolgen van corona of andere moeilijke omstandigheden in deze bijzondere tijd onder druk komen te staan.

Bestuurlijke opgaven

We gaan in 2023 aan de slag met de opgaven en ambities zoals die zijn benoemd in het coalitieakkoord op hoofdlijnen 2022-2026, Versterken & Vernieuwen. We houden vast aan een financieel solide beleid, we werken hard aan nieuwe politiek en we voeren regie op de woningopgave. Dat zijn drie thema's met hoge prioriteit.

Belangrijke opgaven zijn er ook op het gebied van leven, omgeving, duurzaamheid, afval, zorg, onderwijs, economie, armoede, veiligheid en communicatie.

Dorpsteam

Komend jaar krijgt het dorpsteam meer vorm. Met het dorpsteam brengen we onze inwoners met zorgvragen en onze ketenpartners dicht bij elkaar. Dit met als doel om waar mogelijk gebruik te maken van de sociale basisstructuur (eigen kracht en sociale netwerk). We zetten hierbij in op preventie en op een ontwikkeling van zwaardere, individuele voorzieningen naar lichtere algemene voorzieningen. Waar dit sociale vangnet onvoldoende is, bieden we een goede toegang tot geïndiceerde zorg in de vorm van maatwerkvoorzieningen.

Mantelzorg

In deze complexe tijden is het werk van mantelzorgers extra belangrijk. In deze begroting is (ter uitvoering van de in 2021 door de gemeenteraad aangenomen motie) een structurele verhoging opgenomen van het mantelzorgcompliment: van € 30 naar € 100.

Armoede/schuldhulpverlening

Als gevolg van de verschillende crisissen, dreigt een groeiend aantal inwoners in financiële problemen te komen. We helpen met herijking van armoederegels. Hulp kan bestaan uit verhoging van de energietoeslag voor de daarvoor in aanmerking komende groep inwoners, groente- en fruitpakketten voor ouderen en kledingcheques voor kinderen tot 18 jaar uit de doelgroep. Eind 2022 verwachten we de rapportage van een actueel onderzoek naar armoede. Na overleg met adviesraden, partners en inwoners, doen we een voorstel aan uw raad voor structureel nieuw armoedebeleid.

Participatie

We kijken kritisch naar ons participatiebeleid en analyseren wat we meer kunnen en willen doen op het gebied van participatiebevordering.

Wonen

We maken ons sterk om een betekenisvolle bijdrage leveren aan de oplossing van het woningtekort. We zetten in op versnelling en verruiming van de woningbouw. Komend jaar steken we de schop in de grond en beginnen we met de bouw van de nieuwe wijk Noorderbunder aan de Noorderlaan. Vanuit een regierol voor de gemeente, met ruimte voor partners, gaan we de ontwikkeling van de locatie Waspikse weg versnellen. Komend jaar willen we een (nog te bepalen) aantal flexwoningen realiseren. Deze zijn bestemd voor lokale doelgroepen (zoals jongeren), arbeidsmigranten en

statushouders. De bereikbaarheid van koopwoningen voor starters willen we verbeteren door het continueren van de startersregeling en de koppeling daarvan aan de ontwikkeling van de nationale hypotheek garantie.

Omgevingswet

Op 1 januari 2023 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. De omgevingsvisie zoals die in de afgelopen periode in dialoog met inwoners en in nauw samenspel met uw raad is opgesteld, zal begin 2023 aan uw gemeenteraad worden voorgelegd. Vervolgens zullen we met elkaar de instrumenten die de Omgevingswet biedt in lijn met de bedoelingen van de wet in praktijk gaan brengen en ervaring opdoen. Tevens wordt gewerkt aan een nieuwe woonzorgvisie, die in 2023 kan worden behandeld.

Economie

We vinden het belangrijk dat in 2023 een nieuwe economische visie wordt opgesteld. In dat verband gaan we bezien op welke wijze we het vestigingsklimaat voor ondernemers en de lokale werkgelegenheid kunnen versterken. Daarbij zal onderzocht worden of met greendeals bijgedragen kan worden aan verduurzaming van de bedrijventerreinen.

Sport en bewegen

De coronacrisis heeft het belang van sporten en bewegen voor de fysieke en geestelijke gezondheid nog eens benadrukt. We zetten in op de bewegingszones die in de sportvisie zijn voorzien. In communicatieve zin promoten we sport en bewegen.

Veiligheid

In deze begroting is een structurele uitbreiding van de boa-capaciteit met 1 fte opgenomen. Als gemeente gaan we mee in nieuwe ontwikkelingen en ondersteunen we initiatieven om criminaliteit te bestrijden, in samenwerking met de regio en veiligheidspartners. De aanpak van ondermijning heeft prioriteit. Het zogenoemde bibob-beleid (bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) wordt geactualiseerd waarmee we over goede instrumenten beschikken om ondermijning tegen te gaan.

Duurzaamheid

De energiecrisis heeft ons allen er eens te meer van doordrongen dat de afhankelijkheid van gas moet worden afgebouwd. Op het vlak van de energietransitie wordt gewerkt aan grotere projecten voor de nabije toekomst, zoals: wijkplannen, zonneveld De Wildert en deelname aan het Publiek Ontwikkelbedrijf in het kader van de REKS (Regionale Energie- en Klimaatstrategie). Door middel van een doorontwikkeling van het energieloket willen we onze inwoners ondersteunen met informatie en mogelijkheden die men zelf kan toepassen bij de verduurzaming van hun woning. We bezien waar we als gemeente kunnen ondersteunen, in het geval van aanpassingen bij monumenten.

Transitievisie Warmte

Voor de hele gemeente gaan we in fases wijkuitvoeringsplannen opstellen. Dit is een verdiepingsslag op de Transitievisie Warmte.

Gemeentelijke gebouwen

In het takendebat is een opdracht voor het verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen opgenomen. Hierop vooruitlopend is een subsidieaanvraag gedaan voor het gemeentehuis wegens noodzaak van vervanging van de klimaatinstallatie.

Verenigingshal

We steunen de komst van een verenigingshal met het opnemen in deze begroting van een structurele bijdrage in de exploitatie.

Onderwijs

We geven verder uitvoering aan de nieuwbouwplannen voor de onderwijshuisvesting. De prijsontwikkeling op de bouwmarkt wordt op de voet gevolgd. Uw raad wordt stapsgewijs meegenomen in de vorderingen en ontwikkelingen. We voeren hiertoe structureel overleg met het onderwijsveld in Dongen.

Communicatie

Betrouwbare en duidelijke informatie is belangrijk voor onze samenleving. In 2023 blijft het doel van communicatie bij de gemeente Dongen: onze inwoners, verenigingen, ondernemers, partners zo snel

en duidelijk mogelijk voorzien van betrouwbare informatie. Hiervoor leveren we maatwerk (online en offline). Strategische communicatie kan in belangrijke mate bijdragen aan vitaal beleid, verbinding, regie en rust in de samenleving.

Gemeentelijke organisatie

We willen en moeten kunnen beschikken over een slagvaardige, goed toegeruste gemeentelijke organisatie. De bezetting van de gemeentelijke organisatie wordt in lijn gebracht met het takenpakket dat nu en in de komende jaren moet worden uitgevoerd. De positie van de gemeente op de arbeidsmarkt willen we versterken.

Datagedreven werken krijgt een structurele plaats in de organisatie. We willen data slimmer en intensiever gebruiken ten dienste van onze inwoners. Een deel van het budget voor datagedreven werken is structureel voor het dashboard sociaal domein.

Financieel meerjarenperspectief

De begroting ligt er financieel solide bij. Voor het jaar 2023 presenteren we een sluitende begroting. In de jaren erna is sprake van begrotingsoverschotten. Bij het opstellen van de begroting 2024 beoordelen we de actuele financiële situatie en komen we met voorstellen voor invulling van deze middelen. Voor het jaar 2026 is sprake van een belangrijke verandering. De bijdrage van het rijk uit het Gemeentefonds neemt dan fors af. Hoewel VNG, provincies en het rijk hierover in gesprek zijn, is er nog geen zicht op een oplossing.

Gemeentelijke heffingen

In deze voor velen van onze inwoners lastige tijden waarin de koopkracht onder grote druk staat, hebben we maximaal ingezet op beheersing van de woonlasten.

OZB

Het OZB-tarief voor woningeigenaren ligt in Dongen hoger dan het gemiddelde in Nederland. Het OZB-tarief voor eigenaren van niet-woningen (bedrijfspannen, clubhuizen, panden met een agrarische bestemming) ligt juist lager dan in Nederland. Het college kiest ervoor om de tarieven deze bestuursperiode meer in lijn te brengen met het landelijk gemiddelde.

Indexering

Om die reden stelt het college voor de gemiddelde OZB-stijging voor woningeigenaren in 2023 te beperken tot minder dan 1%. Om het voorzieningenniveau in onze gemeente op peil te kunnen houden, houden we conform Kaderbrief 2023 vast aan een totale OZB-opbrengstverhoging van 5,2%. Dat betekent dat we de OZB bij eigenaren van niet-woningen extra verhogen. Voor hen stijgt de OZB met ruim 10%.

Woonlasten

Omdat de afvalstoffenheffing en de rioolheffing in 2023 gelijk blijven aan 2022, is het college erin geslaagd de woonlastenstijging voor woningeigenaren bij een gemiddelde WOZ-waarde beperkt te houden tot gemiddeld € 1.

Septembercirculaire

Op 20 september jl. is de septembercirculaire verschenen. Zoals aangegeven in de Kaderbrief 2023 verwerken we deze niet meer in de begroting. We zullen u zoals gebruikelijk zo spoedig mogelijk informeren over de uitkomsten van deze circulaire. Hierbij gaan we ook in op de financiële verwerking in de begroting.

Tot slot

De realiteit is dat we bij het maken van deze begroting te maken hebben met een aantal mondiale en landelijke ontwikkelingen die stevig ingrijpen op onze toekomst en waarvan de precieze consequenties nog ongewis zijn. Ontwikkelingen die we niet alleen kunnen oplossen en zelfs ontwikkelingen waar we beperkt of geen invloed op hebben.

Deze ontwikkelingen hebben we zo goed mogelijk een plaats gegeven in de begroting van onze gemeente. Hierbij we steeds aangeven welke bijdrage we lokaal kunnen leveren aan oplossingen. Daar waar mogelijk hebben we ook aangegeven hoe we de ontwikkelingen volgen en ons voorbereiden op de toekomst. Ook het takendebat van komend half jaar, speelt daarbij een rol. De uitkomsten daarvan worden opgenomen in de begroting van 2024.

Met deze begroting doen we ook een oproep aan de Dongense samenleving. Het zijn moeilijke tijden en juist in perioden van onzekerheid is het belangrijk om dicht bij elkaar te blijven.

Burgemeester en wethouders van Dongen,
De secretaris,

De burgemeester,

mr. H.L.M. van Noort

drs. M.C. Starmans-Gelijns

Financieel Perspectief 2023-2026

In de vorige bestuursperiode zijn belangrijke stappen gezet in het verbeteren van de financiële positie van de gemeente. In het najaar van 2019 is in korte tijd een omvangrijk bezuinigingspakket doorgevoerd. Vanaf de Programmabegroting 2020 is daarmee een sluitende begroting gepresenteerd. De jaren 2020 en 2021 zijn afgesloten met positieve jaarrekeningresultaten. Met de voorliggende begroting zetten we die lijn voort en maken we werk van het robuuster maken van de gemeentelijke financiën. Hierdoor zijn we beter in staat om eventuele nieuwe tegenvallers op te vangen.

Algehele financiële positie

In onderstaande tabel is het begrotingssaldo (voor en na mutaties van de reserves) opgenomen. Zoals te zien is, presenteert het college voor 2023 een positief saldo voor reservemutaties van € 83.000. Doordat (per saldo) een bedrag van € 83.000 wordt onttrokken aan de reserves, ontstaat een positief begrotingssaldo (na reservemutaties) van € 166.000. De hoge toevoegingen aan de reserves in de jaren 2024, 2025 en 2026 worden hoofdzakelijk verklaard door de voorgenomen stortingen in de algemene reserve vanuit de verbetering van de solvabiliteit en de storting van de arbitragemiddelen Jeugdzorg (zie voor meer toelichting later in deze paragraaf).

Belangrijkste financiële cijfers	2023	2024	2025	2026
Begroting				
Begrotingssaldo voor reservemutaties (x € 1.000)	83	1.694	2.041	1.574
Reservemutaties (x € 1.000)	-83	1.070	1.058	597
Begrotingssaldo na reservemutaties (x € 1.000)	166	624	983	977
Kengetallen				
Structurele exploitatieruimte	1,3%	2,4%	2,8%	2,2%
Solvabiliteit	13,4%	14,0%	15,8%	17,8%
Netto schuldquote	123%	120%	116%	109%

Tevens is in de tabel de ontwikkeling van de solvabiliteit en de netto schuldquote opgenomen. In 2021 heeft de (toenmalige) gemeenteraad een tweetal belangrijke financiële besluiten genomen. Allereerst is besloten de hoogte van de netto schuldquote te maximeren op 130%, waarbij tot 2028 een quote van maximaal 140% geoorloofd is. Dit laatste houdt verband met de voorgenomen bouw van een viertal Integrale Kindcentra (IKC's). Ten tweede heeft de raad besloten werk te maken van het verbeteren van de solvabiliteit. In het coalitieakkoord uit mei 2022 is dit verder ingevuld door het streven naar een jaarlijkse storting in de algemene reserve van € 0,5 miljoen. Dit streven is vanaf 2024 in deze meerjarenbegroting verwerkt.

In bovenstaande tabel is zichtbaar dat de solvabiliteit de komende jaren gestaag stijgt. Behalve de benoemde storting in de algemene reserve wordt ook de van het rijk ontvangen compensatie voor de gestegen jeugdzorgkosten in de algemene reserve gestort. In het verleden hebben de gestegen jeugdzorgkosten voor tekorten op de begroting gezorgd. Die tekorten zijn gecompenseerd uit de algemene reserve. Om die reden acht het college het opportuun de nu ontvangen compensatie ten goede te laten komen aan de algemene reserve. Bij eventuele nieuwe tegenvallers binnen het Sociaal Domein, bijvoorbeeld als gevolg van de nog onduidelijke rijksbezuinigingen binnen de jeugdzorg, kan een beroep gedaan worden op de algemene reserve.

De verwachte ontwikkeling van de netto schuldquote is vele malen positiever geworden dan eerder verondersteld. Dit houdt verband met de toegenomen inkomsten van de gemeente. Voor de bepaling van de netto schuldquote worden de gemeentelijke schulden afgezet tegen de inkomsten. Onder meer door indexering van het gemeentefonds zijn de inkomsten fors toegenomen; van ca. € 65 miljoen in de meerjarenbegroting 2022-2025 naar ruim € 74 miljoen in de voorliggende meerjarenbegroting. Een gelijkblijvend schuldenniveau drukt hierdoor relatief minder hard op de begroting. Een voorbeeld dat een nadeel (hoge inflatie) ook tot een voordeel (lagere schuldquote) kan leiden.

In paragraaf B is de ontwikkeling van de financiële positie in breder perspectief beschouwd.

Financieel meerjarenperspectief

In de eerste bestuursrapportage van 2022 (Berap 2022-1) hebben we u geïnformeerd over het actuele meerjarenbeeld van de gemeentelijke begroting. Dit beeld is het startpunt geweest voor het opstellen van het nieuwe financieel perspectief in deze begroting. Hierna is de verhoging van de algemene uitkering uit de meicirculaire 2022 verwerkt. Uw raad is eerder bij de aanbidding van de Kaderbrief 2023 (raadsbehandeling 30 juni 2022) geïnformeerd over de uitkomsten hiervan.

In onderstaande tabel worden de belangrijkste mutaties weergegeven die in de begroting zijn verwerkt per categorie. Grofweg worden hierbij mutaties met een omvang van meer dan € 50.000 weergegeven en toegelicht. In de programmahoofdstukken worden per thema de mutaties toegelicht.

Financieel Perspectief (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Perspectief conform Berap 2022-1	291	335	314	314
Algemene Uitkering				
Meicirculaire 2022 gemeentefonds	4.743	5.549	6.355	3.033
Aanname Algemene Uitkering 2026				3.322
Behoedzaamheid accres-ontwikkeling Gemeentefonds		-709	-820	-820
Totaal Algemene Uitkering	4.743	4.840	5.535	5.535
Autonome mutaties				
Indexering bijdragen, subsidies en contracten	-376	-385	-402	-418
Ontwikkeling kapitaallasten	256	467	14	-101
Ontwikkeling sociale lasten personeel	-194	-206	-266	-266
Cao-ontwikkeling	-703	-701	-701	-701
Kostenontwikkeling Wmo- en Leerlingenvervoer	-182	-182	-182	-182
Ontwikkeling rentelasten	-115	-489	-578	-544
Inflatieontwikkeling OZB	327	327	327	327
Afboeken boekwaarde Anspachschool	-165	11	9	9
Overige autonome ontwikkelingen	-78	-78	-78	-78
Totaal autonome mutaties	-1.161	-1.165	-1.787	-1.884
Ruimtevragers				
Uitbreiding formatie	-471	-471	-471	-471
Uitboeken taakstelling personeel	-335	-335	-276	-276
Verhoging budget inhuur	-200	-200	-200	-200
Invoering reiskostenvergoeding	-170	-170	-170	-170
Projectbudget inhaalslag Alcoholwet	-125	0	0	0
Onderhoud gemeentelijke panden	-110	-110	-110	-110
Re-integratiebudget	-75	-75	-75	-75
Verhoging mantelzorgcompliment	-45	-45	-45	-45
Uitboeken taakstelling archief	-98	-98	-98	-98
Overige ruimtevragers	-420	-316	-295	-295
Totaal ruimtevragers	-2.050	-1.821	-1.741	-1.741
Ruimtebieders				
Herberekening tarief afvalstoffenheffing	98	172	198	161
Herberekening tarief rioolheffing	-5	46	187	290
Overige ruimtebieders	0	-32	29	53
Totaal ruimtebieders	93	186	414	504

Reserveringen				
Centraal budget Steunfonds	-500			
Aanvullende raming arbitragemiddelen Jeugdzorg		651	626	165
Storting arbitragemiddelen Algemene Reserve		-651	-626	-165
Centrale reservering inflatieontwikkeling	-1.250	-1.250	-1.250	-1.250
Storting solvabiliteitsverbetering		-500	-500	-500
Totaal reserveringen	-1.750	-1.750	-1.750	-1.750
Begrotingssaldo na reservemutaties	166	624	983	977

Algemene Uitkering

- Meicirculaire 2022: Zoals toegelicht bij de Kaderbrief 2023 (behandeld in de gemeenteraad op 30 juni jl.) leidt de Meicirculaire 2022 tot een toename van de hoogte van de Algemene Uitkering.
- Aannamen Algemene Uitkering 2026: De hoogte van het gemeentefonds daalt in 2026 zeer sterk ten opzichte van 2025. In de jaren ervoor zitten extra tijdelijke middelen voor de bevrozing van de opschalingskorting en een tijdelijk hogere accres. Deze tijdelijke middelen vervallen per 2026. Het rijk, de VNG en provincies zijn met elkaar in overleg over een oplossing hiervoor. Tot op heden is nog geen overeenstemming bereikt. Wij hebben ervoor gekozen de hoogte van de Algemene Uitkering in 2025 door te trekken naar 2026. Hiermee voorkomen we een begrotingstekort en vertrouwen we op een passende oplossing voor dit probleem.
- Behoedzaamheid accres-ontwikkeling: De omvang van het gemeentefonds groeit mee met de omvang van de uitgaven van de rijksoverheid. Mede als gevolg van diverse beleidsintensivering uit het regeerakkoord en de ontwikkeling van de prijzen zijn de rijksuitgaven fors gestegen. Dit vertaalt zich door in hoge uitkering uit het gemeentefonds. Dezelfde systematiek leidt bij dalende uitgaven tot een lagere uitkering. Om hier op voorbereid te zijn, is een behoedzaamheidsmarge opgenomen van 15% op de accresontwikkeling uit de Meicirculaire.

Autonome ontwikkelingen

In de meerjarenbegroting 2023-2026 zijn diverse autonome ontwikkelingen verwerkt. Dit betreft mutaties waarop we als gemeente niet of nauwelijks invloed kunnen uitoefenen. Het gaat hierbij om:

- Indexering bijdragen, subsidies en contracten: Subsidiebudgetten en veel contracten (bijvoorbeeld binnen de zorg) stijgen met het landelijk inflatiepercentage. Deze wordt gebaseerd op de Meicirculaire 2022 en bedraagt voor 2023 5,2%. Hierdoor nemen onze uitgaven aanzienlijk toe. De bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen volgen uit de besluitvorming over de begroting in het algemeen bestuur van de betreffende regeling.
- Bijstelling van de kapitaallasten: De kapitaallasten zijn herijkt op basis van het bijgestelde investeringsplan 2023-2026. Hierbij is gerekend met een rekenrente van 0,75%. Vertraging in het realiseren van investeringen – zoals gemeld in de jaarrekening 2021 – heeft in de eerste jaren een positief effect op het meerjarenperspectief 2023-2026.
- Sociale lasten personeel: De personeelslasten zijn bepaald op basis van de actuele inzichten per 1 juli 2022. De stijging wordt veroorzaakt door hogere sociale premies.
- Cao-ontwikkeling personeel: De huidige cao Gemeenten loopt af op 1 januari 2023. Gezien de vermoedelijk forse loonontwikkeling achten wij het verstandig reeds een reservering op te nemen voor de mogelijke uitkomsten van de cao-onderhandelingen. Kijkend naar de reeds afgesloten cao's voor het rijk en de provincie berekenen we deze op 4,5% van de loonkosten.
- Kostenontwikkeling Wmo- en Leerlingenvervoer: Beide vervoersvoorzieningen worden geconfronteerd met een forse vervoersindex van ongeveer 10%. Deze ontwikkeling is onder meer een gevolg van de hoge brandstofprijzen. Daarnaast is er sprake van een toename van cliënten bij met name het leerlingenvervoer.
- Ontwikkeling rentelasten: Sinds dit voorjaar zijn de rentelasten aanzienlijk aan het oplopen. Dit heeft ook effect op de nog af te sluiten leningen in de komende jaren. Door de bouw van een viertal IKC's dienen de komende jaren aanzienlijke bedragen geleend te worden (zie ook paragraaf D Financiering). In de begroting zijn deze voorgenomen leningen herberekend tegen een hogere verwachte rente.

- Indexering OZB: Zoals aangegeven in de Kaderbrief wordt bij de vaststelling van het OZB-tarief rekening gehouden met de inflatie. Dit betekent dat de opbrengst meerjarig stijgt met de inflatie (5,2%). Wel worden voor de verschillende OZB-categorieën verschillende percentages gehanteerd. Zie hiervoor ook de inleiding en paragraaf A Lokale Heffingen.
- Afboeken boekwaarde Anspachschool: In 2023 wordt gestart met de bouw van IKC J.J. Anspach. Dit nieuwe gebouw wordt gebouwd op de plaats van de huidige Anspachschool. Dat betekent dat deze school wordt gesloopt en dat de resterende boekwaarde in de boekhouding wordt afgeboekt. In latere jaren vervallen hierdoor de kapitaallasten. Bezien over de resterende afschrijvingsperiode is dit lastenneutraal.

Ruimtevragers

Naast de autonome ontwikkelingen is sprake van beleidsintensiveringen oftewel ruimtevragers. Het kan hier gaan om nieuw beleid, maar doorgaans is sprake van een uitbreiding of het simpelweg duurder worden van bestaand beleid. Dit kan lokaal geïnitieerd zijn, maar even goed kan het gaan om landelijke wetgeving. De belangrijkste ruimtevragers worden hieronder toegelicht:

- Uitbreiding formatie: De afgelopen jaren zien we dat de van oudsher 'reguliere' gemeentelijke taken aan veel veranderingen onderhevig zijn door nieuwe en/of gewijzigde wetgeving. Daarnaast worden we steeds vaker geconfronteerd met specifieke, al dan niet tijdelijke, nieuwe taken. Dit leidt op steeds verschillende plekken binnen de organisatie tot druk op onze formatie. Om de huidige en toekomstige gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden, waaronder het gestelde in het coalitieakkoord, goed te kunnen uitvoeren voorziet deze begroting in een uitbreiding van de formatie met 5,5 fte (zie ook paragraaf E Bedrijfsvoering).
- Uitboeken taakstelling personeel: Zoals toegelicht bij Berap 2022-2 wordt voorgesteld de resterende taakstelling op personeel structureel uit te boeken. Het uit te boeken bedrag is in 2023 hoger dan in berap-2. Dit komt omdat de taakstelling initieel oploopt en in 2023 hoger is dan in 2022. Vanaf 2025 is het bedrag lager omdat is geanticipeerd op natuurlijk verloop.
- Verhoging budget inhuur: Als gevolg van de arbeidsmarktkrapte, de langere doorlooptijd van vacatures, het oplopen van tarieven voor externe inhuur en de toename van incidentele werkzaamheden (waaronder gevolgen van coronapandemie, statushouders en Oekraïense vluchtelingen) is het huidige budget ontoereikend. Met een verhoging van het inhuurbudget zijn we in staat inhuur vanuit efficiency- en strategische overwegingen in te zetten.
- Invoering reiskostenvergoeding: De cao biedt de mogelijkheid werknemers een reiskostenvergoeding te geven. Tot op heden doen wij dat niet. Om als werkgever aantrekkelijk te blijven in een krappe arbeidsmarkt met hoge brandstofprijzen is het invoeren van een reiskostenvergoeding woon-werkverkeer een wenselijke aanvulling op de secundaire arbeidsvoorwaarden.
- Projectbudget inhaalslag Alcoholwet: Het bestand van alle horecagelegenheden in Dongen voldoet niet volledig aan de Alcoholwet. Het op orde brengen van het bestand omvat naast de vergunning ingevolge de Alcoholwet ook in een aantal gevallen een exploitatievergunning. In dit verband vindt ook een beoordeling vanuit de wet Bibob plaats in het kader van het tegengaan van ondermijning. Eén en ander wordt in 2023 projectmatig aangepakt.
- Onderhoud gemeentelijke panden: Op basis van het geactualiseerde meerjarig onderhoudsplan is de jaarlijkse dotatie aan de onderhoudsvoorziening bijgesteld. In de actualisatie heeft voornamelijk een ophoging van de prijzen plaatsgevonden.
- Re-integratiebudget: Het klantenbestand met betrekking tot mensen met een beschut indicatie en banenafpraak indicatie blijft groeien, dit betekent dat meer gelden nodig zijn voor begeleiding en loonkostensubsidie.
- Verhoging mantelzorgcompliment: Bij de behandeling van de begroting 2022 is het mantelzorgcompliment eenmalig verhoogd tot € 100. Daarbij is het verzoek gedaan bij de begrotingsvoorbereiding 2023 te zoeken naar ruimte voor een structurele verhoging. Die financiële ruimte is in de voorliggende begroting gevonden.
- Uitboeken taakstelling archief: Onderdeel van het ombuigingspakket uit 2019 was een taakstelling op de archiefkosten via het digitaliseren van het archief. Deze ombuiging is echter maar gedeeltelijk gerealiseerd: vooralsnog kan het digitale archief, dat in beheer is bij het regionaal archief, enkel locatie-gebonden dossiers aan. Andere dossiers kunnen niet goed ontsloten worden. Een deel van het te bewaren archief moet voorlopig op papier beschikbaar blijven.

Ruimtebieders

Tegenover de ruimtevragers staan ook enkele ruimtebieders.

- Herberekening tarieven afvalstoffen- en rioolheffing: Bij de afvalstoffen- en rioolheffing is sprake van een gesloten systeem. Middelen die met de heffingen worden opgehaald worden voor dit doel

ingezet. Voor de bepaling van de benodigde inkomsten zijn de uitgaven en inkomsten die toegerekend mogen worden aan de rioolheffing geactualiseerd. Per saldo leidt dit tot een meevaller. Dit is hoofdzakelijk het gevolg vanwege de doorwerking van hogere inkomsten uit 2020 en 2021.

Reserveringen

Binnen de begroting wordt een aantal reserveringen getroffen. Deze mutaties dragen bij aan de robuustheid van de begroting en de financiële positie.

- **Centraal Budget Steunfonds:** In de begroting voor 2023 hebben we incidenteel een extra voorziening opgenomen. Hiervoor wordt een bedrag van € 500.000 centraal op de begroting opgenomen. Met dit extra budget kunnen we bestaande regelingen versterken waar nodig en flexibel inspelen op situaties waar ondersteuning nodig of noodzakelijk is. Hierbij denken we aan het versterken van participatie in de samenleving, bijvoorbeeld op het gebied van sport en cultuur. Maar ook aan het (financieel) ondersteunen van ondernemers en verenigingen die worden getroffen. De regelingen worden eenvoudig toegankelijk en doeltreffend. Ruimte is gevonden door in 2023 geen storting solvabiliteitsverbetering te doen in de algemene reserve.
- **Stelpost arbitragemiddelen jeugdzorg:** Vorig jaar heeft een arbitragemiddelen uitspraak gedaan in een geschil tussen VNG en het rijk. De uitspraak hield in dat het rijk gehouden is aan compensatie van de gestegen uitgaven jeugdzorg. In afwachting van een nieuw regeerakkoord en een mogelijke hervormingsagenda binnen de jeugdzorg is vorig jaar geadviseerd slechts 75% van de arbitragemiddelen in de begroting te verwerken. Omdat het rijk zich inmiddels in financiële zin verantwoordelijk heeft gesteld voor de besparingen uit de hervormingsagenda, is geadviseerd de volledige reeks op te nemen. Omdat de arbitragemiddelen uitgaan van compensatie van reeds gestegen kosten, en die gestegen kosten in eerdere jaren een beslag hebben gelegd op de algemene uitkering, is voorzien in een storting van deze aanvullende middelen in de algemene reserve. Bij eventuele nieuwe tegenvallers binnen het Sociaal Domein, bijvoorbeeld als gevolg van de nog onduidelijke rijksbezuinigingen binnen de jeugdzorg, kan een beroep gedaan worden op de algemene reserve.
- **Centrale reservering inflatieontwikkeling:** We ervaren momenteel de hoogste inflatie sinds de jaren '70. Het is op voorhand niet te voorspellen wat de impact hiervan is op de gemeentelijke uitgaven. Het ene budget zal hierdoor meer geraakt worden dan het andere budget. In plaats van een generieke ophoging van alle budgetten met een gemiddeld percentage, is een centrale reservering voor de inflatieontwikkeling opgenomen binnen de begroting. Deze wordt gedurende het jaar ingezet bij die budgetten die geconfronteerd worden met prijsstijgingen. Toedeling van middelen vanuit de centrale post aan de betreffende budgetten zal worden geëffectueerd via de bestuursrapportages in 2023. In de begroting 2024 beschouwen we een mogelijke vrijval van het budget.
- **Storting solvabiliteitsverbetering:** De solvabiliteit van de gemeente bevindt zich in een hoog risico-situatie (conform indeling van de provincies). Hierdoor is de gemeente minder goed in staat tegenvallers op te vangen. Om die reden is in het coalitieakkoord bepaald dat jaarlijks wordt gestreefd naar een storting van € 500.000 vanuit de begroting in de algemene reserve. Die storting is in deze begroting vanaf het jaar 2024 meerjarig opgenomen. In 2023 is de storting vervangen door het centrale budget Steunfonds.

Beoordeling structureel begrotingssaldo

Voor de beoordeling van het structurele begrotingssaldo moeten de incidentele baten en lasten worden gecorrigeerd. Daarnaast dienen conform richtlijn van de provincie de kapitaallasten in het lopende jaar extracomptabel te worden toegerekend aan het saldo. Deze kapitaallasten worden niet daadwerkelijk geboekt.

In onderstaande tabel is het gecorrigeerde saldo weergegeven. Hieruit blijkt dat er sprake is van een structureel sluitende begroting.

Structureel begrotingssaldo (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Begrotingssaldo na reservemutaties	166	624	983	977
Saldo van incidentele baten en lasten	852	1.343	1.128	667
Correctie kapitaallasten	-140	-231	-64	-35
Structureel begrotingssaldo	878	1.736	2.047	1.609

Vaststellingsbesluit

De gemeenteraad van Dongen;
Gelet op het Besluit Begroting en Verantwoording;
Gelezen de concept programmabegroting 2023-2026;

Besluit:

1. De Programmabegroting 2023-2026 vast te stellen.
2. Het bedrag voor onvoorziene uitgaven voor de Begroting 2023 vast te stellen op € 80.000.
3. De financiële begroting 2023 vast te stellen en daarmee:
 - a. Het overzicht van baten en lasten per programma.
 - b. De mutaties van de reserves voor het jaar 2023 conform pagina 117.
4. De voor 2023 in het Investeringsplan (zie pagina 119-122) opgenomen investeringskredieten beschikbaar te stellen, met uitzondering van het krediet voor IKC Biezen.
5. Het kredietvoorstel voor IKC Biezen, dat via een afzonderlijk raadsvoorstel wordt voorgelegd, in 2023 in te wachten.
6. In te stemmen met de in de paragraaf "Lokale heffingen" voorgestelde tariefwijzigingen bij de gemeentelijke belastingen en heffingen.
7. De voorstellen tot wijziging van de verschillende belastingverordeningen met bijbehorende tarieventabellen, in overeenstemming met de in deze begroting opgenomen tarieven, in te wachten.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 10 november 2022

voorzitter,

griffier,

drs. M.C. Starmans-Gelijns

H.J. Dammingsh

Inhoudsopgave

Begroting in één oogopslag	3
Aan onze gemeenteraad	4
Financieel Perspectief 2023-2026	10
Vaststellingsbesluit	15
Inhoudsopgave	16
Beleidsbegroting	17
Leeswijzer	18
Kerngegevens	19
1. Dongen leeft	20
2. Dongen zorgt	32
3. Veilig Dongen	45
4. Dongen onderneemt	52
5. Dongen dient	59
Algemene dekkingsmiddelen en overhead	71
Paragraaf A Lokale heffingen	75
Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing	81
Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen	87
Paragraaf D Financiering	90
Paragraaf E Bedrijfsvoering	94
Paragraaf F Verbonden partijen	99
Paragraaf G Grondbeleid	108
Financiële begroting	110
Overzicht van baten en lasten	111
Uiteenzetting van de financiële positie	116
Investeringsplan	119
Bijlagen	123
Bijlage 1: Overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld	123
Bijlage 2: Bijlage bij risicoprofiel	125

Beleidsbegroting

Opbouw van de begroting

Deze begroting bestaat uit twee delen en een aantal bijlagen. In deel 1 "Beleidsbegroting" kunt u de programma's en de verplicht voorgeschreven paragrafen lezen. In deel 2 "Financiële begroting" geven we het overzicht weer van baten en lasten, de uiteenzetting van de financiële positie en het investeringsplan.

Deze programmabegroting heeft dezelfde opzet als vorig jaar. Het programmaplan is opgebouwd aan de hand van de vijf pijlers van de toekomstvisie en de overzichten van algemene dekkingsmiddelen en overhead. De vijf pijlers uit onze toekomstvisie zijn: Dongen Leeft, Dongen Zorgt, Veilig Dongen, Dongen Onderneemt en Dongen Dient. Dat zorgt voor herkenbaarheid, uniformiteit en duidelijkheid. Een programma is onderverdeeld in een aantal thema's.

Beleidsthema's

De indeling binnen de thema's is zoals we die bij de programmabegroting 2022-2025 hebben ingezet. U vindt in elk thema antwoord op de vragen:

- Wat willen we bereiken? Hierbij is in deze begroting onderscheid gemaakt tussen enerzijds de strategische doelstellingen (het bovenliggende doel binnen een bepaald thema) en anderzijds de beleidsdoelstellingen (de concrete doelstellingen van het beleid binnen een thema).
- Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan? Deze vraag geeft inzicht in de belangrijkste beleidsrisico's. Daar waar relevant is aangegeven hoe we met deze risico's omgaan.
- Wat gaan we daarvoor doen? Deze is zoals gebruikelijk onderverdeeld in reguliere activiteiten en accenten in 2023.
- Wat mag het kosten? De kosten zijn onderverdeeld naar taakveld, waarbij de kolom 2022 is gebaseerd op de primitieve begroting. Deze taakvelden zijn landelijk gedefinieerd en voorgeschreven.

Daarnaast vindt u in ieder thema de relevante beleidsindicatoren. De bijlage met alle beleidsindicatoren in één overzicht is sinds vorig jaar komen te vervallen.

In de beleidsthema's zijn twee wijzigingen doorgevoerd. Ten eerste is na advies van de Financiële Commissie in een tweetal thema's gewerkt met smarte doelstellingen en resultaten. Dit is gedaan bij de thema's Beheer en Onderhoud (530) en Afval (540). Ten tweede zijn de kerncijfers aan het begin van ieder programma ontleend aan ons eigen dashboard dongen.incijfers.nl. We nodigen u van harte uit op deze website te kijken naar meer interessante data. Een link via een QR-code is te vinden op de pagina met kerncijfers.

Paragrafen

Na de beleidsthema's zijn de verplicht voorgeschreven paragrafen opgenomen. Een paragraaf geeft een dwarsdoorsnede van de begroting vanuit een bepaald perspectief over alle programma's heen.

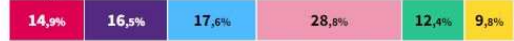
De begroting bevat de volgende paragrafen:

- A. Lokale heffingen
- B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- C. Onderhoud Kapitaalgoederen
- D. Financiering
- E. Bedrijfsvoering
- F. Verbonden Partijen
- G. Grondbeleid

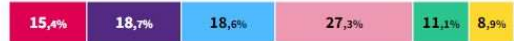
Kerngegevens

Inwoners naar leeftijdsgroep

Dongen

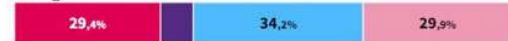
Nederland

CBS | 2022

Huishoudens naar samenstelling

Dongen

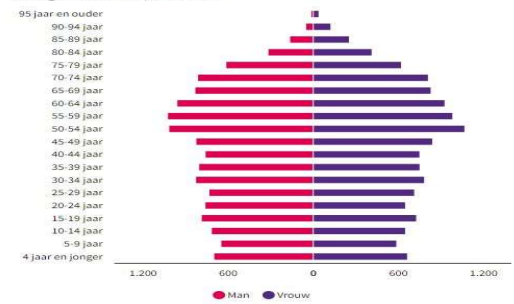
Nederland

CBS | 2021

Leeftijdspiramide

Dongen, aantal personen

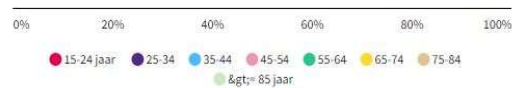
CBS | 2022

Huishoudens naar leeftijd

Dongen

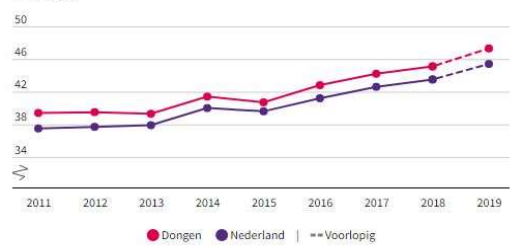
Nederland

CBS | 2021

Besteedbaar inkomen per huishouden

x €1.000

CBS | 2011 - 2019

Woningen

aantal

BAG/ABF | 2015 - 2022

Dongen Leeft!

Wat willen we bereiken?

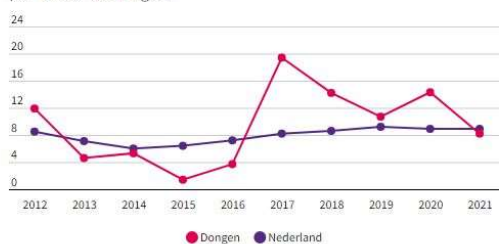
- ✓ Verruimen en versnellen van woningbouwprogramma
- ✓ Gevarieerd aanbod woningen voor diverse doelgroepen
- ✓ Groene leefomgeving met opties voor ontmoeting en ontspanning
- ✓ Nieuw subsidiebeleid voor verenigingen en stichtingen
- ✓ Meer jeugd/jongeren aan het sporten
- ✓ Toekomstbestendig perspectief voor De Cammeleur en haar partners
- ✓ Duurzame omgeving voor inwoners en bedrijven

Wat gaan we doen?

- Klaar voor uitvoering Omgevingswet
- Vaststellen Omgevingsvisie
- Actualiseren Woonvisie / Woonzorg-visie
- Ontwikkeling plannen woningbouw Noorderbunder en Waspikse weg
- Start bouw van nieuwe accommodatie voor binnensport in 's Gravenmoer
- Openbare ruimte aanpassen aan hittestress, wateroverlast en droogte (klimaatadaptatie)
- Stimuleren en ondersteunen van initiatieven duurzaamheid en klimaat

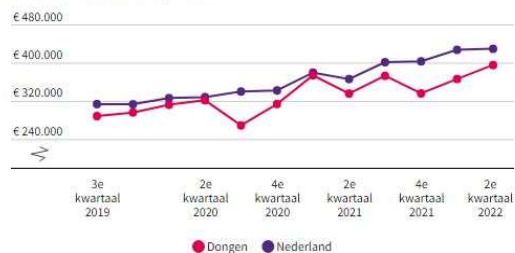
DONGEN LEEFT

Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

BAG/ABF | 2012 - 2021

Gemiddelde koopsom

Kadaster | Q3 2019 - Q2 2022

Woningtransacties naar prijsklasse

Kadaster | Q2 2022

Scan de QR-code voor meer informatie.

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

berekening | 2012 - 2020

Energielabels woningen

RVO | 2021

Dongen Leeft gaat over het brede terrein dat bepaalt hoe het is om in Dongen te leven. Leven gaat dan om het vinden van een duurzame eigen plek om te wonen. Maar leven is meer dan wonen. We bouwen aan een gezonde leefomgeving door te investeren in leefbare en sociale wijken en kernen. Duurzaamheid en klimaat heeft een belangrijke plaats ingenomen om prettig te kunnen leven, ook in de toekomst. Dongen is dan ook volop aan het verduurzamen. Zonnepanelen worden geplaatst, nieuwe woningen worden aardgasloos gebouwd en de bestaande gebouwde omgeving wordt verduurzaamd waarbij wordt ingezet op het stimuleren van isoleren. De hoge energiekosten geven hiervoor een extra aanleiding. Met het oog op de klimaatveranderingen zoals droogte, hittestress en hevige regenval zal Dongen investeren om onze omgeving leefbaar te houden.

Dongen kent een rijk verenigingsleven. Inwoners zijn lid van sportverenigingen, bezoeken evenementen en gaan naar de bibliotheek. In de basis zijn alle ingrediënten aanwezig om Dongen ook in de toekomst de gemeente te laten zijn waar het prettig duurzaam wonen, werken, leven en verblijven is, maar waar ook onze geschiedenis en herkomst beleefbaar blijft.

Dongen Leeft is vooral een programma waarbinnen kaders worden geschapen en wordt ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen. Bij de ontwikkelingen in het maatschappelijk domein wordt (waar mogelijk) gezocht naar andere invullingen en een andere manier van werken. De instandhouding van onze duurzame en leefbare omgeving zien wij als dienstverlening aan onze inwoners. Dit is daarom opgenomen in het programma Dongen Dient.

110 Omgeving

Strategische doelstellingen

- De openbare ruimte is (verkeers)veilig en (multi)functioneel ingericht. Goede toegankelijkheid, verkeer, bewegen, beleving, ontmoeting en veiligheid komen hier samen.
- Er is een bij de omvang, aard en samenstelling van de bevolking passende woningvoorraad.
- Het is fijn wonen, werken en verblijven in Dongen.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

- Verkeersveiligheid vergroten door mensgerichte en gedragsbeïnvloedende maatregelen.
- Bij de inrichting van de openbare ruimte passen we indien mogelijk circulaire economie toe en hebben we aandacht voor groen en biodiversiteit, de inclusieve samenleving, water, duurzaamheid, recreatie en bewegen, gezondheid, tegengaan van hittestress, verkeer, kunst, veiligheid, bewustwording, beheer en ondergrondse infrastructuur.
- Onze woningvoorraad brengen we in lijn met de demografische opbouw van onze bevolking op basis van de provinciale woningbouwcijfers. Om de verwachte groei te bedienen, moeten we op basis van de provinciale prognoses jaarlijks (tot 2026) circa 110 nieuwe woningen toevoegen aan de voorraad. We zien echter dat de bevolking sneller groeit dan verwacht. Er zullen daarom meer woningen nodig zijn. Er wordt ingezet op het verruimen en versnellen van het woningbouwprogramma.
- We proberen een gevarieerd aanbod te realiseren voor verschillende doelgroepen. Op basis van de woonvisie 'Dongen Woont 2017-2027' wordt daarbij gemeentebreed de volgende verdeling aangehouden: 35% van de nieuwe woningen wordt gerealiseerd in de goedkope sector, 35% in de middeldure sector en 30% in de dure sector. In 2023 zal een nieuwe woonzorgvisie aan de gemeenteraad voorgelegd worden, waarin de resultaten worden doorvertaald van het woningbehoefteonderzoek 2021, het regionale woningmarktonderzoek 2022 en de regionale woonzorg-analyse 2022. Dit leidt mogelijk tot een andere verdeling.
- De inwoners van onze kernen waarderen de leefbaarheid tenminste als 'ruim voldoende'. We gaan voor een inclusieve samenleving waarin zorg, sport, cultuur en onderwijs voor iedereen toegankelijk zijn. Een gezonde leefomgeving is vanzelfsprekend groen, met voldoende mogelijkheden om deze te gebruiken voor ontmoeting en ontspanning.

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- Om locaties voor woningbouw geschikt te maken, worden ruimtelijke procedures doorlopen. Bij de ruimtelijke procedures kan gedacht worden aan de volgende procesrisico's:
 - Onvoldoende locaties met toekomstbestendige woningen (waaronder woningen voor eenpersoons huishoudens) voor de doelgroepen;
 - Vertraging door onverwachte tegenvallers;
 - Bezwaar en/of beroep procedures;
 - In het ergste geval geen vaststelling van het bestemmingplan c.q. omgevingsplan door de raad of vernietiging van het plan na een gerechtelijke procedure.Actief sturen op realisatie van gewenste woningtypes, in een vroeg stadium integraal een ontwikkeling bespreken en aan de voorzijde de goede dialoog voeren, zijn middelen om de risico's te beperken.
- Bij de implementatie van de Omgevingswet (op 1 januari 2023) kunnen risico's zijn:
 - Processen intern en met externe partners onvoldoende ingericht en afgestemd;
 - ICT landelijk niet op orde (gefaseerde invoering);
 - Vertraging in processen (eigen maken van de nieuwe wet).Door gezamenlijk op te trekken met regiogemeenten en ketenpartners, ondersteuning VNG en externe adviseurs proberen we deze risico's te beperken.
- De locaties Noorderbunder en Waspikse weg (voor een deel) zijn gemeentelijke grondexploitaties. Hierbij heeft de gemeente zelf de gronden verworven, maakt deze juridisch en technisch bouwrijp en geeft vervolgens bouwgrond uit. Aan dit beleid zijn vooral financiële risico's verbonden wanneer de ontwikkeling niet loopt zoals verwacht. Deze financiële tegenvallers kunnen bijvoorbeeld ontstaan door:
 - Vertraging in het ruimtelijk proces en/of de uitvoering;
 - Hogere kosten van planvorming en bouw- en woonrijp maken;
 - Lagere inkomsten uit grondverkoop door bijvoorbeeld andere woonprogramma's, minder uitgeefbaar terrein en/of negatieve marktontwikkelingen.We beperken dit risico door in een vroeg stadium integraal een ontwikkeling te bespreken, aan de voorzijde de goede dialoog te voeren om daarmee bezwaren tijdens procedures te beperken.
- Bij de ontwikkeling van woningbouwlocaties zijn we afhankelijk van landelijke ontwikkeling, zoals bijvoorbeeld de stikstofruimte die beschikbaar is voor bouw.

Wat gaan we daarvoor doen?

Belangrijkste reguliere taken

- We zorgen voor een inrichting van de openbare ruimte waar wonen, werken, verblijven en verplaatsen in balans naast elkaar kunnen bestaan. Dit doen we door zowel fysieke maatregelen als maatregelen gericht op educatie en gedragsbeïnvloeding / gezondheid.
- We faciliteren gebiedsontwikkeling en voeren planologische procedures uit (van individueel verzoek tot grote uitbreidingslocaties).
- We zorgen dat we voldoende bouwgrond beschikbaar hebben voor wonen, werken en verblijven. Het sturen hierop kan enerzijds door het verwerven en ontwikkelen van gronden maar ook door sturing via planologische procedures.

Accenten in beeld in 2023

- Op 1 januari 2023 staan we als organisatie klaar voor de implementatie van de Omgevingswet. De minimale stappen om te werken met de Omgevingswet zijn afgerond. De Omgevingswet heeft als doel een gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit in stand houden en bereiken. En doelmatig beheer en gebruik van die fysieke leefomgeving voor maatschappelijke functies te realiseren. Er zijn veel voorbereidingen getroffen, we gaan met elkaar leren en ervaren.
- In het eerste kwartaal van 2023 staat de vaststelling van de Omgevingsvisie gepland. Verdere uitwerking van de Omgevingsvisie in Programma's krijgt vorm in 2023. Ook zullen in 2023 de eerste stappen gezet worden voor het opstellen van een (uiteindelijk gemeentedeckend) Omgevingsplan. Het vaststellen van het plan van aanpak voor het opstellen van het Omgevingsplan eind 2022 is hiervoor de eerste stap.

- In regionaal verband zal verder toegewerkt worden naar een verstedelijkingsakkoord SRBT (stedelijke regio Breda – Tilburg). Hiervoor is onder meer een Regionale Investeringsagenda en Regionale Omgevingsagenda opgesteld.
- De afgelopen jaren is er veel veranderd in de woningmarkt en in de wet- en regelgeving op het gebied van wonen. Daardoor is het nodig onze woonvisie Dongen Woont 2017-2027 te herzien en te actualiseren. De uitkomsten van het woningbehoefteonderzoek dat de Dongense gemeenteraad in 2021 heeft laten uitvoeren, de regionale woonzorg-analyse 2022 en het regionale woningmarktonderzoek 2022 krijgen een doorvertaling in de nieuwe woonzorgvisie. De gemeentelijke visie op wonen en zorg zal daar onderdeel van zijn.
- De Verordening Starterslening Dongen wordt aangepast. De maximale koop- / aanneemsom om in aanmerking te komen voor een starterslening volgt de ontwikkeling van de Nationale Hypotheek Garantie (NHG).
- Ruimte voor nieuwe woonconcepten in de uitbreidingsgebieden in de gemeente Dongen die aansluiten op de behoeften van onze inwoners en aanvullend zijn op de huidige woningvoorraad. Met behulp van het woningbouwprogramma houden we grip op de nieuwbouwontwikkelingen in onze gemeente. Dit doen we bijvoorbeeld via de nieuwe plannen voor de locaties Noorderbunder en Waspikse weg. In 2023 wordt de planologische procedure voor de locatie Noorderbunder afgerond; hierna wordt zo spoedig mogelijk gestart met de bouw.
- Behalve voor de uitbreidingsgebieden, blijft er ook volop aandacht voor de ontwikkeling van inbreidingsgebieden die eveneens een invulling geven aan het woningbouwprogramma. Deze inbreidingsgebieden zijn voornamelijk in eigendom van derden.
- In 2021 zijn de eerste stappen gezet met stakeholders en inwoners om de kansen in het gebied in en rondom het park Glorieux (Broeders van Dongen) in beeld te brengen. In 2022 zijn vervolgstappen gezet met als uiteindelijke doel een gebiedsvisie voor de langere termijn en organische ontwikkelingen (kleinschalige initiatieven van partijen) op de korte termijn. De vaststelling van deze visie is in 2023 voorzien. We houden nadrukkelijk rekening met de motie 'Gebiedsontwikkeling De Donge' en zoeken verbinding met andere ontwikkelingen, zoals het beek- en kreekherstel van rivier De Donge door het Waterschap. De haalbaarheid van de gewenste budgetneutrale aanpak voor een gebiedsontwikkeling is vooralsnog twijfelachtig.
- In de tweede helft van 2023 zullen de eerste stappen worden gezet om te komen tot een gebiedsvisie voor de Kanaalzone Noord. Het opstellen van een visie legt de basis voor een goede sturing op de gewenste gebiedsontwikkeling. In deze visie verbinden we de kanaal-, sport- en de ecologische verbindingszone en onderzoeken we de ontwikkelingsmogelijkheden.
- De burgerparticipatie rondom de herinrichting van de Vaartweg in 's Gravenmoer wordt opgepakt. Dit is de tweede hoofdweg in 's Gravenmoer die in het kader van het verkeersplan 's Gravenmoer uitgewerkt gaat worden in een ontwerp.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren					
Nieuwe woningen	Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen bestaande woningvoorraad				
	2017	2018	2019	2020	2021
	19,4	14,2	10,7	15,4	10,7
Leefbaarheid	Leefbaarheidssituatie per kern				
		2016	2018	2020	
	Dongen	Goed	Goed	Goed	
	's Gravenmoer	Goed	Goed	Goed	
	Klein-Dongen-Vaart	Goed	Goed	Goed	
Verhouding	Percentage koop- en huurwoningen				
		2018	2019	2020	2021
	Huur	30,6%	29,9%	29,3%	29,7%
	Koop	69,4%	70,1%	70,7%	70,3%
Koopsom (in € 1.000)	Gemiddelde verkoopprijs van een te koop aangeboden woning				
	2018	2019	2020	2021	
	284	289	321	355	
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig (%)	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen				
	2018	2019	2020	2021	

	8%	9%	5%	Nog niet beschikbaar
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser (%)	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen			
	2018	2019	2020	2021
	12%	8%	8%	Nog niet beschikbaar

120 Leven

Strategische doelstellingen

- De Dongense samenleving is gezond, vitaal en veerkrachtig.
- Inwoners hebben een goede positieve fysieke en mentale gezondheid.
- Dongen is een omgeving waar het prettig wonen, werken, leven, verblijven en recreëren is.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

Sport

- Stimuleren van sport en bewegen en zorgdragen voor adequate voorzieningen (zoals accommodaties).

Verenigingsleven / sociaal-cultureel

- Bevorderen van maatschappelijke participatie, versterken van sociale cohesie, koesteren van gemeenschapszin/leefbaarheid, de vele evenementen en activiteiten en het bloeiende verenigingsleven.

Cultuur

- Kinderen en jongeren ontwikkelen zich meer op het gebied van kunst en cultuur (zie ook Dongen Zorgt, thema onderwijs), daarnaast bevorderen we gelijke kansen en een centrale vindplaats voor kunst- en cultuuraanbieders in Dongen.

Cultureel erfgoed

- In stand houden van onze gemeentelijke monumenten en identiteitsbepalende objecten en daarmee bijdragen aan een aantrekkelijke woon- en leefomgeving, voor zowel bewoners als bezoekers.

Recreatie en toerisme

- Stimuleren van mogelijkheden voor dag- en verblijfsrecreatie in onze gemeente (bij voorkeur in samenwerking met de Dongense recreatieve ondernemers) en daarmee onze positie in de regio op het gebied van recreatie en toerisme versterken.

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- Door stijgende energieprijzen kunnen maatschappelijke organisaties in de financiële problemen komen. Via onze reguliere overleggen houden we een vinger aan de pols.
- Krapte op de arbeidsmarkt kan leiden tot minder inzet van personeel door maatschappelijke partners en/of gemeente op bepaalde thema's, daarmee kan het bereiken van onze doelstellingen vertraging oplopen.
- De hoge inflatie kan invloed hebben op de sport- en cultuurparticipatie van inwoners. Via onze reguliere overleggen met onze partners houden we een vinger aan de pols.
- De coronacrisis heeft de afgelopen jaren grote impact op verschillende beleidsterreinen binnen dit thema gehad. Sociale- en gezondheidseffecten van een periode met beperkingen en lockdowns worden steeds zichtbaarder, maar het is lastig te voorspellen welke impact corona in 2023 heeft op onze samenleving en het bereiken van onze doelstellingen of kan het leiden tot het stellen van andere prioriteiten.
- Implementatie uitgangspuntennotitie Cammeleur 3.0 kan meer tijd vragen en kan leiden tot frictie-/transitiekosten.

Belangrijkste reguliere taken

We onderhouden contacten met inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en verenigingsleven.

Sport

- We geven uitvoering aan de sport- en beweegvisie, waarbij we inzetten op sport- en beweegstimulering, sport en bewegen als middel, gemeentelijk sport- en beweegkapitaal en sport- en beweegeconomie. Daarnaast geven we uitvoering aan het Lokaal Sportakkoord en JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht).

Verenigingsleven / sociaal-cultureel

- We zorgen voor adequate voorzieningen voor onze inwoners, waar zij, passend bij hun mogelijkheden, gelegenheid hebben om elkaar te ontmoeten, om te ontspannen, om zich te ontwikkelen en voor het trainen van lichaam en geest. Door de aanwezigheid en de mogelijkheden van deze voorzieningen, maken we activiteiten mogelijk en dragen we bij aan een gezonde en vitale samenleving.
- We geven uitvoering aan het subsidiebeleid. Subsidie is een instrument om maatschappelijke doelstellingen te bereiken.

Cultuur

- We geven uitvoering aan de visie op kunst- en cultuureducatie en zorgen voor subsidiëring van maatschappelijke organisaties.
- We zorgen voor invulling en subsidiëring van bibliotheekwerk.

Cultureel erfgoed

- We zetten ons in voor het behoud van de kwaliteit van ons cultureel erfgoed op de langere termijn en zetten, waar mogelijk, cultuurhistorie in als inspiratiebron in ruimtelijke ontwikkelingsprojecten. Hierbij betrekken we onze partners, zoals heemkundekringen en museum.

Recreatie en toerisme

- We geven uitvoering aan beleid op het gebied van recreatie en toerisme door samen te werken met regiogemeenten, het volgen van trends en ontwikkelingen, het onderhouden van contacten en de samenwerking met de toeristische ondernemers uit Dongen en door het voeren van gebiedspromotie.

Verbonden partijen

- Beheersmaatschappij Zwemsport- en recreatieobjecten BV: Stimuleren van breedtesport en beweging voor Dongenaren.
- Belastingssamenwerking West-Brabant: voor de heffing van de toeristenbelasting.

Accenten in beeld in 2023

Sport

- Op het gebied van gezondheid, sport en bewegen lopen verschillende programma's zoals het lokaal sport- en preventieakkoord, JOGG, aanpak middelengebruik, Kansrijke Start en Een tegen eenzaamheid. Het Rijk heeft als uitgangspunt om meer samenhang te faciliteren tussen de verschillende onderdelen in het gezondheidsbeleid, sport, bewegen en de sociale basis (een integrale aanpak) en stelt hier gerichte middelen voor ter beschikking via een brede SPUK regeling. De kaders hiervoor worden in het najaar van 2022 bekend gemaakt. Begin 2023 zal een lokale doorvertaling van deze programma's plaats vinden om te komen tot een integraal plan ten behoeve van gezondheid, sport- en beweegstimulering, het bevorderen van cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis.
- Er komt een vervolg op het Lokaal Sportakkoord in 2023. Het vervolg zal een update zijn van het huidige sportakkoord. Er komen inhoudelijk geen grote koerswijzigingen. De focus zal liggen op het verbeteren van uitvoering. Wel komen er nieuwe inhoudelijke accenten aan de hand van vier nieuwe beleidsambities: 1) Vitale sportsector behouden en ontwikkelen; 2) Bevorderen van kansengelijkheid in sporten en bewegen; 3) Maatschappelijke waarde van topsport zichtbaar maken en vergroten; 4) Bevorderen van bewegen in het dagelijks leven.

- In samenspraak met de aanvoerders van het sportakkoord worden deze beleidsambities uitgewerkt tot een nieuw plan voor 2023 – 2026. In het najaar van 2022 zal het rijk bekend maken hoeveel middelen de gemeente hiervoor tot haar beschikking krijgt.
- In 2023 wordt de nieuwe regeling combinatiefunctionarissen vertaald naar een lokale aanpak. De kaders en bedragen voor deze regeling worden eind 2022 bekend gemaakt door het rijk. In deze regeling wordt verdeeld over verschillende pijlers de inzet van beweegdocenten geregeld. Het streven is om de combinatiefunctionarissen meer te laten samenwerken zodat sport, onderwijs, zorg en maatschappelijke partners hun krachten en netwerk kunnen bundelen.
- We willen meer jeugdigen en jongeren aan het sporten krijgen. In 2023 liggen het accent van de JOGG-werkgroep op het uitbreiden van het beweegaanbod als verlengde schooldagactiviteit om zo het bereik onder jongeren te vergroten. Er worden extra scholen toegevoegd aan het huidige programma. Daarnaast worden de ambities en JOGG doelstellingen met de betrokken partners geactualiseerd tot een meerjarenprogramma. Zie thema 210.
- In 2023 starten we met de bouw een nieuwe binnensportaccommodatie in 's Gravenmoer gekoppeld aan de ontwikkeling van IKC 's Gravenmoer bij 't Wiel. Voorafgaand daaraan wordt de bestaande gymaccommodatie gesloopt en wordt een vervangende gymaccommodatie gezocht.
- In 2023 nemen we verschillende scenario's voor de toekomst van gymzaal De Otterdonk mee in het programma van eisen voor IKC Biezen.
- In 2022 is gestart met uitbreiding van de capaciteit op Sportpark De Biezen. Zo is een tweede kunstgrasveld gerealiseerd op het hoofdveld. In 2023 wordt tot slot een trainingsveld omgebouwd tot wedstrijdveld (natuurgas). VV Dongen levert hier door middel van zelfwerkzaamheid en hergebruik van materiaal een bijdrage aan.
- Het Nationaal Programma Onderwijs (zie ook thema 210 onderwijs) loopt door in 2023. In 2023 wordt op het gebied van sport en bewegen o.a. ingezet op:
 - Voortzetting Sjors Sportief primair onderwijs;
 - Uitbreiding Sjors Sportief naar voortgezet onderwijs;
 - Sport na school;
 - Opleiden van sportieve rolmodellen (jongeren) in de wijk.

Verenigingsleven / sociaal-cultureel / cultuur

- De structurele ombuiging van € 50.000 (taakstelling uit 2019) en de uitkomsten uit het takendebat vragen om een nieuw subsidiebeleid. Nadat de gemeenteraad de uitgangspunten voor een nieuw subsidiebeleid heeft vastgesteld, wordt in 2023 een nieuw subsidiebeleid aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd. De taakstelling wordt in afwachting van de herziening incidenteel ingevuld. Verenigingen en stichtingen worden betrokken bij het tot stand komen van het nieuwe subsidiebeleid door het organiseren van bijeenkomsten en overlegtafels.
- In 2023 wordt de oplossingsrichting op basis van de Uitgangspuntennotitie Cammeleur 3.0 verder geïmplementeerd met als doel te komen tot een toekomstbestendig en financieel gezond perspectief voor De Cammeleur en haar partners. Vanaf 2023 is de taakstelling van € 125.000 ingevuld.
- De Cammeleur-partners werken vanaf 2023 conform de nieuwe subsidie-/inkoopcontracten.
- Het Nationaal Programma Onderwijs (zie ook thema 210 onderwijs) loopt door in 2023. In 2023 wordt op het gebied van kunst en cultuur o.a. ingezet op:
 - Sjors Creatief (start in 2022);
 - Try-out activiteiten voor het voortgezet onderwijs;
 - Theatervoorstelling voor alle basisschoolleerlingen;
 - Project Pimp je wijk.
- Tot halverwege 2023 kan de werkgroep Samenwerkplaats gebruik maken van een tijdelijke opslaglocatie. Hiervoor heeft de gemeenteraad een eenmalige bijdrage beschikbaar gesteld. De Samenwerkplaats is op zoek naar een structurele oplossing. De gemeente wil hier structureel aan bijdragen. Na vaststelling van het bestemmingsplan Tichelrijt 3 komt een structurele oplossing een stap dichterbij. De Samenwerkplaats heeft een investeerder gevonden voor de grond en de hal. De gemeente levert een structurele bijdrage van € 13.000 in de toekomstige exploitatielasten.

Cultureel erfgoed

- Vooralsnog treedt op 1 januari 2023 de Omgevingswet in werking. Voor de inwerkingtreding ronden we fase 2 van de omgevingsvisie (met onder andere het thema Cultureel Erfgoed) af. Zie thema 110.
- We starten in 2023 met het proces om te komen tot een erfgoedvisie in lijn met de opdracht in het coalitieakkoord. Dit moet in eerste instantie leiden tot een uitgangspuntennotitie. De uiteindelijke visie moet aansluiten bij de Omgevingswet, de Kerkenvisie en de Erfgoedverordening.

- Vanaf 1 januari 2023 starten we met de nieuwe Commissie Omgevingskwaliteit.
- In 2023 gegeven we vorm aan nieuwe uitgebreidere opzet van monumentenlijst in de vorm van een Gemeentelijk Erfgoedregister.

Recreatie en toerisme

- In 2023 wordt onderzocht of het toerisme meer vorm kan krijgen bij een nieuw op te starten ondernemerscollectief van recreatieve ondernemers. Dit verzoek is ingediend, maar vereist nog een verdere uitwerking ten aanzien van verwachtingen en kosten. Deze uitwerking betrekken we bij het takendebat. In afwachting hiervan continueren we incidenteel in 2023 onze deelname aan het Regionaal Bureau voor Toerisme (RBT).

Beleidsindicatoren

120 Leven					
Percentage "lid van een vereniging" ¹	Als aandeel van de leeftijdsgroep				
		2018	2019	2020	2021
	0-11 jaar	-	-	-	81%
	12-18 jaar	-	77%	-	-
	19-64 jaar	-	-	53%	-
	65+	-	-	65%	-
Percentage volwassenen dat veel sociale samenhang in de buurt ervaart (sociale cohesie) ⁵	Als aandeel van de leeftijdsgroep				
		2018	2019	2020	2021
	19-64 jaar	-	-	16%	-
	65+	-	-	22%	-
Percentage inwoners dat "voldoet aan de Nederlandse norm gezond bewegen" ⁵	Als aandeel van de leeftijdsgroep				
		2018	2019	2020	2021
	12-18 jaar	-	26%	-	-
	19-64 jaar	-	-	49%	-
	65+	-	-	40%	-
Percentage niet sporters ⁵	Percentage dat niet wekelijks sport				
		2012	2016	2020	
	19 jaar en ouder	46%	45%	44%	
De Cammeleur	Aantal bezoekers van De Cammeleur				
		2018	2019	2020	2021
		97.455	240.562	90.651 ²	56.033 ²
Monumenten / IB-objecten	Aantal monumenten / identiteitsbepalende objecten (peildatum 1 januari)				
		2018	2019	2020	2021
		115 / 0	115 / 63	117 / 63	

130 Duurzaamheid

Strategische doelstellingen

Duurzame ontwikkeling houdt in dat de huidige wereldbevolking in haar behoeften voorziet zonder de komende generaties de mogelijkheid te ontnemen om in vergelijkbare mate in hun behoeften te voorzien. De gemeente Dongen is er zich van bewust dat doelen en daarop gerichte handelingen pas duurzaam zijn als deze ecologisch houdbaar zijn, economisch een langetermijnperspectief hebben en rechtvaardige en stabiele sociale verhoudingen opleveren. Dongen denkt en handelt klimaatgericht en is uiterlijk in 2050 klimaatbestendig.

¹ Indicatoren zijn afkomstig uit de Gezondheidsmonitor van de GGD. De gezondheidsmonitor bevraagt ieder jaar een andere leeftijdsgroep. Hierdoor zijn niet ieder jaar voor alle leeftijdsgroep cijfers beschikbaar.

² Beperkte openstelling vanwege Corona.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

- In 2030 is in Dongen een CO₂-reductie van 49% gerealiseerd en in 2050 is Dongen voor 95% CO₂ neutraal.
- Door de transitievisie warmte (TVW) en wijkuitvoeringsplannen ontstaat er bewustwording onder de inwoners en gaat de gebouwde omgeving in fases van het aardgas af.
- Minder huishoudelijk afval door hergebruik van producten en inzamelen van grondstoffen om verspilling en onnodige CO₂ uitstoot tegen te gaan (zie ook Dongen Dient hoofdstuk 540 Afval).

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- Het gehele proces van de energietransitie is een kostbaar en een ingrijpend maatschappelijk proces. Het welslagen daarvan is in hoge mate afhankelijk van landelijke en mondiale ontwikkelingen, van de nog te ontvangen bijdragen van het Rijk en het verwerven van maatschappelijk draagvlak.

Wat gaan we daarvoor doen?

Sommige onderstaande taken en projecten vinden al plaats en kennen een langere doorlooptijd dan één jaar. Zij zullen dan ook een vervolg krijgen in de komende jaren.

Belangrijkste reguliere taken

- We zetten in op diverse lokale en regionale activiteiten gericht op de energietransitie, het zoeken naar alternatieve warmtebronnen en CO₂-reductie (Regionale Energie en Klimaatstrategie (REKS) en Transitievisie warmte (TVW)).
- We werken aan bewustwording, eigenaarschap en daarmee uiteindelijk gedragsverandering van inwoners en bedrijven inzake hun aandeel in een klimaatbestendige, duurzame woonomgeving en om verspilling van grondstoffen tegen te gaan.
- We treffen maatregelen in de openbare ruimte (klimaatadaptatie) zodat we kunnen omgaan met de gevolgen van klimaatverandering zoals hittestress, wateroverlast en droogte.

Accenten in beeld in 2023

- Regionale Energie en Klimaat Strategie (REKS): De REKS 1.0 is op 1 juli 2021 vastgesteld. Er wordt nu toegewerkt naar een REKS 2.0; deze dient op 1 juli 2023 te worden vastgesteld. In het opgestelde plan van aanpak zijn diverse onderdelen verder uitgewerkt. Hierbij gaat het met name om het vormgeven van het bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak, de participatie en communicatie (het laagdrempelig en toegankelijker maken van informatie), het versterken van de aanpak op energiebesparing, aanpak van energie-armoede, een integratie met andere sectoren en thema's, doorontwikkeling van hub's, actualiseren van duurzame opwek, netcongestie (transportschaarste), het opstellen van een Regionale Structuur Warmte (RSW) 2.0, doorontwikkeling van de regionale uitvoeringsagenda klimaatadaptatie. Voor Dongen zal ingezet worden op o.a. onderzoeken naar alternatieve warmtebronnen, het opzetten van een website (toegankelijker maken van informatie) en het verduurzamen van bedrijventerreinen.
- Publiek Ontwikkelbedrijf: Onderdeel van de REKS 1.0 zijn voorstellen voor het oprichten van een Publiek Ontwikkelbedrijf (voor het ontwikkelen van energiehubs) en een Regionaal Klimaatfonds (voor het financieel ondersteunen van klimaatadaptatie-projecten). Nadat de provincie en een zevental regiogemeenten eind 2021 een intentieverklaring hebben getekend voor het instappen in het ontwikkelbedrijf, heeft de gemeente Tilburg in februari 2022 het besluit genomen tot oprichting van het bedrijf. Het streven is om in januari 2023 een definitief besluit te hebben van de regiogemeenten en de provincie voor deelname aan het ontwikkelbedrijf. In ruil voor een bijdrage van € 27 per inwoner verkrijgt de gemeente een aandeel in het bedrijf. Het besluit om deel te nemen is aan het college. De raad wordt in de gelegenheid gesteld om wensen en bedenkingen in te brengen. Daarna zal het college een definitief besluit nemen. In de liquiditeitsprognose van deze begroting (zie paragraaf D) is rekening gehouden met de benodigde middelen voor de verkrijging van de aandelen.
- Transitievisie Warmte (TVW): De TVW is op 16 december 2021 vastgesteld door de raad. In de TVW hebben we afgesproken om ons eerst te richten op het besparen op het aardgasverbruik

door middel van het stimuleren van isolatie in woningen. Begin 2022 zijn we met begeleiding van een extern adviesbureau met inwoners en stakeholders gestart met het opstellen van een projectplan waarin we aangeven hoe we een wijkuitvoeringsplan willen vormgeven. Op dit moment kunnen we nog niet bepalen welke kosten hiermee gepaard gaan. We starten in 2023 met het opstellen van één wijkuitvoeringsplan, waarna we op basis van de ervaringen een meerjarenplanning bepalen. We zijn voornemens dit plan te financieren uit de reserve duurzaamheid. Een afzonderlijk voorstel zal hiervoor aan de raad worden voorgelegd.

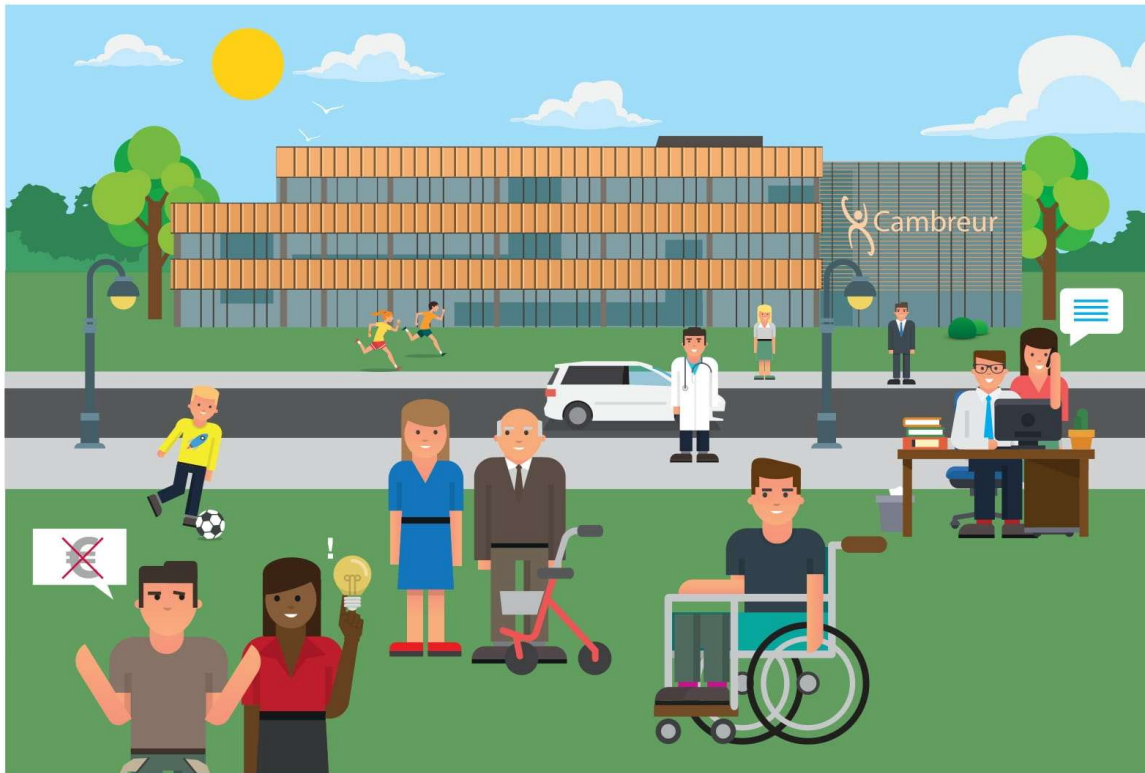
- **Energieket: Het aanwezig zijn van een professioneel digitaal en fysiek energie- en klimaatloket is belangrijk.** Vanuit de inwoners is via de sessies over het vervolg van de TVW aangegeven dat een energie- en klimaatloket onmisbaar is. Dit is gericht op dienstverlening en kennisknooppunt. Een en ander is inmiddels ter hand genomen en zal in 2023 worden voortgezet.
- **Stimuleren en ondersteunen van duurzaamheids- en klimaatmaatinitiatieven:** Door campagnes en acties voor én door inwoners van Dongen te organiseren en te co-financieren willen we het bewustzijn van inwoners vergroten om zelf hiermee aan de slag te zijn. Er zal ruimte worden gegeven aan initiatieven van bewoners, (onderwijs)instellingen als deze bijdragen aan onze doelstellingen in de energietransitie en klimaatopgaven. Indien nodig zetten we daarbij, na instemming van de raad, de reserve duurzaamheid in. Ook zullen we in 2023 onderzoeken of het Nationaal Warmtefonds voor Dongen in te zetten is.
- **Klimaatbestendig Dongen:** Met de kans dat weersextremen toenemen, nemen ook de risico's toe voor onze leefomgeving en gezondheid en bij schade ook voor onze economie. Met een klimaatbestendig Dongen willen wij onze woonomgeving weerbaar maken tegen het extremer wordend klimaat. Wij grijpen reconstructie- en vervangingsplannen aan om de buitenruimte klimaatbestendig te maken en om bewustwording te creëren bij onze inwoners. We pakken speerpunten op die in het Water- en Rioleringsplan staan benoemd. In 2023 is dat het verduurzamen van bedrijventerreinen Tichelrijt en De Wildert (zie ook thema 410). We geven verdere invulling aan de klimaatopgave door het opstellen van een visie voor de Donge. We treffen een regeling voor het stimuleren van klimaatmaatregelen voor particulieren en werken projectplannen uit voor de REKS om het buitengebied van Dongen klimaatbestendig te maken.
- **Afval:** De kwantitatieve doelstelling voor de hoeveelheid restafval blijft voor 2023 onveranderd op 100 kg. Daarnaast willen we de kwaliteit van de reststromen verbeteren. Er wordt extra ingezet op het tegengaan van vervuiling van de grondstoffenstromen zodat afkeur wordt voorkomen. Zie ook thema 540 Afval.

Beleidsindicatoren

130 Duurzaamheid				
Bekende hernieuwbare elektriciteit van zonnestroom in TJ (Bron CBS)	Hernieuwbare energie is energie afkomstig uit natuurlijke bronnen. Deze worden constant hernieuwd en zijn daardoor oneindig beschikbaar. Het gaat om energie uit zon, wind, biomassa, bodem, buitenlucht en water. Fossiele energie en kernenergie zijn geen hernieuwbare energie. Deze zijn afkomstig uit eindige bronnen die niet worden aangevuld. Hier wordt de zonnestroom weer gegeven.			
	2018	2019	2020	2021
	15	21	32	64
Aantal kW opgesteld vermogen van zonnepanelen (Bron, CBS-Statistiek zonnepanelen Dongen)	Vermogen geregistreerde zonnepanelen			
	2018	2019	2020	2021
	5.283	7.594	10.798	28.276

Overzicht lasten en baten programma 1 Dongen Leeft (x € 1.000)												
			Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026	
Thema	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
110		Omgeving	2.610	1.428	2.418	1.116	7.729	6.430	7.727	6.418	7.723	6.418
	0.10	Mutaties reserves		14		14		12				
	2.1	Verkeer en vervoer	505	28	513	28	509	28	507	28	503	28
	2.5	Openbaar vervoer	40		43		43		43		43	
	7.4	Milieubeheer	1		1		1		1		1	
	8.1	Ruimtelijke ordening	529	30	556	30	556	30	556	30	556	30
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.433	1.356	1.188	1.044	6.503	6.360	6.503	6.360	6.503	6.360
	8.3	Wonen en bouwen	104		117		117		117		117	
120		Leven	4.099	814	3.866	560	3.780	560	3.737	560	3.730	560
	0.10	Mutaties reserves		70		70		70		70		70
	3.4	Economische promotie	164	13	170	13	140	13	140	13	140	13
	5.1	Sportbeleid en activering	274	52	253	52	253	52	253	52	253	52
	5.2	Sportaccommodaties	1.799	547	1.627	294	1.573	294	1.532	294	1.526	294
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.157	112	1.092	112	1.090	112	1.089	112	1.087	112
	5.4	Musea	44		45		45		45		45	
	5.5	Cultureel erfgoed	12		14		14		14		14	
	5.6	Media	440		458		458		458		458	
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	158		167		167		167		167	
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	51	20	41	20	41	20	41	20	41	20
130		Duurzaamheid	925	55	963	5	956	5	965	5	975	5
	0.10	Mutaties reserves		50								
	7.4	Milieubeheer	925	5	963	5	956	5	965	5	975	5
		Totaal Dongen Leeft	7.635	2.297	7.247	1.682	12.465	6.995	12.429	6.983	12.428	6.983

Zowel de baten als de lasten van thema 110 Omgeving wijzigen in 2023 als gevolg van het actualiseren van de grondexploitaties. Na het in exploitatie nemen van gronden worden zowel de lasten als de baten geraamd. Per saldo heeft dit geen effect op de begroting. Voor uitgebreide informatie over de grondexploitatie wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid. Binnen het thema Leven worden de lasten van sportaccommodaties vanaf 2023 rechtstreeks op de voorziening verantwoord en niet meer via de exploitatie. Hiermee wordt voldaan aan de voorschriften van het BBV. Dit betekent een verlaging van de lasten, maar ook een verlaging van de baten omdat de dekking uit de voorziening dan ook vervalt. Op het gebied van toerisme is in 2023 de voorlopige continuering van de bijdrage aan RBT De Langstraat opgenomen. Vanuit duurzaamheid is vooralsnog geen onttrekking opgenomen van de reserve duurzaamheid.

Dongen Zorgt!

Wat willen we bereiken?

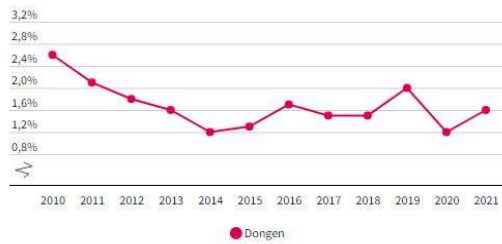
- ✓ Goede onderwijsvoorzieningen in lijn met Integraal Kind Centrum (IKC)
- ✓ Voorkomen en verkleinen van onderwijsachterstanden
- ✓ Doorontwikkeling van goede toegang tot het sociaal domein
- ✓ Bestrijden van eenzaamheid onder ouderen in onze lokale samenleving
- ✓ Huishoudens met financiële problemen zijn bekend met onze inkomensondersteunende regelingen en maken daar ook gebruik van
- ✓ Gezonde leefstijl van onze inwoners

Wat gaan we doen?

- Ontwikkeling en start bouw van IKC's Beljaart, Anspach en 's Gravenmoer
- Voorbereiden plannen IKC Biezen
- Organiseren van activiteiten sport en bewegen
- Uitbreiding Sjors Sportief naar ook het voortgezet onderwijs
- Plan van aanpak voor implementatie van dorpssteam
- We waarderen inzet van mantelzorgers met bon van €100

DONGEN ZORGT

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

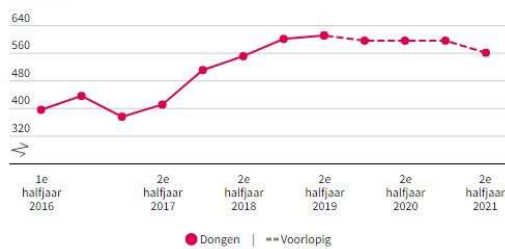

DUO/Ingrado | 2010 - 2021

Scan de QR-code voor meer informatie.

Jongeren met hulp - Jeugdhulp aantal

CBS Jeugd | H1 2016 - H2 2021

Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners

CBS | H1 2016 - H2 2021

Huishoudens met een voorziening in sociaal domein aantal

CBS MSD WMO | 2017 - 2021

Clënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners

CBS MSD WMO | H1 2017 - H2 2021

2. Dongen Zorgt

In het programma Dongen Zorgt worden belangrijke delen van het sociaal-maatschappelijk veld met elkaar verbonden. We hebben het over domeinen als onderwijs, gezondheid, Wmo, jeugdhulp, armoede en schuldhulpverlening. Onze belangrijkste drijfveer is dat inwoners regie kunnen voeren over hun eigen leven. We hanteren als uitgangspunten normalisatie en positieve gezondheid. We kijken naar wat die inwoner wel kan en ook zélf kan. We richten ons op de eigen verantwoordelijkheid, al dan niet met (collectieve) ondersteuning. Daarnaast zetten we stevig in op preventie binnen het sociale en maatschappelijke domein in brede zin.

Dat doen we binnen het onderwijs door het bieden van een passend onderwijsniveau in scholen. Scholen die veilig zijn met een prettig leefklimaat. Als het gaat om een inclusieve samenleving zetten we in op het voorkomen van schulden en met de toenemende energieprijzen, oplopende rentestand en de inflatie kan armoede voor meer inwoners een probleem worden. Als er schulden zijn, dan ondersteunen we met de afbouw van deze problematische schulden. We bevorderen een gezonde samenleving. De partners in het sociaal-maatschappelijk domein werken samen, om er voor te zorgen dat problemen in een zo vroeg mogelijk stadium worden gesignaleerd. En daardoor zo veel mogelijk kunnen worden opgelost in het dagelijks leven en door de inzet van algemeen toegankelijke en laagdrempelige voorzieningen. Als het nodig is, dan zetten we tijdig kortdurende intensieve ondersteuning in. Bij de keuze voor de inzet van een voorziening staat de inhoud centraal. Echter, we ontkomen er als gemeente niet aan om ook zorgvuldig te kijken naar de financiële component. Het recht hebben op alle zorg is daarmee niet ons uitgangspunt, we kijken kritisch naar de eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden van de burger en – waar nodig – vullen we hier op aan.

210 Onderwijs

Strategische doelstellingen

- Geen enkel kind valt tussen wal en schip: geen thuiszittende kinderen.
- In de integrale kindcentra wordt door inhoudelijke afstemming en structurele samenwerking tussen de kindpartners gewerkt aan het versterken van de doorlopende leerlijnen.
- Er wordt een impuls gegeven aan een goed leerklimaat.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

- Gezonde en goede onderwijsvoorzieningen die – in lijn met de IKC gedachte – de ontwikkeling van onze kinderen optimaal faciliteren.
- Meer leerlingen zijn gezond en bewegen.
- Meer leerlingen ontwikkelen zich op het gebied van cultuur .
- Meer kinderen en hun ouders worden bereikt voor passende ondersteuning.
- Voorkomen en verkleinen van onderwijsachterstanden.

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- Bouwkostenontwikkelingen in de markt leiden tot een hogere investeringsvraag om het plan van aanpak onderwijshuisvesting gemeente Dongen te realiseren.
- Toename van het aantal leerlingen in de gemeente Dongen (o.a. als gevolg van veranderingen in de woningmarkt) kan leiden tot een hogere investeringsvraag om het plan van aanpak onderwijshuisvesting gemeente Dongen te realiseren.
- Krapte op de arbeidsmarkt kan leiden tot minder inzet van personeel door maatschappelijke partners en/of gemeente op bepaalde thema's, daarmee kan het bereiken van onze doelstellingen vertraging oplopen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Belangrijkste reguliere taken

- Regie voeren op de uitvoering van de Onderwijsvisie (Op)groeien in de gemeente Dongen.

- We houden nauw contact met het onderwijs en de kinderopvang en werken constructief samen om de doelen te realiseren.
- In samenwerking met onze partners zorgen we voor een samenhangend pakket aan maatregelen op grond van onderwijshuisvesting, onderwijs en zorg (zoals aansluiting onderwijs en zorgstructuur) en we hebben daarbij alle kinderen in beeld (monitoring).
- Het vergroten van ontwikkelkansen en ontwikkelkwaliteiten van kinderen door de expertise van alle kindpartners optimaal te benutten (onder andere impuls leerlabs gericht op de specifieke problematiek van kinderen op het terrein van gedrag, hoogbegaafdheid, taal).
- We voeren regie op een goede kwaliteit van VVE (Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie) en peuteropvang.
- Versterken van ouderbetrokkenheid en samenwerking tussen kind partners via Integrale Kindcentra (IKC).
- We zorgen dat onze leerlingen meer in aanraking komen met sport (continueren van combinatiefunctionarissen, inzet beweegburo, sportkennismakingsactiviteiten organiseren, uitvoering JOGG kalender, project gezonde school, kansrijke start).
- We sturen op de realisatie van een structureel aanbod van kunst- en cultuureducatie in de scholen.
- Ondersteuning voor kinderen met onderwijsachterstanden en inzet op preventie van onderwijsachterstanden.

Accenten in beeld in 2023

In de gemeente Dongen bieden we kinderen en jongeren in de leeftijd 0 tot 18 jaar de beste kansen om zich dichtbij huis optimaal te ontwikkelen en talenten te benutten. Onze gemeente biedt goede voorzieningen voor kinderopvang, onderwijs, sport, cultuur en zorg. Daar zijn we trots op en van daaruit bouwen we verder. We werken als gezamenlijke partners samen aan de toekomst van kinderen en jongeren en dit doen we voor alle kinderen in Dongen, met aandacht voor specifieke vragen van specifieke doelgroepen, door elkaars expertise optimaal te benutten en door het aanbod aan het onderwijs en de kinderopvang van bijvoorbeeld sport en cultuur zoveel mogelijk te integreren.

Realisatie van Kindercentra met doorgaande lijn

- Ontwikkeling en start bouw van IKC Beljaart, IKC Anspach en IKC 's Gravenmoer.
- Voorbereiden planvorming IKC Biezen op basis van programma van eisen voor nieuwbouw. In het programma van eisen worden nieuwe scenario's verwerkt, rekening houdend met onder andere de bezettingsgraad, gymzaal Otterdonk en de kosten.
- In de onderwijshuisvestingsopgaven gaan we conform het genomen raadsbesluit (maart 2019) uit van niveau Bouwbesluit + Frisse scholen B (Klasse B voor energie, lucht, licht, geluid en temperatuur, conform het Programma van Eisen Frisse Scholen d.d. 2015) en Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG).
- Het onderwijsveld en haar partners wensen het onderwijs en (lokale) bedrijfsleven meer bij elkaar te brengen. Dit gebeurt door het thema op de Lokale Educatieve Agenda te plaatsen en daar periodiek met elkaar kansen en mogelijkheden te bespreken. Door de verbinding te leggen tussen onderwijs en bedrijfsleven wordt het onderwijs aantrekkelijk (levensecht leren) en ontstaan er kansen om leerlingen te interesseren voor een toekomst in het lokale bedrijfsleven.

Onze leerlingen zijn gezond en bewegen

- In Dongen zijn verschillende partners betrokken bij de JOGG-werkgroep om in alle cirkels van invloed activiteiten en interventies in te zetten die bijdragen aan een gezonde jeugd met een gezonde toekomst. In 2023 ligt het accent van de JOGG-werkgroep op het uitbreiden van het beweegaanbod als verlengde schooldagactiviteit om zo het bereik onder jongeren te vergroten. Er worden extra scholen toegevoegd aan het huidige programma via het NPO programma. Daarnaast worden de ambities en JOGG doelstellingen met de betrokken partners geactualiseerd tot een meerjarenprogramma. Zie thema 120.
- In 2023 wordt de nieuwe regeling combinatiefunctionarissen vertaald naar een lokale aanpak. De kaders en bedragen voor deze regeling worden eind 2022 bekend gemaakt door het Rijk. In deze regeling wordt onder andere de inzet van vakleerkrachten bewegingsonderwijs en de cultuurcoördinator geregeld. Het streven is om de combinatiefunctionarissen meer te laten samenwerken zodat sport, onderwijs, zorg en maatschappelijke partners hun krachten en netwerk (nog beter) kunnen bundelen.

Onze leerlingen ontwikkelen zich op het gebied van cultuur

- In 2023 voert Het KunstPodium de opdracht uit die zij van de gemeente kreeg in het onderwijs: zorgen dat alle kinderen via het reguliere onderwijs in aanraking komen met kunst- en cultuureducatie.

Ondersteuning voor kinderen met onderwijsachterstanden

- Versterken van voorschools aanbod (o.a. deskundigheidbevordering VVE, blijvende aandacht voor toeleiding en indicering).
- Investeren in de leerlabs en activiteiten in het kader van de verlengde schooldag. Onderzoeken of Onderwijs op Maatklas een vervolg kan krijgen.
- Bestrijden laaggeletterdheid en versterken taalontwikkeling ouders en kinderen. Vanuit het Taalhuis worden gerichte inspanningen gedaan om via kinderopvang en basisscholen te werken aan de preventie en aanpak van laaggeletterdheid.

Aanpak laaggeletterdheid / basisvaardigheden

- Uitvoering geven aan het Regioplan Basisvaardigheden 2021-2024 van de arbeidsmarktregio Midden-Brabant. Een aantal speerpunten daaruit: Als gemeente Dongen zorgen we ervoor dat we zelf zo duidelijk mogelijk communiceren, medewerkers worden daarin opgeleid en brieven worden herschreven. Via het Taalhuis Dongen wordt geïnvesteerd in het herkennen en doorverwijzen van de doelgroep naar aanbod dat basisvaardigheden versterkt. Speciale aandacht gaat uit naar het doorbreken van het generatie-effect: we proberen ouders en grootouders van jonge kinderen te bereiken met passend aanbod. Als zij betere basisvaardigheden kunnen ontwikkelen, komt dat ook de ontwikkeling van de kinderen ten goede.

Onderwijs aan Oekraïense vluchtelingen

- Sinds 2022 zorgen we dat de leerplichtige Oekraïense vluchtelingen die in Dongen opgevangen worden, onderwijs kunnen volgen. Het primair onderwijs wordt verzorgd op basisschool De Westerkim. Daar is alle benodigde expertise in huis. Het voortgezet onderwijs ontvangt de leerlingen in de Internationale Schakelklas in Tilburg, die deze functie voor meer omliggende gemeenten verzorgt. De gemeente faciliteert in het leerlingenvervoer van de kinderen die naar de Internationale Schakelklas gaan.
- In 2023 zetten we de aanpak van 2022 voort in goede samenspraak met onze onderwijspartners.

Nationaal Programma Onderwijs

De bestedingstermijn van de NPO middelen is verlengd: Het geld uit het programma kan nu ook worden ingezet in de schooljaren 2023/2024 en 2024/2025 als dat nodig is.

Het IMW, GGD, ContourdeTwern, Theek5, KunstPodium en het Beweegburo voeren het programma in goed overleg met het onderwijsveld uit.

De aanpak van het Nationaal Programma Onderwijs richt zich op twee actielijnen:

1. Verhogen van het mentale welbevinden van jeugdigen
2. Versterken van activiteiten op het gebied van sport, bewegen, kunst en cultuur.

- In 2023 wordt op het gebied van mentaal welbevinden o.a. ingezet op:
 - Extra inzet GGD
 - Extra inzet IMW
 - Extra inzet ContourdeTwern
 - Marietje Kessels Project (weerbaarheidstraining)
- In 2023 wordt op het gebied van sport en bewegen o.a. ingezet op:
 - Voortzetting Sjors Sportief primair onderwijs;
 - Uitbreiding Sjors Sportief naar voortgezet onderwijs;
 - Sport na school;
 - Opleiden van sportieve rolmodellen (jongeren) in de wijk.
- In 2023 wordt op het gebied van kunst en cultuur o.a. ingezet op:
 - Sjors Creatief (start in 2022);
 - Try-out activiteiten voor het voortgezet onderwijs;
 - Theatervoorstelling voor alle basisschoolleerlingen;
 - Project Pimp je wijk.

Beleidsindicatoren

De indicatoren worden uitgedrukt in schooljaren (in plaats van kalenderjaren) omdat de meeste indicatoren per schooljaar gemeten worden. De resultaten van schooljaar 2021/2022 zijn nog niet compleet en kunnen nog niet in deze begroting gepubliceerd worden.

210 Onderwijs					
Uitstroom		Uitstroom van groep 8 naar middelbaar onderwijs (in aantal leerlingen)			
		2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
	Praktijk/ speciaal, beroeps- of kaderonderwijs	58	78	62	60
	VMBO	60	73	81	76
	HAVO/ VWO	128	105	114	112
Absoluut verzuim (Aantal per 1.000 leerlingen)		Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school.			
		2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
		2,2	3,5	3,9	2,6
Relatief verzuim (Aantal per 1.000 leerlingen)		Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school maar ongeoorloofd afwezig is.			
		2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
		11	11	9	10
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs		Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.			
		2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
		1,6%	1,89%	1,2%	1,6%
Schoolgebouwen		Aantal schoolgebouwen dat voldoet aan normen luchtkwaliteit en energieneutraliteit.			
		2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
		0	1	1	2
Deelnemers VVE		Aantal kinderen dat deelneemt aan programma's voor voor- en vroegschoolse educatie			
		2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
		Dit is een nieuwe indicator waarover vanaf 2022 wordt gerapporteerd			
Deelnemers kunst- en cultuureducatie via school		Aantal kinderen dat binnen het primair en voortgezet onderwijs in aanraking komt met kunst- en cultuureducatie. Schooljaar 2022-2023 geldt als nulmeting.			
		2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
		Dit is een nieuwe indicator waarover vanaf 2022 wordt gerapporteerd			

220 Zorg

Strategische doelstellingen

- Inwoners ervaren een goede gezondheid en een stabiele en veilige thuissituatie.
- Jeugdigen krijgen voldoende kansen om zich te ontwikkelen tot zelfstandige inwoners.
- Dongen is een dorp waar inwoners zelfstandig betrokken zijn bij de samenleving en de regie hiervoor zoveel mogelijk zelf pakken.
- We organiseren laagdrempelige, bereikbare en beschikbare hulp en ondersteuning, bij voorkeur door inzet van algemene voorzieningen.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

Sociaal domein

- De nieuwe regionale inkoop sociaal domein gaat per 1 januari 2023 in en leidt op lokaal niveau tot meer samenwerking tussen aanbieders van maatwerkvoorzieningen en algemene voorzieningen.

- De inzet op normaliseren vertaalt zich in een verschuiving van inzet van Wmo Begeleiding en Jeugdhulp (maatwerkvoorzieningen) naar algemene voorzieningen.
- De contouren van een Dorpsteam worden vertaald naar een plan van aanpak implementatie Dorpsteam en de aanbieders van algemene voorzieningen starten met de organische groei ervan. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het organiseren van maatwerkvoorzieningen.

Jeugd

- Er wordt een houdbare balans gecreëerd om jeugdigen die dat nodig hebben passende ondersteuning te bieden én tekorten binnen het jeugdhulpdomein in te perken.
- Zowel lokaal als regionaal wordt in 2023 ingezet op het terugdringen van wachttijden.

Wmo

- Er wordt door het maatschappelijk speelveld stevig ingezet op het bestrijden van eenzaamheid onder ouderen.
- Er wordt een besluit genomen over voortzetting van Community Care Dongen in 2024 en verder.
- Inwoners die hulp en ondersteuning ontvangen zijn tevreden over onze dienstverlening.

Publieke gezondheid

- We stimuleren inwoners om een gezonde leefstijl na te leven.
- Verhogen van de mentale gezondheid en weerbaarheid bij jongeren.
- Terugdringen van eenzaamheid bij jongeren.
- Meer kinderen starten hun leven zo gezond mogelijk en groeien veilig, gezond en gelukkig op.

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- Lokale implementatie nieuwe regionale inkoop Jeugdhulp en Wmo begeleiding is niet op tijd gereed doordat regionaal niet op tijd de kaders hiervoor zijn bepaald en meegegeven. We zijn hierop kritisch naar het regionaal programmateam.
- Doordat we op een vernieuwende manier uitvoering gaan geven aan de nieuwe regionale inkoop Jeugdhulp en Wmo Begeleiding kan dit leiden tot frictie in uitvoering en middelen. Door monitoring en inrichting van de governance verkleinen we dit risico.
- De ontwikkeling van een plan van aanpak voor het Dorpsteam kost veel tijd waardoor het Dorpsteam pas in 2024 functioneert in plaats van medio 2023. We sturen hierop door de kernpartners heldere termijnen mee te geven.
- Impact van wet woonplaatsbeginsel op aantallen en kosten gemeente Dongen is niet bekend of te voorspellen.
- De coronacrisis heeft de afgelopen jaren grote impact op verschillende beleidsterreinen binnen dit thema gehad. Sociale- en gezondheidseffecten van een periode met beperkingen en lockdowns worden steeds zichtbaarder, maar het is lastig te voorspellen welke impact corona in 2023 heeft op onze samenleving en het bereiken van onze doelstellingen.
- Effect van de energiecrisis op financiële situatie van gezinnen met impact op hulpvragen.
- Krapte op de arbeidsmarkt kan leiden tot minder inzet van personeel door maatschappelijke partners en/of gemeente op bepaalde thema's, daarmee kan het bereiken van onze doelstellingen vertraging oplopen of kan de krapte leiden tot het stellen van andere prioriteiten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Belangrijkste reguliere taken

Sociaal domein

- We geven uitvoering aan regionale en lokale verbeter- en beheersmaatregelen, zodat we de beschikbare financiële middelen optimaal in kunnen zetten voor die hulpvragen waarbij dat écht nodig is. We sturen aan op het realiseren van optimale dienstverlening aan onze inwoners, binnen de bestuurlijke en financiële kaders. We gaan innovatief en integraal aan het werk.
- We zorgen ervoor dat de contractpartners algemene voorzieningen rapporteren over het realiseren van de doelstellingen in de jaren 2022 en 2023. Daarnaast verwachten we een jaarprogramma 2024, gebaseerd op de gezamenlijke opgestelde maatschappelijke opgaven.

Jeugd

- We geven uitvoering aan de jeugdwet en bieden daarmee passende jeugdhulp aan alle jeugdigen die dat nodig hebben.
- Komend jaar wordt de samenwerking met het medisch domein voortgezet. Besloten zal worden of, en zo ja, op welke wijze de extra inzet van de praktijkondersteuner jeugd-ggz wordt gecontinueerd bij de huisartspraktijken in Dongen.
- We geven in regionaal verband uitvoering aan de landelijk vast te stellen Hervormingsagenda 2022-2028. Deze hervormingsagenda is in voorbereiding bij de VNG en het ministerie van VWS. Naar verwachting zal in 2023 meer informatie bekend zijn over wat deze agenda voor betekenis en gevolgen zal hebben. Deze ontwikkeling zal zowel lokaal als regionaal nauw worden gevolgd in 2023. Tot er meer duidelijkheid is, wordt zowel lokaal als regionaal een afwachtende houding aangenomen.
- We gebruiken lokale en regionale pilots om te experimenteren, te leren en te verbeteren. In 2022 zijn diverse pilots gestart in verschillende regiogemeenten. Naar verwachting worden de resultaten in 2023 zichtbaar en kan daar lering uit worden getrokken. Deze pilots hebben met name betrekking op het reduceren van wachttijden in de gehele keten van jeugdhulp.

Wmo

- We voeren de Wmo uit met als doel om inwoners zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen laten wonen.
- We werken regionaal samen om de decentralisatie van Beschermd Wonen per 2024 vorm te geven. Deze samenwerking is tevens een verplichting vanuit het Rijk.
- We voeren Community Care Dongen uit, waarbij de nader te bepalen meerkosten binnen de Wmo gecompenseerd worden door het ministerie van VWS.
- We geven uitvoering aan een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag en maken hierbij de verbinding tussen zorg en veiligheid.
- We waarderen de inzet van mantelzorgers en vrijwilligers en ondersteunen ze waar mogelijk. Dit doen we onder andere door het uitgeven van een mantelzorgbon. Hiervoor is in de begroting structureel rekening gehouden met bonnen ter waarde van € 100.
- Er wordt uitvoering gegeven aan het regionale Ambitieplan Doelgroepenvervoer en programmaplan Grip op kosten. Hierin staat centraal de doorontwikkeling van het doelgroepenvervoer, het stimuleren van voorliggende voorzieningen zoals het openbaar vervoer / kleinschalige vervoersoplossingen (Automaatje en de Voor Elkaar Pas) en kostenbeheersing met behoud van kwaliteit.

Publieke gezondheid

- We geven uitvoering aan de wet publieke gezondheid en de regionale nota publieke gezondheid, waarbij we ons richten op (preventie ten aanzien van) een gezonde start, een gezonde geest, een gezonde leefstijl en een gezonde omgeving.
- We geven uitvoering aan het lokaal preventieakkoord (in nauwe samenwerking met uitvoering lokaal sportakkoord).

Verbonden partijen

- GGD Hart voor Brabant: Een goede en voor iedereen toegankelijke publieke gezondheidszorg.
- Regionale Ambulance Voorziening: ambulancehulp in Brabant Midden, West en Noord.
- Regio Hart van Brabant - Jeugdhulp: Het bieden van een passend hulp- en zorgaanbod voor alle jeugdigen.

Accenten in beeld in 2023

- We implementeren en geven uitvoering aan de nieuwe regionale inkoop sociaal domein per 1 januari 2023, waarbij normaliseren van zorg en een kwalitatief en overzichtelijk zorgveld van aanbieders belangrijke inhoudelijke pijlers zijn. Financieel gaat het om meer grip op de financiering krijgen en werken met meer gesloten financiering. Het financieel effect op de begroting 2023 zal – mede vanwege de ‘wenperiode’ die gepaard gaat met de implementatie van een nieuwe werkwijze en de noodzaak van een goede overgangsregeling voor oude casussen – beperkt zijn.
- Bij het lokaal uitvoeren van de regionale inkoop sociaal domein werken we intensief samen met de ABG gemeenten aangezien we samen met hen Wmo begeleiding en een deel van Jeugdhulp inkopen.

- We verstevigen de samenwerking met en verbinding tussen maatschappelijke partners algemene voorzieningen en de zorgaanbieders Wmo begeleiding en Jeugdhulp die actief zijn in onze gemeente.
- We implementeren en geven uitvoering aan de inkoop Sociaal Medische advisering, Wmo/Leerlingenvervoer en inkoop uitvoering Leerlingenvervoer.
- Het college neemt een besluit over een plan van aanpak implementatie Dorpsteam en draagt als opdrachtgever bij aan de implementatie ervan.
- Het projectplan “Eenzaamheid onder ouderen 2022-2023” vanuit het coronasteunpakket wordt door Stichting Welzijn Ouderen Dongen in 2023 volledig uitgevoerd.
- Eagle Shelter gaat haar plan voor inzet coronasteunpakket voor kwetsbare doelgroepen in 2023 volledig uitvoeren.
- We gebruiken de regionaal ontwikkelde (sociaal domein brede) Maatpact-aanpak om het integraal werken in de gemeentelijke organisatie door te ontwikkelen (de inwoner centraal, denkend vanuit het gewone leven/ normaliseren, positieve gezondheid, Kansrijke Start en expliciete aandacht voor het belang van bestaanszekerheid bij multiprobleem-casussen).
- We hebben samen met Maria-oord, Zorgverzekeraar VGZ en Zorgkantoor de financiering van Community Care Dongen voor 2024 geregeld binnen de wetswijziging Wlz.
- De verordening jeugdhulp Dongen wordt geactualiseerd in het tweede kwartaal van 2023. De ontwikkelingen vanuit de nieuwe inkoop per 1 januari 2023 worden hierin meegenomen. Daarnaast krijgt de nieuwe wet woonplaatsbeginsel een plek in de verordening. Dit in nauwe samenwerking met de regio Hart van Brabant.
- We verwachten eind 2022 een lokale coalitie Kansrijke Start te kunnen vormen met partners uit het medisch en sociaal domein. In 2023 geven we deze verder vorm en geven we uitvoering aan een lokale uitvoeringsagenda en/of lokale afspraken. Daarnaast onderzoeken we hoe we regionaal nader kunnen samenwerken. Kansrijke Start richt zich op de eerste 1.000 dagen van een kind (vanaf zwangerschap). De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen – zowel fysiek als mentaal – op latere leeftijd. Via het rijk komen structureel middelen beschikbaar om Kansrijke Start in alle gemeenten van Nederland blijvend te organiseren.
- Het rijk komt eind 2022 met een nieuwe brede SPUK-regeling op het gebied van gezondheid, sport en bewegen. Zie thema 120. Begin 2023 zal een lokale doorvertaling van deze programma's plaats vinden om te komen tot een integraal plan ten behoeve van gezondheid, sport- en beweegstimulering, het bevorderen van cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis.
- De huidige regionale nota publieke gezondheid heeft een looptijd tot eind 2023. In 2023 werken we aan een nieuwe (regionale) nota publieke gezondheid. Deze zal naar verwachting eind 2023 aan de gemeenteraad worden voorgelegd.
- De GGD werkt aan een nieuw basispakket. Raadsleden zijn uitgenodigd om mee te denken door deelname aan werksessies. Eind 2022 wordt het concept basispakket ter consultatie aan de colleges van de deelnemende gemeenten voorgelegd. De verwachting is dat de stukken voor de zienswijze worden voorgelegd aan de gemeenteraden in het voorjaar van 2023 (samen met de kadernota van de GGD). Het is de bedoeling dat het nieuwe basispakket vanaf 2024 in werking treedt.
- Het Nationaal Programma Onderwijs (zie ook thema 210 onderwijs) loopt door in 2023. In 2023 richten we ons op het verbeteren van het mentaal welbevinden van jeugdigen en jongeren door middel van o.a. extra inzet van de GGD, IMW en ContourdeTwern.

Beleidsindicatoren

220 Zorg					
Eigen gezondheid inwoners ³	Percentage inwoners dat de eigen (lichamelijke) gezondheid als (heel) goed ervaart				
		2018	2019	2020	2021
	0-11 jaar	-	-	-	97%
	12-18 jaar	-	87%	-	-
	19-64 jaar	-	-	86%	-
	65+	-	-	71%	-
Psychische gezondheid ³	Percentage inwoners dat zich psychisch ongezond voelt.				
		2018	2019	2020	2021

³ Indicatoren zijn afkomstig uit de Gezondheidsmonitor van de GGD. De gezondheidsmonitor bevraagt ieder jaar een andere leeftijdsgroep. Hierdoor zijn niet ieder jaar voor alle leeftijdsgroep cijfers beschikbaar.

	12-18 jaar	-	18%	-	-
	19-64 jaar	-	-	14%	-
	65+	-	-	13%	-
Roken ³	Percentage inwoners dat (dagelijks) rookt				
		2018	2019	2020	2021
	12-18 jaar		2%		
	19-64 jaar			15%	
	65+			10%	
Alcohol ³	Percentage volwassenen dat alcohol drinkt / percentage jongeren dat de afgelopen vier weken alcohol heeft gedronken				
		2018	2019	2020	2021
	12-18 jaar	-	35%	-	-
	19-64 jaar	-	-	86%	-
	65+	-	-	74%	-
Drugs ³	Percentage jongeren dat in de afgelopen vier weken drugs gebruikt heeft				
		2018	2019	2020	2021
	12-18 jaar	-	2%	-	-
Overgewicht ³	Percentage inwoners met overgewicht				
		2018	2019	2020	2021
	0-11 jaar	-	-	-	10%
	12-18 jaar	-	13%	-	-
	19-64 jaar	-	-	53%	-
	65+	-	-	60%	-
Voorzieningen Jeugdhulp	Aantal unieke cliënten met een voorziening Jeugdhulp				
		2018	2019	2020	2021
		735	737	759	768
Jongeren met een delict voor de rechter	Percentage jongeren met een delict voor de rechter (12-21-jarigen)				
		2018	2019	2020	2021
		0%	1%	NB	NB
Jongeren met jeugdhulp	Percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp				
		2018	2019	2020	2021
		12,8%	14,8%	12,0%	12%
Jongeren met jeugdbescherming	Percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming				
		2018	2019	2020	2021
		0,7%	1,0%	1,0%	1,0%
Jongeren met jeugdreclassering	Percentage jongeren van 12 tot 23 jaar met jeugdreclassering				
		2018	2019	2020	2021
		NB	0,0%	NB	NB
Voorzieningen: Leerlingenvervoer Regiovervoer	Aantal verstrekte voorzieningen leerlingenvervoer en regiovervoer				
		2018	2019	2020	2021
		175	232	224	228
Voorzieningen Wmo	Aantal unieke cliënten met een voorziening Wmo Begeleiding of een voorziening hulp bij huishouden				
		2018	2019	2020	2021
	Wmo-begeleiding	337	314	275	303
	Hulp bij huishouden	481	536	613	656
Inzet op normaliseren	Hulp/ondersteuning ontvangen van partner, familie, vrienden of burens				
		2018	2019	2020	2021
	Hulp ontvangen	NB	NB	71%	79%

Strategische doelstellingen

- Dongen is een dorp waar inwoners zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving en de regie hiervoor zelf pakken.
- Iedere inwoner is sociaal en economisch zelfredzaam.
- Schulden worden integraal aangepakt, problematische schulden worden voorkomen.
- De hulpverlening richt zich niet alleen op het oplossen van de schulden, maar ook op het versterken van basis- en financiële vaardigheden.

Wat willen we bereiken?**Beleidsdoelstellingen**

- Inwoners met financiële zorgen of problemen maken eerder gebruik van diensten in het kader van schuldpreventie en schulddienstverlening.
- Inwoners zijn bekend met inkomensondersteunende voorzieningen zoals de 'Dongen Doet Mee-regeling' en maken daar ook gebruik van.
- Inwoners met beginnende betaalproblemen vinden en snel passende hulp aanbieden.
- Bewindvoering wordt ingezet voor de inwoner die het nodig heeft.

Beleidsrisico's**Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?**

- De precieze gevolgen van de energieprijzen, oplopende rentestand en stijgende inflatie op het lokale armoede- en schuldenbeleid en het wegvallen van de steunmaatregelen.
- Het bereiken van de doelgroep en inzet van de middelen voor deze doelgroep. Door middel van het onderzoek armoedebelid proberen we meer zicht te krijgen op het niet-gebruik.

Wat gaan we daarvoor doen?**Belangrijkste reguliere taken**

- De gemeente voert de wet schuldhulpverlening uit, heeft regie op de schuldhulpverlening en zet in op een integraal aanbod voor een duurzaam resultaat.
- Voor de uitvoering van de wet schuldhulpverlening staat maatwerk centraal, curatieve trajecten worden modulair – en op maat – ingekocht bij een gespecialiseerde aanbieder die aangesloten is bij de NVVK.
- Inwoners met een laag inkomen kunnen een beroep doen op kwijtschelding van gemeentelijke belastingen zoals is bepaald in de verordeningen voor de lokale belastingen.
- Onze dienstverlening blijft toegankelijk voor iedereen. We onderscheiden geen doelgroepen maar geven wel specifieke aandacht aan inwoners die nu niet in aanmerking komen voor schuldhulpverlening. Daarom gaan we extra aandacht besteden aan in ieder geval ZZP'ers en jongeren.
- We zetten in op preventie en vroeg signalering van financiële problemen, met specifieke aandacht voor jongeren en jongvolwassenen. We bieden gastlessen aan over het thema "geld" op scholen.
- We willen sociale uitsluiting voorkomen en bieden inwoners een participatievoorziening in natura door middel van de 'Dongen Doet Mee-regeling'.
- We versterken de samenwerking met onze (lokale) partners, zoals SWOD, Stichting Leergeld, Werkgroep Arm in Arm en de Goederenbank. Door een goede samenwerking versterken we netwerk rondom gezinnen die moeten leven van een laag inkomen.
- Uitvoering Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Deze wet regelt dat gemeenten een zorgplicht hebben om inwoners door middel van integrale schuldhulpverlening te helpen bij het oplossen van schulden en het voorkomen ervan.

Verbonden partijen

- Kwijtschelding: Belastingen Samenwerking West- Brabant.
- Schuldhulpverlening particulieren: Kredietbank
- Schuldhulpverlening ondernemers: Over Rood en Zuidweg & Partners

Accenten in beeld in 2023

- Onderzoek Armoederegelingen en Schuldhulpverlening. We onderzoeken onder andere het gebruik en niet-gebruik van de armoederegelingen en passen deze aan waar nodig.
- Uitvoering aanpassing Burgerlijk Wetboek inzake schuldbewind, waarbij gemeenten adviesrecht krijgen. We werken samen met bewindvoerders en sluiten met hen een samenwerkingsovereenkomst. Met de samenwerking willen we stimuleren dat inwoners gebruik maken van gecertificeerde bewindvoerders die aangesloten zijn bij een branchevereniging. Daarnaast moet de samenwerking ertoe leiden dat er een goede overdracht van bewindvoering naar de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening gaat plaats vinden.
- Stijgende energieprijzen en de daardoor dreigende energiearmoede. Regelingen die worden uitgezet door het rijk voeren wij uit op een bij Dongen passend niveau. Daarnaast ontwerpen we aanvullende maatregelen om inwoners extra te kunnen ondersteunen. Zie het voorstel hiertoe in de tweede bestuursrapportage 2022.

Beleidsindicatoren

230 Armoede				
Schuldhulpverlening	Aantal meldingen schuldhulpverlening *Vanaf 01-07-2020 is de gemeentelijke regievoerder aangesteld en betreft deze indicator het aantal meldingen hulp bij financiën (inclusief schuldhulpverlening)			
	2018	2019	2020	2021
	79	75	81	139
Huishoudens WSNP	Aantal huishoudens dat een beroep doet op de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen na het niet succesvol zijn van een minnelijk traject			
	2018	2019	2020	2021
	17	7	1	8
Kwijtschelding	Aantal minimahuishoudens dat gebruikmaakt van de kwijtschelding lokale belastingen			
	2018	2019	2020	2021
	457	442	377	391
Collectieve ziektekostenverzekering minima	Aantal personen dat gebruikmaakt van de collectieve ziektekostenverzekering minima			
	2018	2019	2020	2021
	412	437	378	467
Stichting Leergeld	Aantal kinderen dat gebruikmaakt van een voorziening van Stichting Leergeld			
	2018	2019	2020	2021
	144	140	144	157
Bijzondere bijstand	Aantal huishoudens dat gebruikmaakt van bijzondere bijstand			
	2018	2019	2020	2021
	344	304	281	NNB
% kinderen in een uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.			
	2018	2019	2020	2021
	3	3	4	4

Overzicht lasten en baten programma 2 Dongen Zorgt (x € 1.000)												
			Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026	
Thema	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
210		Onderwijs	2.326	918	2.467	632	2.154	568	2.502	575	2.575	575
	4.1	Openbaar basisonderwijs	9		9		9		9		9	
	4.2	Onderwijshuisvesting	1.044		1.359		1.168	54	1.517	61	1.590	61
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.273	918	1.099	632	976	514	976	514	976	514
220		Zorg	17.552	357	18.447	493	18.374	493	18.365	493	18.364	493
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	771	3	900	3	892	3	892	3	892	3
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.389	81	3.414	342	3.406	342	3.397	342	3.396	342
	6.2	Wijkteams	1.527		936		983		983		983	
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	441	1	441	1	441	1	441	1	441	1
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	4.036	272	4.210	147	4.107	147	4.107	147	4.107	147
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	6.872		6.966		6.966		6.966		6.966	
	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	428		428		428		428		428	
	7.1	Volksgesondheid	1.088		1.151		1.151		1.151		1.151	
230		Armoede	1.061	109	1.117	109	1.116	109	1.096	109	1.096	109
	6.3	Inkomensregelingen	865	109	908	109	907	109	908	109	908	109
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	196		209		209		188		188	
		Totaal Dongen Zorgt	20.939	1.384	22.031	1.234	21.644	1.170	21.962	1.177	22.034	1.177

Er heeft een actualisatie plaatsgevonden van de kapitaallasten op basis van de geactualiseerde kredieten voor de IKC's. Voor de Anspach school geldt in het bijzonder dat met de sloop van het huidige gebouw de boekwaarde als verlies moet worden genomen. Dit zorgt voor een incidentele last in 2023. Tenslotte zijn de middelen (baten en lasten) voor het Nationaal Onderwijsplan geactualiseerd.

Voor thema Zorg geldt dat de kosten voor vervoer, zowel leerlingenvervoer als Wmo-doelgroepenvervoer, zijn gestegen. De oorzaak daarvan ligt in de zogeheten NEA-index die weer voor een groot gedeelte wordt bepaald door bijvoorbeeld de hoge brandstofprijzen. Daarnaast heeft er een samenvoeging van budgetten voorliggend veld plaatsgevonden, dit is een taakveld-overstijgende verschuiving geweest. Per saldo is dit een budgettaire neutrale wijziging, maar laat wel verschillen in begrote bedragen per taakveld zien.

Binnen het Sociaal Domein is ook sprake van een uitbreiding van de formatie. Vanwege een verzwaring van de caseload, toenemende complexiteit en het effect van (het niet op orde zijn van) de jeugdzorgketen breiden we de procesregie Jeugdzorg met 1 fte uit. Datzelfde geldt voor inburgering. Door een verdubbeling van de opgave huisvesting statushouders vanuit de Provincie en de opgave in verband met Oekraïense vluchtelingen wordt al twee jaar structureel ingehuurd om de caseload te kunnen verwerken. Ten slotte wordt de formatie op schuldhulpverlening uitgebreid. Door de nieuwe landelijke wetgeving maar ook door de oplopende problematiek zien wij een sterke toename in het aantal hulpvragen.

Veilig Dongen!

Wat willen we bereiken?

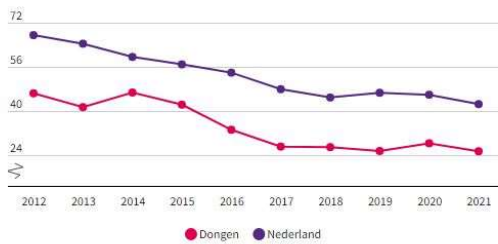
- ✓ Onze inwoners ervaren Dongen als een veilige en leefbare omgeving
- ✓ Samenleving en organisatie zijn weerbaar in de strijd tegen cybercriminaliteit
- ✓ Toenemende overlast van verwarde personen een halt toeroepen
- ✓ Preventie van high impact crimes zoals geweld en woninginbraak
- ✓ Voorkomen en verminderen van overlast in openbare ruimte
- ✓ Aanpak van ondermijning en tegengaan van witwaspraktijken

Wat gaan we doen?

- Structurele uitbreiding van boa-capaciteit met 1 fte
- Actualiseren van exploitatie- en horecaverGUNningen
- Actualiseren van bibob-beleid (bevordering integriteitsbeoordelingen door openbaar bestuur)
- Implementeren van nieuw veiligheidsbeleid 2023-2026
- Stimuleren van meldingsbereidheid bij overlast en criminaliteit
- Samenwerking verder versterken met partners veiligheidsketen

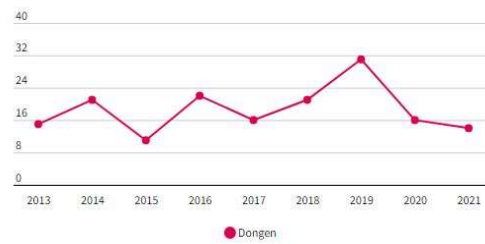
VEILIG DONGEN

Misdrijven per jaar per 1.000 inwoners

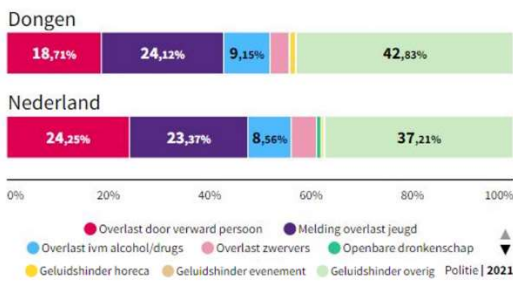
Politie | 2012 - 2021

Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren

Halt | 2013 - 2021

Overlast naar soort

Scan de QR-code voor meer informatie.

Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

CBS - Diefstallen | 2021

3. Veilig Dongen

Binnen het programma "Veilig Dongen" richten we ons op het bevorderen van de objectieve en subjectieve veiligheid van inwoners, ondernemers en bezoekers. Hierbij leggen we accenten op ondermijning, cybercriminaliteit, de verbinding van zorg en veiligheid en de aanpak van overlast. De preventie van High Impact Crimes (woninginbraak, overvallen, straatroof ofwel WOS-feiten) is een reguliere taak. Tevens borgen we de crisisbeheersing, die verder is uitgewerkt in programma 320. Op al onze prioriteiten werken we intensief samen met onze netwerkpartners om zowel de fysieke als de sociale veiligheid te kunnen waarborgen. Deze partners zijn te vinden in de veiligheidsketen (politie en Openbaar Ministerie, brandweer, veiligheidsregio, omgevingsdienst, RIEC/Taskforce) maar omvat ook Enexis, belastingdienst en natuurlijk de sociale- c.q. zorgsector: sociaal team, Wmo, VeiligThuis, Zorg- en Veiligheidshuis, Halt, maatschappelijk werk, verslavingszorg, jeugdzorg etc. Ieder van deze partners is verantwoordelijk voor de uitvoering van de eigen taken, maar we zoeken nadrukkelijk de integraliteit door samen te werken in trajecten en projecten. We trekken samen op en versterken elkaar daardoor. Bijvoorbeeld: de politie is verantwoordelijk voor de opsporing van drugspannen, maar de gemeente is verantwoordelijk voor de bestuurlijke sluiting en de belastingdienst voor het ontnemen van wederrechtelijk verkregen vermogen.

310 Openbare orde en veiligheid

Strategische doelstellingen

- De gemeente Dongen is, in vergelijking tot het gemiddelde van Nederland, een veilige en leefbare omgeving.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

- Het criminaliteitsbeeld voor Dongen laat zien dat Dongen gelijk of lager scoort bij het aantal misdrijven per 10.000 inwoners dan de gemiddelde score voor geheel Nederland.
- Iedere vergunningsplichtige horeca-inrichting beschikt over een geldige exploitatie- en horecaverunning, zodat voldaan wordt aan milieutechnische aspecten en de wet Bibob wordt toegepast.
- In integrale afstemming binnen onze organisatie wordt de wet Bibob intensiever toegepast bij alle vergunningaanvragen. Meer inzet op de wet Bibob.
- Iedere exploitatievergunning-plichtige inrichting wordt regulier gecontroleerd om te waarborgen dat de feitelijke situatie in overeenstemming is met de vergunde situatie.
- In Dongen gevestigde arbeidsmigranten leven in humane omstandigheden en hebben toegang tot zorg en andere voorzieningen.
- Samenwerking in de zorg- en veiligheidsketen versterken om de toenemende overlast van verwarde personen een halt toe te roepen.

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- De onvoorspelbaarheid van criminaliteit. Mocht een criminele bende bijvoorbeeld besluiten om Dongen als werkgebied voor woninginbraken uit te kiezen, dan kan dat in korte tijd leiden tot een groot aantal inbraken. Daarop hebben we in repressieve zin geen enkele invloed. Uiteraard kan hier wel met preventieve middelen aandacht aan worden besteed.
- Mede door extramuralisering in de zorg zien we een toenemend aantal personen met verward gedrag in de openbare ruimte. Ook zien we steeds meer overlast door personen die vanuit GGZ zelfstandig wonen, maar die ondanks de begeleiding toch zorgen voor veel woonoverlast.
- De politie kampt met een capaciteitsprobleem dat in 2023 zijn dieptepunt zal bereiken. Hierdoor is een verminderd aantal uren beschikbaar voor inzet in de wijken. De druk op de gemeentelijke organisatie neemt daardoor toe, maar ook het aantal verstoringen van de openbare orde neemt hierdoor toe.

- Het Openbaar Ministerie kampt met een capaciteitsprobleem waardoor er mogelijk een andere weging wordt gemaakt. Dat kan tot gevolg hebben dat er een andere focus komt te liggen op veiligheidsvraagstukken.
- Ondernijning, cybercriminaliteit en witwaspraktijken kunnen bedreigingen vormen voor de rechtsorde en het openbaar bestuur.
- De veiligheidsregio Midden- en West Brabant is bezig met het herijken van haar taak en verantwoordelijkheden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Belangrijkste reguliere taken

- We geven uitvoering aan het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 door middel van het jaarlijks uitvoeringsprogramma, als onderdeel van het integrale handhavingsuitvoeringsprogramma. Daarbij zetten we in de speerpunten: ondernijning, cybercriminaliteit, verbinding van zorg en veiligheid en de aanpak van overlast. In het werk leggen we accenten bij preventie en voorlichting, het stimuleren van meldingsbereidheid bij overlast en criminaliteit.
- Vanuit een heldere gemeentelijke regierol, korte lijnen, professionele relaties en onderling vertrouwen, verzorgen we een preventieve en accurate integrale aanpak op alle terreinen die het veiligheidsdomein aangaan. We betrekken daarbij de partners die nodig zijn om de overlast effectief aan te pakken.
- Boa's zien toe op het naleven van APV-regels en sommige bijzondere wetten. Ook adviseren ze ondernemers en verenigingen hoe om te gaan met de geldende regels. De boa-capaciteit is in 2021 tijdelijk uitgebreid. Na een positieve evaluatie van de effecten en de noodzaak van deze uitbreiding, willen we in 2023 deze capaciteit een structureel karakter geven. De samenwerking met de politie wordt versterkt.
- Onze wijk-GGD'ers hebben een goed zicht op de groep verwarde personen. Samen met hen en de zorgketen bieden wij deze groep snelle en duurzame hulp ter voorkoming van escalatie.
- Er zijn reguliere overleggen waarin gemeentelijke teams, Casade en politie deelnemen om de aanpak te bespreken en af te stemmen.

Verbonden partijen

Veiligheidscollege, GGZ, GGD, OM, Zorg en Veiligheidshuis.

Accenten in beeld in 2023

- Ondernijning: We continueren de samenwerking met de ketenpartners (zoals politie, belastingdienst, Enexis en Taskforce/RIEC) in het tegengaan van ondernijning. We besteden aandacht aan het tegengaan van witwaspraktijken.
- In opdracht van de gemeenteraad werd in 2021 en 2022 extra aandacht besteed aan de huisvesting van arbeidsmigranten. Deze aanpak (in de vorm van het LSI-project) wordt in 2023 voortgezet.
- We gaan het vergunningenbestand voor horecagelegenheden op orde brengen. Dit betreft behalve de vergunning in het kader van de Alcoholwet ook in een aantal gevallen een exploitatievergunning. In dit verband vindt ook een beoordeling vanuit de wet Bibob plaats in het kader van tegengaan van ondernijning. Dit leidt tot extra werk in zowel de vergunningverlening als het uitvoeren van de Bibob-toetsen. We gaan dit met externe ondersteuning projectmatig oppakken.
- Het evenementenbeleid en Bibob-beleid wordt herzien, dit leidt tot extra vergunningaanvragen en afhandeling in vervolg daarop van Bibob-aanvragen.
- Er vinden integrale controles plaats in het buitengebied om een duidelijk beeld te krijgen van de bedrijvigheid die daar plaatsvindt.

Beleidsindicatoren

310 Openbare orde en veiligheid				
Verwijzingen Halt	Aantal verwijzingen Halt			
	2018	2019	2020	2021
	21	31	16	24
Winkeldiefstallen	Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners			
	2018	2019	2020	2021
	0,2	0,8	0,8	0,7

Zedenmisdriven	Aantal zedenmisdriven per 10.000 inwoners.			
	2018	2019	2020	2021
	2,8	4,1	3,1	0,7
Diefstallen uit woningen	Aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.			
	2018	2019	2020	2021
	1,4	1,2	1,0	0,9
Vernielingen en misdrijven tegen de openbare ruimte	Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners.			
	2018	2019	2020	2021
	3,7	4,0	4,4	2,8
Drugspanden	Aantal sluitingen drugspanden			
	2018	2019	2020	2021
	Aangetroffen	12	10	10
Waarschuwingen	0	0	2	NNB
Sluitingen	11	10	4	NNB
Gebruikershoeveelheid e.d.	1	0	4	NNB
Informatiebijeenkomsten	Aantal informatie- en preventiebijeenkomsten bewustwording en meldingsbereidheid			
	2018	2019	2020	2021
	NB	1	3	0
Integrale controles	Aantal integrale bestuurlijke controles			
	2018	2019	2020	2021
	NB	NB	58	0
Ketenaanpak	Aantal besproken unieke casussen ketenaanpak zorg en veiligheid			
	2018	2019	2020	2021
	NB	NB	45	NNB
Overlast	Aantal meldingen overlast			
	2018	2019	2020	2021
	Verwarde personen	26	25	31
Jeugd	20	29	26	NNB

320 Rampenbestrijding en brandweer

Strategische doelstellingen

- Adequaat inspelen op incidenten en rampen.
- Branden zo spoedig mogelijk blussen of onder controle krijgen.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

- Een goed getrainde en opgeleide crisisorganisatie volgens het regionaal Opleiden Trainen en Oefenen (OTO) beleid welke regionaal inzetbaar is bij incidenten en rampen.
- Voldoende bluswater beschikbaar bij de bluswatervoorzieningen.
- Wij zetten in op zo veel mogelijk preventieve maatregelen tegen brand. Dit begint al vanaf groep 7 en 8 van het basisonderwijs.
- In bouw- en andere relevante vergunningen wordt aandacht besteed aan brandpreventie.
- Inzetten op brandpreventie en voorlichting. We brengen nieuwe regelgeving omtrent brandveiligheid onder de aandacht van de inwoners.
- Nieuwe kwetsbare doelgroepen in zicht krijgen.

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- Het grootste beleidsrisico voor de rampenbestrijding is een opéénstapeling van incidenten of meerdere langdurige incidenten opvolgend van elkaar. Overlappend op de coronacrisis kwam de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, er ontstaat een capaciteitsprobleem ten aanzien van de reguliere werkzaamheden en werkdruk van medewerkers.

- Europese regelgeving heeft mogelijk een negatief effect op de beschikbaarheid van voldoende vrijwilligers binnen het brandweerkorps.

Wat gaan we daarvoor doen?

Belangrijkste reguliere taken

- We zorgen voor een professionele crisisorganisatie, die zowel op lokaal (gemeentelijk), districtelijk (district Hart van Brabant) als regionaal (regio Midden West Brabant) niveau goed is geborgd. Onze medewerkers worden hiervoor opgeleid, voorbereid en getraind.
- Nieuwe opzet van de crisisbeheersingsorganisatie waarbij een professionele regionale pool ontstaat, ondersteund door lokale medewerkers die hun dagdagelijkse taken tijdens crisis uitvoeren.
- We treffen maatregelen om de risico's van langere opkomsttijden van de brandweer te beperken. Hierbij wordt ingezet op het vergroten van de zelfredzaamheid van bewoners en kennis van brandpreventie zodat zij weten wat zij moeten doen om brand te voorkomen, te ontdekken en te ontvluchten.

Verbonden partijen

- Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant: Hulp- en zorgverlening, risico- en crisisbeheersing, Brabant Water.

Accenten in beeld in 2023

- In het kader van brandpreventie worden er door middel van een wijkgerichte aanpak ongeveer 30 home safety checks uitgevoerd. Zo groot mogelijke dekking in binnen-en buitengebied.
- Om de zelfredzaamheid van de burgers te vergroten wordt er een veiligheidsmarkt georganiseerd.
- De Risk Factory is operationeel gegaan in 2022. Daarbij wordt leerlingen in het basisonderwijs geleerd hoe te handelen bij interactieve veiligheidsscenario's over onder andere brandgevaar, risico's internetgebruik, verkeersveiligheid, risico's alcoholgebruik, effect van groepsdruk, contact met hulpdiensten, in 2023 moet dit onder de aandacht van scholen en burgers gebracht worden.
- De werkgroep planvorming stelt samen met de veiligheidsregio MWB een nieuw crisisbeheersingsbeleid op, waarbij ingezet wordt op een professionele regionale poule aangevuld met lokale medewerkers die hun dagdagelijkse taken tijdens een crisis invullen.

Beleidsindicatoren

320 Rampenbestrijding en brandweer				
Crisisorganisatie	Het aantal medewerkers dat opgeleid, getraind en geoefend is.			
	2018	2019	2020	2021
	7	27	10	
Home Safety Checks	Aantal Home Safety Checks			
	2018	2019	2020	2021
	12	22	10	0

Wat mag het kosten?

Overzicht lasten en baten programma 3 Veilig Dongen (x € 1.000)												
			Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026	
Thema	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
310		Integrale veiligheid	828	16	831	16	831	16	831	16	831	16
	1.2	Openbare orde en veiligheid	601	16	597	16	597	16	597	16	597	16
	8.3	Wonen en bouwen	227		234		234		234		234	
320		Rampenbestrijding en brandweer	1.437	4	1.487	4	1.519	4	1.550	4	1.590	4
	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.437	4	1.487	4	1.519	4	1.550	4	1.590	4
		Totaal Veilig Dongen	2.266	19	2.318	19	2.351	19	2.381	19	2.421	19

De intensivering van de boa-capaciteit is vanaf 2023 structureel doorgevoerd. Hiervoor is via Meicirculaire 2022 gedeeltelijke financiering ontvangen. De bijdrage aan de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant is hoger dan in 2022. Dit is het rechtstreeks gevolg de vastgestelde begroting van de Veiligheidsregio.

Dongen Onderneemt!

Wat willen we bereiken?

- ✓ Dongen is een aantrekkelijk plek voor bedrijven om zich te (blijven) vestigen
- ✓ Initiatieven en behoeften van ondernemers mogelijk maken
- ✓ Uitkeringsgerechtigden en statushouders met arbeidsmogelijkheden begeleiden naar werk
- ✓ Vergroten van zelfredzaamheid uitkeringsgerechtigden
- ✓ Nieuwe manieren vinden om in gesprek te gaan met ondernemers en uitkeringsgerechtigden
- ✓ Samen met onze ondernemers klimaatdoelstellingen behalen

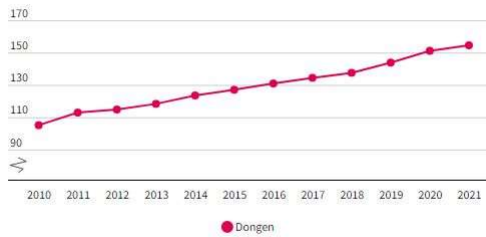
Wat gaan we doen?

- Opstellen van nieuwe economische visie
- Wet Uitvoeren Breed Offensief in de praktijk
- Lokaal en regionaal samenwerken met Dongen Onderneemt, VOCD, Leer Dongen Kennen, Station88, WSP (werkgevers servicepunt) en Midpoint
- Werken aan klimaatdoelstellingen voor bedrijventerrein Tichelrijt (Green Deal)
- In verkoop brengen van kavels Tichelrijt 3
- Ondersteunen van statushouders
- We verbinden ondernemers met werkzoekenden

DONGEN ONDERNEEMT

Vestigingen (van bedrijven)

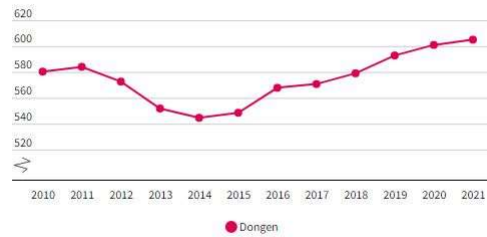
per 1.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar

LISA | 2010 - 2021

Banen

per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

Meerdere bronnen | 2010 - 2021

Werkenden versus niet-werkenden (verhoudingsgetal)

Dongen

Nederland

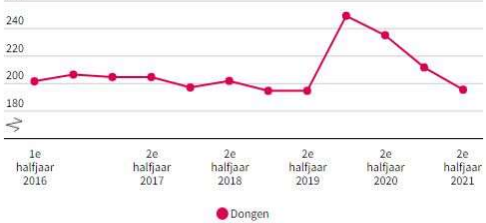
CBS/BRP | 2022

Scan de QR-code voor meer informatie.

Personen met een bijstandsuitkering

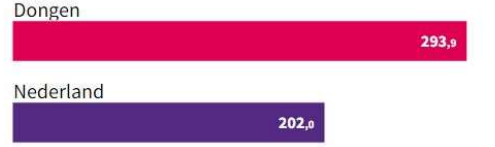
per 10.000 inwoners

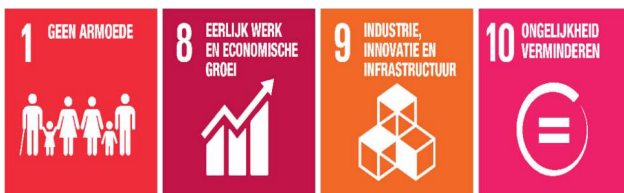
CBS | H1 2016 - H2 2021

Lopende re-integratievoorzieningen

per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

CBS | H1 2020

4. Dongen Onderneemt

Dongen Onderneemt gaat uit van het stimuleren van lokaal ondernemerschap, het creëren van een interessant vestigingsklimaat en inwoners in staat stellen om te participeren, zo mogelijk via (vrijwilligers)werk. Op het gebied van duurzaamheid liggen er bovendien opgaven voor de lokale ondernemers om samen aan de klimaatdoelstellingen te kunnen voldoen. Een gezonde lokale economie heeft een aantrekkende werking op Dongen voor zowel nieuwe als bestaande bedrijven. Wij zien veel kansen om meer met werkgevers samen te werken. Er zijn banen, er zijn beschikbare werknemers, maar ze passen niet direct bij elkaar. Daar kunnen wij een rol in spelen.

Economie en werkgelegenheid grijpen direct in op elkaar. Wanneer bedrijven zich vestigen in Dongen brengt dat banen met zich mee. Dit vergroot de kans dat Dongenaren een (betaalde) baan vinden dichtbij huis. Samenwerking met (potentiële) werkgevers staat centraal bij onze uitvoering van de Participatiewet en bij de nieuwe Wet Inburgering. Dongense ondernemers zijn steeds bereid gebleken om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kansen te bieden. Daarin blijven we de samenwerking zoeken. We vinden het belangrijk dat inwoners zoveel als mogelijk kunnen voorzien in hun eigen inkomen. Daar waar ze een steuntje in de rug nodig hebben, hebben wij vanuit de Participatiewet de mogelijkheid om de inwoner te ondersteunen, binnen de beschikbare financiële middelen. Wij kijken bij de inzet van (arbeids)trajecten vooral naar korte interventies en naar het rendement van onze investeringen.

410 Ondernemerschap

Strategische doelstellingen

- Dongen is een aantrekkelijke plek voor bedrijven om zich te vestigen en/of gevestigd te blijven.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

- We zetten in op de verbinding tussen de Dongense ondernemers en de gemeente. Wij weten daardoor wat er speelt bij de Dongense ondernemers, waar zij behoefte aan hebben en spelen hierop in.
- Wij ondersteunen ondernemers in het vinden van de juiste plek in Dongen voor hun bedrijf.

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- Ruimtegebrek voor het vestigen van een bedrijf.

Wat gaan we daarvoor doen?

Belangrijkste reguliere taken

- Investeren in en onderhouden van een aantrekkelijke omgeving voor bedrijven: Dit doen wij door in gesprek te gaan en blijven met de ondernemers, het inventariseren van behoeftes en door te kijken waarin wij hen kunnen faciliteren. Wij zijn als gemeente een sparringpartner en facilitator voor bedrijven, gericht op het mogelijk maken van initiatieven en behoeftes van ondernemers, binnen onze kaders.
- Ontwikkeling van bedrijventerreinen: De kavels van Tichelrijt 3 kunnen bijna in de verkoop. Hier is al een wachtlijst voor en wanneer de verkaveling gereed is zullen de kavels naar verwachting snel verkocht zijn. Daarnaast faciliteren en begeleiden we de ontwikkeling van Tichelrijt Zuid.
- We verbinden ondernemers met werkzoekenden. De accountmanager en de adviseur werkgeversdienstverlening trekken hierin gezamenlijk op. Bij bedrijfsbezoeken wordt de dienstverlening van het Werkgeversservicepunt altijd onder de aandacht gebracht.
- De samenwerking met VOCD en Leer Dongen Kennen wordt voortgezet. Bij bedrijfsbezoeken worden deze ondernemersverenigingen benoemd en wordt er contact gelegd. Dit om elkaar te versterken en te verbinden.
- We werken in regionaal verband samen binnen Station88. Dit is een platform voor ondernemers uit Midden-Brabant. Zij delen kennis, creëren bewustwording, inspireren en motiveren zodat de ondernemer kan groeien en versnellen.

- We werken lokaal samen met Dongen Onderneemt. Dit is een platform, opgezet door Dongense ondernemers, om startende ondernemers te ondersteunen.

Verbonden partijen

- Regio Hart van Brabant – Midpoint: Bevorderen en stimuleren van de regionale economische ontwikkelingen in de regio Hart van Brabant. Midpoint is een afzonderlijke stichting, maar wel gelieerd aan de Regio Hart van Brabant.

Accenten in beeld in 2023

- Uitvoeren van de eerste ambities van het accountplan economie, met nadruk op het verbinden, faciliteren en mogelijk maken voor de ondernemers.
- Het nog meer onder de aandacht brengen van onze samenwerkingspartners: Midpoint, Station88, Dongen Onderneemt en het werkgeversservicepunt. Om zo op allerlei manieren de ondernemers te stimuleren en te laten groeien.
- Voor bedrijventerrein Tichelrijt werken we aan een Green Deal. Dit om aan de klimaatdoelstellingen te voldoen en het terrein aantrekkelijk te houden voor bedrijven. Voor eventuele kosten doen we een beroep op de reserve duurzaamheid. Een voorstel hiertoe wordt separaat aan de raad voorgelegd.
- We werken aan een nieuwe economische visie in samenwerking met de ondernemers.

Beleidsindicatoren

410 Ondernemerschap				
Funciemenging (%)	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen			
	2018	2019	2020	2021
	46,4%	47,0%	47,2%	46,9%
Vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	Aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.			
	2018	2019	2020	2021
	137,9	144,4	151,1	154,1

420 Werknemerschap

Strategische doelstellingen

- Dongenaren participeren naar vermogen in de samenleving.
- We leiden Dongenaren (uitkeringsgerechtigden, statushouders en jongeren) met arbeidsmogelijkheden toe naar werk.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

- We bieden inwoners die ondersteuning nodig hebben naar school of werk begeleiding aan binnen onze beschikbare financiële kaders.
- We pakken de integratie en (arbeids)participatie van statushouders vroegtijdig op.
- We informeren en faciliteren werkgevers omtrent de bemiddeling van onze doelgroepen.
- We vullen alle beschutte werkplekken in die jaarlijks bij ministeriële regeling worden bepaald.
- We stimuleren de zelfredzaamheid van de uitkeringsgerechtigden.

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- Het is onduidelijk hoeveel inburgeraars per 1 januari 2023 naar onze gemeente komen. De taakstelling volgt in het najaar. Daarnaast hebben we geen zicht op gezinssamenstellingen, achtergronden en ontwikkelingsmogelijkheden.
- De instroom van de Oekraïense vluchtelingen brengt veel uitdagingen met zich mee. Met name de huisvesting van deze groep in combinatie met het huisvesten van reguliere statushouders.
- Lokale implementatie nieuwe regionale inkoop inburgering niet op tijd gereed doordat regionaal niet op tijd de kaders hiervoor zijn bepaald en meegegeven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Belangrijkste reguliere taken

- Het tijdelijk of structureel ondersteunen van Dongenaren met een afstand tot de arbeidsmarkt ((niet-) uitkeringsgerechtigden, statushouders en jongeren): Dit doen we door het verstrekken van uitkeringen, door gesubsidieerde banen, door gesprekken/coaching en door het inzetten van lokale of regionale trajecten die bevorderen dat mensen meedoen naar vermogen. Dit is niet altijd betaald werk, maar kan ook bijvoorbeeld vrijwilligerswerk zijn. Deze ondersteuning is maatwerk en gebeurt binnen de financiële kaders van de gemeente
- We spannen ons in om zoveel als mogelijk mensen te begeleiden naar werk.
- Zorgen dat de bijstand alleen wordt ingezet voor de mensen die het ook echt nodig hebben, via periodieke controles.
- We optimaliseren het aanvraag- en uitkeringsproces, met als resultaat meer duidelijkheid voor klanten, zo kort mogelijke wachttijden en een zo efficiënt mogelijk werkproces.
- Het bieden van werkplekken voor personen uit het doelgroepregister.
- Statushouders ondersteunen, zodat zij zo snel mogelijk gelijke kansen krijgen als andere inwoners. Dit doen we door hun onderdak te bieden, een uitkering te verschaffen (zo kort als mogelijk en zo lang als nodig), ondersteuning te bieden bij praktische zaken en door het geven van maatschappelijke begeleiding. Vanuit de wet Inburgering 2021 bieden we inburgeringstrajecten aan deze doelgroep aan. Deze trajecten koppelen taalverwerving aan kansen op de arbeidsmarkt wanneer dit mogelijk is. In andere gevallen wordt gericht op zelfredzaamheid.
- We maken gebruik van het Regionaal Mobiliteitsteam Midden-Brabant (RMT). In het RMT Midden-Brabant werken werkgeversorganisaties, vakbonden, gemeenten, UWV en onderwijs samen, met vele andere partners uit de regio. Het RMT biedt persoonlijke, intensieve, onafhankelijke hulp en begeleiding aan mensen die dat nodig hebben bij het vinden van ander of nieuw werk. Dat kan al voordat iemand in een uitkering belandt. Zo nodig regelt de begeleider van het RMT extra voorzieningen, zoals testen, onderzoeken, loopbaanactiviteiten of scholing. Het RMT was in eerste instantie opgericht voor werkgevers en werknemers die in de knel kwamen door de Coronacrisis. Per juli 2022 mag het RMT voor iedereen worden ingezet.

Verbonden partijen

- Diamant-groep: Participatiekansen bieden aan mensen met een beperking en afstand tot de arbeidsmarkt
- Reguliere werkgevers in en in de omgeving van Dongen: waar werkervaringsplekken en betaalde werkplekken worden geboden.

Accenten in beeld in 2023

- Invoering wetsvoorstel Uitvoeren breed offensief. Om de arbeidskansen van mensen met een beperking te vergroten heeft het kabinet een breed offensief gelanceerd met een pakket maatregelen om meer mensen aan een baan te helpen en aan het werk te houden. Daarnaast maakt dit wetsvoorstel het voor werkgevers eenvoudiger om mensen met een arbeidsbeperking aan te nemen. Naar verwachting wordt het wetsvoorstel per 1 januari 2023 ingevoerd. Belangrijke onderdelen zijn het vereenvoudigen van de inzet van het instrument loonkostensubsidie, kosterdelersnorm wijzigen van 21 naar 27 jaar, het bevorderen van ondersteuning op maat voor mensen die langdurig in de bijstand zitten, bijvoorbeeld door adequate inzet van persoonlijke ondersteuning en werken lonender maken voor mensen met een arbeidsbeperking.

- Bij de dienstverlening in het kader van de Participatiewet vindt een kosten-batenanalyse plaats tussen enerzijds de kosten van ondersteuning (begeleiding, scholing en loonkostensubsidie) van uitkeringsgerechtigden en niet-uitkeringsgerechtigden en anderzijds de besparing op de uitkeringslasten. Daarom blijven wij investeren in trajecten die wij via het Regionale WSP (Werkgeversservicepunt) Midden-Brabant kunnen afnemen. Deze trajecten zijn toegespitst op regionale werkgevers en kanssectoren in onze regio. Op deze manier maken we optimaal gebruik van alle subsidies op Europees, landelijk en provinciaal niveau.
- We verbinden economie en Participatiewet nauwer met elkaar. Dit doen we door de inzet van onze accountmanager die een samenwerking opzet met Dongen Werkt en het regionale WSP Midden-Brabant. De accountmanager neemt in gesprekken met werkgevers kansen en mogelijkheden voor de inzet van uitkeringsgerechtigden mee. Daarnaast is er aandacht voor initiatieven om te bevorderen dat ondernemers en (potentiële) werknemers met elkaar in contact komen.
- We voeren de Wet Inburgering uit. Deze wet heeft als doel een betere aansluiting van statushouders op de Nederlandse maatschappij en het arbeidsproces. De wet voeren wij uit binnen de financiële kaders die wij hiervoor ontvangen.
- In verband met de extra vluchtelingen uit Oekraïne roept het Rijk gemeenten op om waar nodig hulp te bieden bij het vergroten van de opvangcapaciteit en het (tijdelijk) huisvesten van deze vluchtelingen. Daarnaast wordt ook opgeroepen de reguliere vergunninghouders sneller te huisvesten. In samenwerking met de regio zal worden bekeken of en zo ja, er ook op Dongen een beroep wordt gedaan en wordt bekeken wat onze bijdrage kan zijn. De landelijke taakstelling 2022 blijft vooralsnog ongewijzigd, het is onzeker hoe de taakstelling (met deze ontwikkelingen) er voor 2023 uit zal gaan zien.

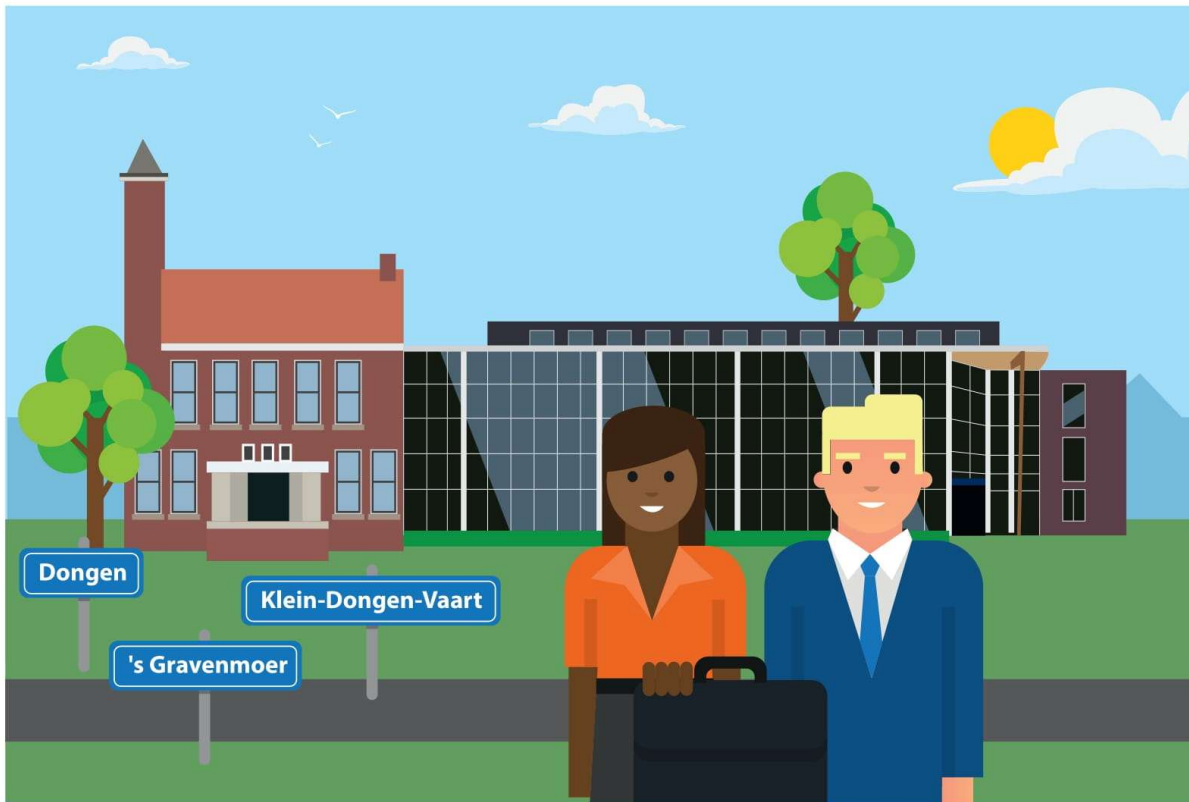
Beleidsindicatoren

420 Werknemerschap				
Netto participatiegraad	Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking			
	2018	2019	2020	2021
	69,8%	71,8%	68,4%	NNB
Banen	Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.			
	2018	2019	2020	2021
	581,4	599,4	604,5	505,9
Loonkostensubsidie	Aantal personen die werkzaam zijn, ondersteund met loonkostensubsidie, per 10.000 inwoners (peildatum eerste half jaar)			
	2018	2019	2020	2021
	10	13	15	45
Beschutte werkplek	Aantal fte met een beschutte werkplek			
	2018	2019	2020	2021
	2,6	4,7	3,9	6,7
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners.			
	2018	2019	2020	2021
	197	194	249	185,8
Personen met een lopend re-integratietraject	Het aantal re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar (peildatum tweede kwartaal).			
	2018	2019	2020	2021
	178	197	141	496
Werkloze jongeren	Percentage werkloze jongeren in de leeftijd 16 t/m 24 jaar.			
	2018	2019	2020	2021
	1%	1%	1%	1%
Baanafspraken	Aantal personen met baanafspraken, werkzaam bij de gemeente Dongen			
	2018	2019	2020	2021
	4	4	5	6

Overzicht lasten en baten programma 4 Dongen Onderneemt (x € 1.000)												
			Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026	
Thema	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
410		Ondernemerschap	2.271	2.194	317	139	614	461	614	461	614	461
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.263	2.188	307	133	604	455	604	455	604	455
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	9	6	10	6	10	6	10	6	10	6
420		Werknemerschap	7.835	4.841	8.577	4.717	8.439	4.717	8.407	4.717	8.361	4.717
	6.3	Inkomensregelingen	5.874	4.841	6.543	4.717	6.514	4.717	6.514	4.717	6.514	4.717
	6.4	Begeleide participatie	1.435		1.383		1.285		1.252		1.206	
	6.5	Arbeidsparticipatie	526		651		640		640		640	
		Totaal Dongen Onderneemt	10.106	7.035	8.895	4.856	9.053	5.178	9.020	5.178	8.974	5.178

Binnen thema Ondernemerschap is de daling in de uitgaven aan fysieke bedrijfsinfrastructuur een rechtstreeks gevolg van het actualiseren van de exploitatie van bedrijfsterreinen (taakveld 3.2). Na het in exploitatie nemen van gronden worden zowel de lasten als de baten geraamd. Per saldo heeft dit geen effect op de begroting. Voor meer detailinformatie wordt verwezen naar de voortgangsrapportages grondexploitatie.

In thema Werknemerschap is het BUIG-budget (6.3 Inkomensregelingen) aan de lastenkant naar boven bijgesteld. Hogere uitkeringslasten liggen aan deze mutatie ten grondslag, in Berap 2022-1 bent u hier al over geïnformeerd. Daarnaast is het re-integratiebudget verhoogd om de doelgroep beter te kunnen terugbrengen op de arbeidsmarkt.

Dongen Dient!

Wat willen we bereiken?

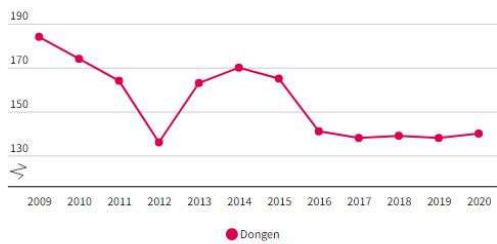
- ✓ Inwoners voelen zich betrokken bij activiteiten en besluiten van de gemeente
- ✓ Onze communicatie is snel, duidelijk en toegankelijk
- ✓ De lijnen tussen inwoners, ondernemers en de gemeente zijn kort
- ✓ De openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen zijn schoon, heel en veilig
- ✓ Digitaal werken waar mogelijk, persoonlijk contact waar nodig
- ✓ Verduurzamen van openbare verlichting

Wat gaan we doen?

- Iedere wethouder is aanspreekpunt voor een kern of wijk
- We staan open voor ideeën van bewoners, bedrijven, verenigingen
- Duurzaam hergebruik van verhardingsmaterialen
- We stimuleren aanleg van gevel-tuintjes (woonomgeving groener)
- Medewerkers in organisatie: training Taal Direct Duidelijk
- Communicatie over afvalscheiding

DONGEN DIENT

Omvang huishoudelijk restafval kg per inwoner

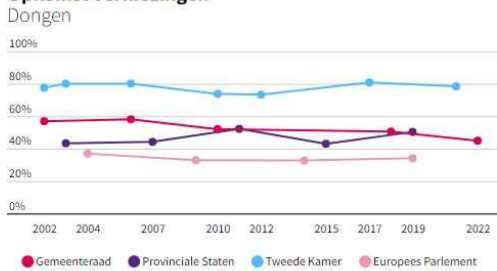
CBS statistiek Huishoudelijk afval | 2009 - 2020

Bouwvergunningen aantal

CBS | Q4 2018 - Q3 2021

Opkomst verkiezingen

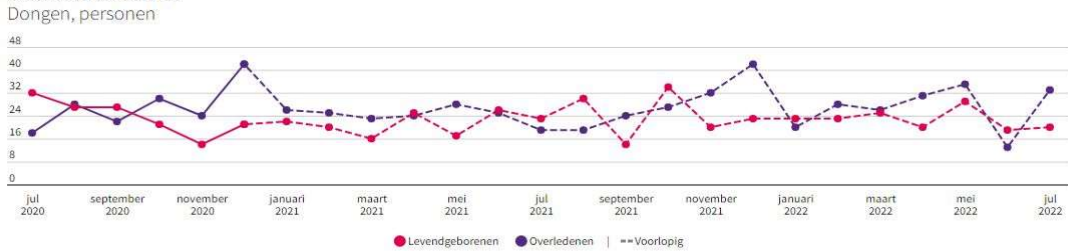

Kiesraad | 2002 - 2022

Scan de QR-code voor meer informatie.

Geboorte en Sterfte

CBS | jul 2020 - jul 2022

5. Dongen Dient

Binnen 'Dongen Dient' richt de gemeente zich op haar dienende rol in de Dongense maatschappij. Alles wat een gemeente doet, staat immers ten dienste van de gemeenschap: inwoners, ondernemers, verenigingen en stichtingen. De uitvoering van taken vraagt in sommige gevallen samenwerking met andere gemeenten en (overheids)organisaties. We bevorderen de zichtbaarheid van het gemeentebestuur. We werken aan meer transparantie, een toegankelijk en aanspreekbaar bestuur en meer en eerdere betrokkenheid van onze inwoners bij beleid. Het college is zichtbaar in de wijken en kernen en we maken structureel tijd vrij voor werkbezoeken aan wijken / kernen, ondernemers en maatschappelijk partners.

We zijn een bereikbare gemeente, met kundige en betrokken medewerkers die zaken slagvaardig, deskundig en snel oppakken en afhandelen. De lijnen tussen de inwoners en ondernemers en de gemeente zijn kort en persoonlijke contacten zijn vriendelijk. De klantwaarde is het vertrekpunt en de dienstverlening is van buiten naar binnen gericht.

Tevens waarborgen we een verzorgd straatbeeld door de openbare ruimte in Dongen schoon, heel, netjes, breed toegankelijk en veilig te houden.

510 Bestuur

Strategische doelstellingen

- We nemen gedragen besluiten en bevorderen participatie van betrokkenen
- We bevorderen de zichtbaarheid van de gemeente en het gemeentebestuur
- We weten wat speelt in onze gemeente

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

- Inwoners voelen zich betrokken bij activiteiten en besluiten van de gemeente Dongen en kunnen hier op gepaste momenten invloed op uitoefenen.
- Onze communicatie is snel, duidelijk en toegankelijk. We informeren onze samenleving en partners met maatwerk en kiezen daarbij de meest geschikte communicatievorm. Doel is dat zoveel mogelijk doelgroepen kennis kunnen nemen van Dongens nieuws en relevante ontwikkelingen. Middels participatie gaan we het gesprek aan met zowel inwoners als ondernemers en maatschappelijk partners. Dat geeft onze inwoners, ondernemers en maatschappelijk partners de beste kans om mee te denken en mee te doen in onze lokale samenleving.
- Samenwerking zoeken we op waar dit onze lokale ambities verder brengt.
- Het gemeentebestuur heeft oog voor hetgeen er leeft binnen de gemeente. Dit laat ze onder andere zien door de zichtbaarheid van het gemeentebestuur in wijken en kernen te versterken. binnen de gemeente.

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- Samenwerking kan meebrengen dat een stuk regie uit handen wordt gegeven. Het is zaak te blijven afwegen wanneer samenwerking passend is en onze lokale ambities verder brengt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Belangrijkste reguliere taken

- We staan open voor ideeën van inwoners, bedrijven, verenigingen en stichtingen en gaan actief het gesprek met hen aan.
- We ondersteunen onze dorps- en wijkraden.
- We communiceren duidelijk over onze standpunten en besluitvorming.

- We zetten extra in op proactieve communicatie zodat we laten zien dat we weten wat speelt binnen de gemeente, daarvoor als gemeente en gemeentebestuur oog hebben en zullen ondersteunen daar waar mogelijk.
- We maken als college tijd vrij om deel te nemen aan activiteiten met en werkbezoeken in wijken en kernen en bij ondernemers en maatschappelijke partners.
- Regio Hart van Brabant: met de andere regiogemeenten werken we actief mee en samen om de regionaal afgesproken opgaven effectief op te pakken.
- We zoeken samenwerking met partijen waar dat meerwaarde heeft en dit bijdraagt aan onze lokale ambities. We nemen actief deel aan samenwerkingsverbanden en bij relevante projecten, zoals binnen de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT). We bekijken per project welke schaalgrootte het meest passend is: lokaal, subregionaal of regionaal. Ook wisselende coalities zijn mogelijk;

Verbonden partijen

- Regio Hart van Brabant

Accenten in beeld in 2023

- We leveren vanuit het college en de ambtelijke organisatie op verzoek een bijdrage aan de werkgroep democratische vernieuwing van de gemeenteraad.
- Iedere wethouder is het aanspreekpunt voor een wijk of kern en laat zich actief informeren over wat er speelt binnen de wijk of kern.
- De governance-discussie binnen de gemeenschappelijke regeling Hart van Brabant is in 2022 afgerond. De nieuwe gemeenschappelijke regeling levert in 2022 de eerste kernagenda op. In het verlengde van de governance-discussie binnen de gemeenschappelijke regeling Hart van Brabant zal nader worden gekeken naar de invloed op en bijdrage die de regionale samenwerking Hart van Brabant levert in de triple-helix samenwerking Midpoint Brabant.

520 Dienstverlening

Strategische doelstellingen

- Een kwalitatief hoogstaande dienstverlening voor onze klanten, waarbij we een bereikbare gemeente zijn, met kundig en betrokken medewerkers, die zaken slagvaardig, deskundig en snel oppakken en afhandelen. De lijnen tussen de inwoners en ondernemers en de gemeente zijn kort.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

- Inwoners zijn tevreden over onze dienstverlening (minimaal een 8)
- We handelen de producten en diensten af binnen de wettelijke termijnen
- We beperken het aantal klachten en bezwaren over onze dienstverlening tot een minimum (maximaal 5)

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- De dienstverlening is in grote mate afhankelijk van digitale ondersteuning. Dat geldt zowel voor de digitale dienstverlening als voor de persoonlijke dienstverlening. Uitval van ICT-systemen kan een grote impact hebben op onze dienstverlening aan inwoners en bedrijven. Dit risico verkleinen we door eigen medewerkers die kennis hebben van onze systemen en als achtervang de leverancier die ingeschakeld kan worden.
- Door de schaarste op de arbeidsmarkt kan de dienstverlening bij vergunningverlening en toezicht in bepaalde gevallen, niet binnen de gewenste tijd en met dezelfde snelheid zoals de inwoners van ons gewend zijn, worden gehandhaafd. We werven actief naar nieuwe medewerkers en daarnaast wordt gekeken of inzet van trainees mogelijk is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Belangrijkste reguliere taken

- Uitgeven en verzorgen van paspoorten en rijbewijzen.
- Voltrekken van huwelijken en partnerschapsregistraties.
- Het op orde houden van de basisregistraties: de Basisregistratie Personen (BRP), de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de Basisregistratie Ondergrond (BRO). De kwaliteit van de basisregistraties is cruciaal: afnemers moeten er net als onze eigen medewerkers op kunnen vertrouwen dat hetgeen geregistreerd staat correct is. We doen mee aan landelijke projecten (bijvoorbeeld de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit). Naar aanleiding van signalen door Binnenlandse Zaken bezoeken wij deze adressen. Buiten dit project om worden regelmatig huisbezoeken verricht alles met het doel voor een juiste inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP) om de kwaliteit van de BRP te verhogen en om fraude tegen te gaan.
- Het organiseren van de verkiezingen.
- We verstrekken informatie aan personen met een niet-Nederlandse nationaliteit die Nederlander willen worden en we behandelen aanvragen voor de Nederlandse nationaliteit.
- Het verlenen van vergunningen, houden van toezicht en handhaven in het kader van de Omgevingswet (uitgaande van inwerkingtreding op 1-1-2023) en de Alcoholwet (enkel vergunningverlening).

Verbonden partijen

- Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant: Bijdragen aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving in de regio Midden- en West-Brabant. Dit door het verlenen van vergunningen, het houden van toezicht en handhaven op het gebied van milieu.
- Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant: Bijdragen aan een veilige werk- en leefomgeving in de regio Midden- en West-Brabant. Dit door de advisering op het gebied van brandveiligheid.

Accenten in beeld in 2023

- In 2023 werken we aan het verder optimaliseren van onze dienstverlening door middel van het meten en verbeteren van onze dienstverlening op het gebied van diverse producten en diensten. Ook nieuwe wet- en regelgeving vraagt om aanpassing en uitbreiding van onze digitale dienstverlening. Denk hierbij aan de Wet open overheid en de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging.
- Het streven is om inwoners en ondernemers digitaal van dienst te zijn omdat dat gemak biedt aan de klant en efficiënt is voor de gemeente. Ook andere kanalen blijven open waar dat mogelijk en van toegevoegde waarde is. Voor kwetsbare groepen bijvoorbeeld wordt maatwerk geleverd.

Beleidsindicatoren

520 Dienstverlening				
Bezwaar- en beroepschriften	Aantal gegrond bezwaar- en beroepschriften			
	2018	2019	2020	2021
	0	1	0	0
Klachten Burgerzaken	Aantal klachten over producten en diensten Burgerzaken			
	2018	2019	2020	2021
	0	0	0	0
Dienstverlening Burgerzaken	Cijfer dienstverlening burgerzaken			
	2018	2019	2020	2021
	De dienstverlening wordt sinds 2021 gemeten			8,3

530 Beheer en onderhoud

Strategische doelstellingen

- De openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen zijn schoon, heel en veilig.
- Een schoon en net straatbeeld zonder zwerfafval in de openbare ruimte.
- Een goede benutting en bezetting van het gemeentelijk vastgoed.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoelstellingen

- Gemeentelijke gebouwen: De gemeentelijke panden voldoen aan de nen-normen, waarbij we werken met een geactualiseerd onderhoudsplan en we zo efficiënt mogelijk duurzaamheidsmaatregelen toepassen.
- Openbaar groen: Het openbaar groen en bomen zijn goed onderhouden en dragen bij aan een positieve beleving van de openbare ruimte. Dit bereiken we onder andere door voor de onkruidbestrijding te voldoen aan de niveaus van vastgestelde beeldkwaliteit (streefwaarde A voor het centrum en streefwaarde B voor de wijken).
- Wegen: Gemeentelijke wegen, straten en pleinen zijn goed begaanbaar, schoon en veilig en voldoen minimaal aan beeldkwaliteit niveau B.
- Riool: Zorgen voor een adequaat beheer in de openbare ruimte van afvalwater, hemelwater en grondwater. Bij werkzaamheden kijken we of afkoppelen van hemelwater mogelijk is door te infiltreren.
- Civiele kunstwerken (bruggen en duikers): Zijn goed begaanbaar, schoon en veilig, wat betekent dat ze minimaal voldoen aan niveau B.
- Openbare verlichting: Openbare verlichting speelt een belangrijke rol in sociale- en verkeersveiligheid. We richten ons op behoud, verduurzaming en verbetering hiervan. We vervangen verouderde installaties (lichtmasten en armaturen) die hun technische levensduur hebben overschreden, waarbij we zoveel mogelijk het principe van de circulaire economie toepassen en de SER-energieakkoord doelstellingen volgen.

Inzicht in realisatie doelstelling

	Doelstelling	2018	2019	2020	2021
Kwaliteit openbaar groen centrum	90% op niveau A	72%	73%	NB	85%
Ontwikkeling realisatie doelstelling			↑		↑
Kwaliteit openbaar groen wijken	90% op niveau B	87%	82%	NB	93%
Ontwikkeling realisatie doelstelling			↑		↑
Kwaliteitsniveau verhardingen	90% op niveau B	93%	87%	NB	93%
Ontwikkeling realisatie doelstelling			↓		↑

Voor het meten en beoordelen van het kwaliteitsniveau in het openbaar groen en de verhardingen maken we gebruik van de methodiek van CROW (oorspronkelijke naam: Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek). Deze methodiek biedt ons de mogelijkheid een streefwaarde te bepalen voor het kwaliteitsniveau. Het is daarbij de bedoeling dat we voor minimaal 90% voldoen aan het afgesproken niveau. 100% is nooit mogelijk, omdat dit impliceert dat we onze inzet moeten bepalen op basis van onvoorziene omstandigheden (zoals bijvoorbeeld een extreem natte zomer). Zoals uit voorgaande tabel blijkt bewegen we ons rond de norm van 90% op het afgesproken niveau, maar lukt het niet altijd de norm te halen. In 2020 hebben er als gevolg van de overstap naar een eigen meetmethodiek en als gevolg van corona geen metingen plaatsgevonden.

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- Voor alle infrastructurele werken geldt dat er momenteel sprake van schaarste aan materialen en personeel. Dit leidt enerzijds tot langere levertijden en anderzijds tot gestegen prijzen. Het is onzeker hoe dit zich zal ontwikkelen. De onzekerheid rondom de planning kan ertoe leiden dat projecten uitlopen en uitgaven ten laste van een volgend begrotingsjaar komen. De onzekerheid rondom de materiaalprijzen is tevens opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.
- Het realiseren van de kwaliteitsnormen in het openbaar groen is sterk afhankelijk van de weersomstandigheden. Bij een natte zomer is het vrijwel onmogelijk deze normen te behalen.

Belangrijkste reguliere taken

- We voeren de projecten uit zoals afgesproken in het investeringsplan. Bij aanpassingen in de openbare ruimte stellen wij de klimaatopgave centraal.
- Gemeentelijke gebouwen: We voeren inspecties uit en zorgen ervoor dat door het uitvoeren van preventief en correctief onderhoud de openbare ruimte en gebouwen bruikbaar en toegankelijk zijn. We houden een zinvolle samenstelling van de gemeentelijke vastgoedportefeuille met aansluitende beheer- en onderhoudsplannen.
- Openbaar groen: Het duurzaam onderhouden van openbaar groen en bomen. We zorgen voor optimale groeiomstandigheden, goed onderhoud en bescherming van de bomen en groenvoorzieningen. Alle bomen worden een keer per vier jaar geïnspecteerd op vitaliteit en veiligheid en de groenvoorzieningen maandelijks op de onderhoudsstaat.
- Wegen: Wij voeren tijdig onderhoud uit aan de wegen en alle overige verhardingen zodat de toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid voor de gebruikers geborgd blijft. Iedere 2 jaar doen we een wegininspectie en op basis van de resultaten wordt het groot onderhoud uitgevoerd.
- Riool: Naast het reinigen en inspecteren, voeren we preventief en correctief onderhoud aan de gemeentelijke riolering, rioolvoorzieningen en rioolinstallaties uit, zodat inzameling en afvoer van het geproduceerde afvalwater gewaarborgd is.
- Civiele kunstwerken (bruggen en duikers): Elke 4 jaar voeren we aan alle kunstwerken een inspectie uit. Op basis daarvan bepalen we aan welke civiele kunstwerken onderhoud uitgevoerd moet worden of welke kunstwerken er vervangen moeten worden, zodat een veilig gebruik geborgd is.
- Openbare verlichting: Middels ons beheersysteem monitoren en bewaken wij het areaal van de openbare verlichting. We verhelpen storingen en schades aan de openbare verlichting.

Accenten in beeld in 2023

- Om invulling te geven aan de landelijke klimaatdoelstelling voor Circulaire Economie en het terugdringen van CO₂-uitstoot wordt er in 2023 verder ingezet op duurzaam beheer van verhardingen. Tevens wordt bij reconstructie(s) zoveel als mogelijk ingezet op het hergebruik van (goede) verhardingsmaterialen.
- De eerste geveltuintjes zijn in 2022 gerealiseerd. Dit levert een positieve bijdrage aan de biodiversiteit en klimaatopgaven. We blijven ook in 2023 de aanleg van geveltuintjes stimuleren en daarmee ons inzetten om de woonomgeving groener, biodiverser en kleurrijker te maken.
- De vaststelling van een geactualiseerd groenbeleid en beheerplan inclusief bomen is het eerste kwartaal van 2023 beoogd.
- De regeling 'Particulier bomenonderhoud' is een uitvloeisel van het bomenbeleidsplan en om deze reden wordt de actualisatie ervan ook doorgeschoven naar 2023.

Beleidsindicatoren

530 Beheer en onderhoud				
Kwaliteitsniveau centrum	Kwaliteitsniveau van onkruid in beplanting in het centrum (streefwaarde A)			
		2018	2019	2020⁴
	Niveau A+		5%	4%
	Niveau A	72%	68%	81%
	Niveau B/C	28%	27%	15%
Kwaliteitsniveau wijken	Kwaliteitsniveau van onkruid in beplanting in de wijken (streefwaarde B)			
		2018	2019	2020⁴
	Niveau A	72%	5%	4%
	Niveau B	15%	68%	81%
	Niveau C	13%	27%	15%
Meldingen openbare ruimte	Aantal meldingen met betrekking tot de openbare ruimte (vanaf april 2021 met de fixi app, daarvoor via Op Orde)			
		2019	2020	2021
		2.871	4.810	5.442

⁴ In 2020 zijn de kwaliteitsniveaus niet gemeten. Tot en met 2019 is dit door een extern bureau uitgevoerd. In 2020 zou de buitendienst hiervoor opgeleid worden en zelf gaan monitoren. Vanwege de coronamaatregelen was dit erg lastig en is dat niet gelukt. Vanaf 2021 wordt het intern opgepakt.

Kwaliteitsniveau verhardingen	Kwaliteitsniveau van verhardingen (streefwaarde CROW B)			
		2015	2017	2019
Niveau A+	58,6%	45%	47,3%	44,4%
Niveau A	27,7%	32,5%	37%	34,8%
Niveau B	3,7%	5,6%	8,6%	7,8%
Niveau C	0,4%	1,9%	1,9%	2,3%
Niveau D	3%	4,7%	5,2%	5,6%
Halfverhard en onverhard	6,6%	10,3%	0%	5,1%
Kwaliteitsniveau civiele kunstwerken (bruggen en duikers)	In 2021 zijn alle civiele kunstwerken geïnspecteerd. Het kwaliteitsniveau voor alle civiele kunstwerken wat wordt nagestreefd is CROW B. Op dit moment is de werkelijke kwaliteit nog niet in kaart gebracht. Uitgebreide informatie over het areaal en de kwaliteit hiervan vindt u terug in de beheerrapportage die in september 2021 aan de gemeenteraad is aangeboden.			

540 Afval

Strategische doelstellingen

- Inwoners worden gestimuleerd om hun afval beter te scheiden waardoor minder aanbod van restafval en een hoger aanbod grondstoffen wordt gerealiseerd, zowel aan huis, bij centrale verzamellocaties als op de milieustraat.

Wat willen we bereiken?

- Maximaal 100 kg restafval.
- Zuiverheid afvalstroom PMD verhogen naar 75%.

Het nieuwe landelijke Uitvoeringsprogramma VANG-HHA 2021-2025, dat in februari 2022 is gepubliceerd, heeft als doel de kwaliteit van de ingezamelde huishoudelijke afvalstromen te verhogen en daarmee de recycling te verbeteren. Het programma 2021-2025 heeft als motto: met optimale grondstoffscheiding naar hoogwaardige recycling. De kern van het programma is gericht op het goed scheiden van grondstoffen in de keten om te voorkomen dat waardevolle grondstoffen worden verbrand en om ervoor te zorgen dat ze een bijdrage leveren aan een circulaire economie. Dit betekent dat de focus verschuift van een doelstelling op kwantiteit (hoeveelheid restafval) naar een gecombineerde doelstelling op kwantiteit én kwaliteit (minder vervuiling van afvalstromen).

Uit de resultaten van het vorige uitvoeringsprogramma VANG blijkt dat in totaal slechts 56 gemeenten (15%) minder dan 100 kg restafval per inwoner in 2020 hebben. Gemiddeld is de jaarlijkse aangeboden hoeveelheid restafval per inwoner in de periode 2015-2020 van 240 kg naar ongeveer 180 kg gegaan bereikt (Bron: Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk afval, februari 2022). Belangrijke kanttekening hierbij is echter wel dat “de kwaliteit van bepaalde deelstromen onder druk komt te staan, wat nadelige gevolgen heeft voor de daadwerkelijke recycling” (Uitvoeringsprogramma VANG).

In de gemeente Dongen hebben we in de periode 2015 – 2021 een vermindering van 68 kg restafval per inwoner per jaar kunnen bereiken, waarbij we ook in Dongen zien dat de kwaliteit van de reststromen is verminderd. In aansluiting op het herijkte landelijke uitvoeringsprogramma en op de ambitie uit het coalitieakkoord kiezen we daarom vanaf 2023 voor een gecombineerde doelstelling gericht op het optimaliseren van de grondstoffscheiding. We zetten daarbij zowel in op een daling van de hoeveelheid restafval en alsmede op het zuiver(der) maken van de deelstromen.

Inzicht in realisatie doelstelling Dongen

	Doelstelling	2018	2019	2020	2021	2022
Restafval per inwoner (kg)	100	172	170	185	137	136*
Ontwikkeling realisatie doelstelling			↑	↓	↑	↑
Zuiverheid PMD (%)	75%	NB	NB	81%	83%	62%
Ontwikkeling realisatie doelstelling					↑	↓

* Prognose

De doelstelling van 100 kg restafval per inwoner is nog niet gehaald. Wel is sprake van een dalende trend in de hoeveelheid restafval per inwoner. In 2021 is met 137 kg 25% minder restafval ingezameld dan in 2020. Gezien de effecten van corona op de inzameling van huishoudelijk afval kan dit als een goed resultaat worden beschouwd. In 2022 zien we op basis van de halfjaarcijfers tot dusver een minieme daling van de hoeveelheid. De volgende uitdaging ligt in het verminderen van de hoeveelheid naar minder dan 100 kg. Vanaf 2025 ligt de landelijke doelstelling op 30 kg per inwoner.

Het verlagen van de ophaalfrequentie van restafval in combinatie met het wekelijks ophalen van PMD heeft een duidelijk effect op de zuiverheid van de PMD-stroom. De hoeveelheid vervuiling is in 2022 meer dan verdubbeld.

Beleidsrisico's

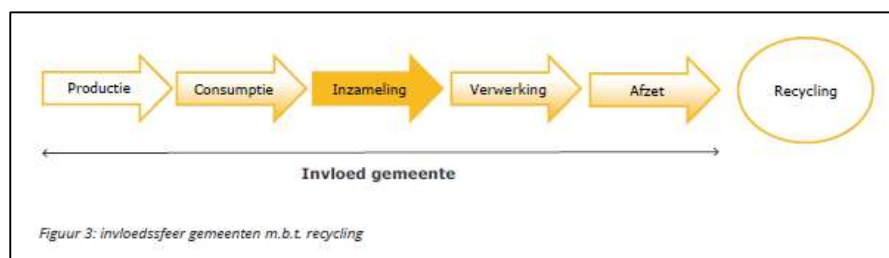
Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- Om de doelstellingen te halen zijn we afhankelijk van het gedrag van inwoners. Als zij niet of in mindere mate bereid zijn afval te scheiden zullen we de doelstellingen niet halen.
- Grondstofprijzen. Dit zijn dagkoersen en deze zijn niet te voorspellen. In de corona-periode zijn de inkomsten flink gedaald. Bij sommige stromen zien we een herstel van de marktprijzen. Het is niet te voorspellen of en hoe lang het herstel duurt en of inwoners daardoor financieel beloond worden voor hun scheidingsgedrag. In 2022 zagen we flinke schommelingen in de brandstofprijzen. Ook dit heeft invloed op de markt van afvalstoffen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Belangrijkste reguliere taken

- Het doelmatig inzamelen en innemen van huishoudelijke afvalstromen en grondstoffen op de milieustraat, centrale verzamellocaties en op aangegeven routes huis aan huis.
- Communicatie over afvalscheiding en het Uitvoeringsplan Grondstoffen.
- Diverse zwerfafvalprojecten, zoals de Landelijke Opschoondag.
- De rol die de gemeente heeft met betrekking tot recycling is beperkt. Onderstaande figuur, afkomstig uit het herijkte uitvoeringsprogramma, geeft weer waar onze invloed het grootste is, de inzameling. Op de andere onderdelen van de cyclus hebben we minder of zelfs geen invloed. Dit betekent echter niet dat we niets kunnen doen op het gebied van grondstoffscheiding. Daarom willen we inzetten op bewustwording en communicatie om onze inwoners beter in staat te stellen grondstoffen op een goede manier te scheiden en daarmee onze grondstoffenstromen te zuiveren.

Figuur 3: invloedssfeer gemeenten m.b.t. recycling

Accenten in beeld in 2023

- Zoals opgenomen in het coalitieakkoord komen we met een plan hoe we in 2025 op 30 kg restafval kunnen komen. Hierbij nemen we ook de actuele regionale en landelijke ontwikkelingen met betrekking de afvaldoelstellingen mee. Zoals aangegeven is hierbij sprake van een verschuiving van het sturen op hoeveelheid restafval naar de kwaliteit van de afvalstromen. Dit plan leveren we naar verwachting in het eerste kwartaal van 2023 op.
- Het opzetten van een communicatieplan om de kwaliteit van deelstromen nog meer te verbeteren.
- Implementatieplan opstellen voor het zuiveren van de deelstromen.
- (Regionaal) Onderzoeken wat er allemaal uit het restafval gerecycled kan worden.
- Doelmatig en efficiënt inzamelen van huishoudelijk restafval en grondstoffen huis-aan-huis en via de milieustraat.
- Eerste resultaten toegangscontrole op de milieustraat om bedrijfsafval en inwoners uit andere gemeenten te weren.
- Restafval wordt ook in 2023 13 keer per jaar huis-aan-huis opgehaald en gebruikers van ondergrondse containers krijgen maximaal 52 keer per jaar toegang tot de containers.
- Vanaf 2023 vervalt de zwerfafvalvergoeding van Stichting Afvalfonds Verpakkingen. Jaarlijks kreeg de gemeente Dongen zo'n € 35.000 uit dit fonds om diverse projecten op te pakken zoals de opruimacties rondom scholen en de Landelijke Opschoondag. Om deze projecten toch voort te kunnen zetten is een extra bedrag opgenomen in de begroting.

Beleidsindicatoren

540 Afval					
Ingenomen afval		2018	2019	2020	2021
	Restafval per inwoner (kg)	173	170	185	137
	Restafval per huishouden (kg)	402	394	428	320
Scheidingspercentage		2018	2019	2020	2021
		71,6%	71,6%	71,2%	79,9%
Aantal inworpen containers		Gemiddeld aantal inworpen in de ondergrondse restafvalcontainer per actieve pas per jaar			
		2018	2019	2020	2021
		92	92	94	45
Bezoekers milieustraat		2018	2019	2020	2021
		52.225	51.721	55.393	57.621
Sorteeranalyse fijn restafval		2020		2021	
	GFT	44,8%		35,9%	
	Papier en Karton	4%		4,7%	
	Hygiënisch papier	8,8%		15,8%	
	Drankkartons	1,2%		1,3%	
	Kunststoffen	10%		10,3%	
	Glas	3,1%		2,3%	
	Metalen	2,1%		2,9%	
	Textiel	5,2%		6,0%	
	Puin	3,2%		2,4%	
	Hout	5,6%		1,9%	
	Klein chemisch afval	0,3%		0,4%	
	Elektrische apparaten	0,8%		0,5%	
Overig afval	10,9%		15,5%		
Sorteeranalyse PMD (Huis aan huis inzameling en verzamelcontainers) in gewicht percentages		2020	2021	2022	
	Kunststof verpakkingen	55,7%	56,9%	42,3%	
	Kunststof niet-zijnde verpakkingen	3,9%	2,6%	1,4%	
	Metalen verpakkingen	7,0%	7,6%	5,8%	

	Metaal niet-zijnde verpakkingen	0,0%	1,2%	0,4%
	Drankkartons	11,9%	11,6%	8,3%
	Inzamelzakken	2,6%	3,9%	3,5%
	Vervuiling	19,1%	17,0%	38,5%

Overzicht lasten en baten programma 5 Dongen Dienst (x € 1.000)												
			Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026	
Thema	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
510		Bestuur	1.907		1.847		1.847		1.847		1.847	
	0.1	Bestuur	1.907		1.847		1.847		1.847		1.847	
520		Dienstverlening	1.526	976	1.891	937	1.889	1.202	1.875	1.172	1.890	1.215
	0.2	Burgerzaken	775	269	913	229	1.035	495	1.019	465	1.038	508
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	154	134	174	134	176	134	177	134	173	134
	8.3	Wonen en bouwen	597	574	804	574	679	574	679	574	679	574
530		Beheer en onderhoud	7.627	2.844	7.484	2.527	7.612	2.482	7.879	2.482	7.879	2.482
	0.10	Mutaties reserves	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	390	429	500	45	500		500		500	
	2.1	Verkeer en vervoer	2.346	217	2.351	187	2.498	187	2.617	187	2.623	187
	2.2	Parkeren		1		1		1		1		1
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.452	187	2.566	187	2.568	187	2.579	187	2.592	187
	7.2	Riolering	1.711	2.009	1.756	2.106	1.735	2.106	1.696	2.106	1.679	2.106
	8.3	Wonen en bouwen	725		308		308		484		482	
540		Afval	3.318	3.902	3.263	3.858	3.258	3.858	3.249	3.858	3.256	3.858
	7.3	Afval	3.318	3.902	3.263	3.858	3.258	3.858	3.249	3.858	3.256	3.858
		Totaal Dongen Dienst	14.378	7.723	14.484	7.321	14.607	7.542	14.850	7.512	14.871	7.555

De meerjarige uitgaven in het thema bestuur zijn stabiel. Binnen thema Dienstverlening is sprake van een formatie-uitbreiding bij Burgerzaken, daarnaast is incidenteel budget opgenomen voor het maken van een inhaalslag in het kader van de Alcoholwet. Voor beheer en onderhoud is het geprogrammeerd gebouwenbeheer geactualiseerd wat leidt tot een hogere dotatie aan de voorziening onderhoud gebouwen. Verder worden de lasten voor het onderhoud van gemeentelijke gebouwen vanaf 2023 rechtstreeks op de voorziening verantwoord en niet meer via de exploitatie. Hiermee wordt voldaan aan de voorschriften van het BBV. Dit betekent een verlaging van de lasten, maar ook een verlaging van de baten omdat de dekking uit de voorziening dan ook vervalt.

**ALGEMENE
DEKKINGSMIDDELEN
en OVERHEAD**

Algemene dekkingsmiddelen en overhead

In de begroting nemen we ook het overzicht op van algemene dekkingsmiddelen en het overzicht van overhead. Algemene dekkingsmiddelen geeft inzicht in een aantal algemene inkomstenbronnen van de gemeente, zoals de algemene uitkering. Overhead geeft aan welke kosten samenhangen met de sturing en ondersteuning van de organisatie. Het is geen programma, zoals de vijf pijlers worden weergegeven, maar meer een opsomming van een aantal geldstromen die vanuit hun onderlinge samenhang zijn geordend.

610 Algemene uitkering

De algemene uitkering is de grootste inkomstenbron van de gemeente. De raming van de algemene uitkering in deze begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2022. De doorwerking van de septembercirculaire 2022 zal via een raadsinformatiebrief aan de raad worden voorgelegd.

620 Gemeentelijke belastingen en heffingen

De gemeentelijke belastingen en heffingen komen uitgebreid aan de orde in paragraaf A "Lokale heffingen". In het overzicht van algemene dekkingsmiddelen worden de gemeentelijke belastingen uitgelicht waarvan de opbrengsten gemeentebreed ingezet kunnen worden. Het gaat dan om de OZB.

630 Overige algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

De overige algemene dekkingsmiddelen zijn gerelateerd aan paragraaf D "Financiering" waarbij een onderbouwing wordt gegeven van de financieringsfunctie van de gemeente. Daarnaast maken we hier ook de post onvoorzien en verwachte verplichting ten aanzien van de vennootschapsbelasting inzichtelijk.

640 Overhead

Bij het in beeld brengen van de overhead maken we onderscheid in vier categorieën:

- Directe personeelskosten: Salariskosten van alle ambtenaren in dienst bij de gemeente Dongen.
- Indirecte personeelskosten: Scholingskosten, reis- en verblijfkosten, arbo- en administratiekosten.
- Facilitaire ondersteuning: Huisvesting gemeentehuis en -werven, ICT, archief, catering, e.d..
- Bestuursondersteuning en kwaliteitszorg: Publieksvoorlichting, kwaliteitszorg concern, bestuursondersteuning, persvoorlichting en representatie.

Voor het berekenen van de overhead maken we gebruik van de rekenmethoden die door de Commissie BBV worden voorgeschreven. Dit betekent dat kosten – waar mogelijk – direct worden toegerekend aan producten. De resterende overhead wordt uitgedrukt in een percentage. Dit percentage berekenen we voor zowel de binnen- als de buitendienst. Dit onderscheid wordt gemaakt ten behoeve van een passende toerekening van uurtarieven naar de producten.

Percentage overhead =	$\frac{\text{Overhead binnendienst}}{\text{Directe personeelskosten}}$	in 2023	$\frac{€ 8.648.792}{€ 13.875.065}$	= 62 %
Percentage overhead =	$\frac{\text{Overhead buitendienst}}{\text{Directe personeelskosten}}$	in 2023	$\frac{€ 167.391}{€ 2.461.613^*}$	= 7 %

* In dit bedrag zijn ook de personeelskosten opgenomen die toegerekend mogen worden aan de producten.

Beleidsrisico's

Welke risico's kunnen onze doelstellingen in de weg staan?

- De raming van de Algemene Uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2022. Er komen nog 5 circulaire's die de werkelijke hoogte van de Algemene Uitkering in 2023 kunnen beïnvloeden.

Beleidsindicatoren

Overhead				
Gemiddelde WOZ-waarde (in € 1.000)	De gemiddelde WOZ waarde van woningen			
	2018	2019	2020	2021
	232	245	265	320
% demografische druk	De som van het aantal personen van 0-15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15-65 jaar			
	2018	2019	2020	2021
	73,2%	73,6%	73,8%	73,3%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten ⁵			
	2018	2019	2020	2021
	607	608	706	761
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten ⁵			
	2018	2019	2020	2021
	704	705	814	880

Overhead				
Formatie	Fte per 1.000 inwoners			
	2018	2019	2020	2021
	6,7	7,3	7,2	7,2
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners			
	2018	2019	2020	2021
	7,3	6,7	6,8	7,0
Overhead	Als % van de totale lasten			
	2018	2019	2020	2021
	12,6%	13,4%	11,8%	12,6%
Apparaatskosten	Apparaatskosten per inwoner (kosten per inwoner) ⁶			
	2018	2019	2020	2021
	€ 273	€ 291	€ 636	€ 705
Externe inhuur	Externe inhuurkosten als percentage van de loonsom			
	2018	2019	2020	2021
	9,4%	13,0%	8,0%	9,7%

⁵ Het CBS publiceert sinds 2021 specifieke cijfers over de gemiddelde WOZ-waarde per gemeente. De gemeentelijke woonlasten zijn op basis van deze cijfers herberekend over eerdere jaren.

⁶ In 2020 is de berekeningsmethodiek van de apparaatskosten geactualiseerd. Hierbij is gebleken dat voorgaande jaren de berekening niet volledig is geweest. De kosten zijn er altijd geweest, maar werden in de eerdere methodiek niet meegenomen in de berekening.

Wat mag het kosten?

Overzicht lasten en baten programma 6 Algemene dekkingsmiddelen en overhead (x € 1.000)												
Thema	Taakveld	Omschrijving	Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026	
			Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
610		Algemene uitkeringen		39.356		44.036		44.716		45.781		45.321
	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		39.356		44.036		44.716		45.781		45.321
620		Gemeentelijke belastingen en heffingen	244	6.437	321	6.834	328	6.834	340	6.834	353	6.834
	0.61	OZB woningen	99	4.324	99	4.548	99	4.548	99	4.548	99	4.548
	0.62	OZB niet-woningen	108	1.973	108	2.076	108	2.076	108	2.076	108	2.076
	0.64	Belastingen overig	37		113	70	120	70	133	70	145	70
	3.4	Economische promotie		140		140		140		140		140
630		Overige algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.684	592	2.369	654	3.845	654	4.326	654	3.831	654
	0.10	Mutaties reserves	920				1.151		1.126		665	
	0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	430		166		624		983		977	
	0.5	Treasury	-157	109	-81	109	286	109	433	109	404	109
	0.8	Overige baten en lasten	435	483	2.229	545	1.729	545	1.729	545	1.729	545
	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	56		56		56		56		56	
640		Overhead	7.831	241	9.141	170	8.986	170	8.997	170	8.977	170
	0.1	Bestuur	103		115		128		141		141	
	0.4	Overhead	7.728	144	9.026	170	8.858	170	8.856	170	8.836	170
	0.10	Mutaties reserves		97								
		Totaal Algemene dekkingsmiddelen en overhead	9.760	46.625	11.831	51.693	13.159	52.374	13.664	53.438	13.161	52.978

De Algemene Uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2022. Bij de bepaling van de OZB-opbrengst is rekening gehouden met de inflatie zoals opgenomen in de meicirculaire 2022. Binnen het taakveld overhead wordt vanaf 2023 budget geraamd voor de reiskostenvergoeding woon-werkverkeer en is het budget inhuur structureel verhoogd. Daarnaast is op dit taakveld het uitboeken van de taakstelling personeel verwerkt. Ook het uitboeken van de taakstelling archief zorgt voor een hogere laste ten opzichte van 2022.

Paragraaf A. Lokale heffingen

De paragraaf lokale heffingen geeft een overzicht van de geraamde inkomsten uit de gemeentelijke heffingen en van het beleid in 2023 ten aanzien van deze heffingen. Verder biedt de paragraaf een overzicht van de tariefontwikkelingen, een opgave van de woonlasten, informatie over de kostendekkendheid van tarieven en informatie over kwijtschelding.

Beleid ten aanzien van lokale heffingen

In het bestuursakkoord 2023 - 2026 is een aantal richtinggevende uitspraken gedaan op het terrein van de lokale heffingen, te weten:

- De OZB-opbrengst stijgt met het landelijke inflatiepercentage.
- Bij de afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt een kostendekkend tarief gehanteerd.
- Het tarief voor leges is maximaal kostendekkend.

De marktgelden, lijkbezorgingsrechten, retributies en leges volgen de algemene tariefstijging. Het rijk heeft in de meicirculaire van de algemene uitkering een prijsontwikkeling consumentenprijsindex berekend van 5,2%. Dit is in de tarieven verwerkt tenzij anders vermeld bij de betreffende heffing.

Bij het berekenen van de tarieven worden diverse kosten meegenomen. Voor de kostendekkendheid is allereerst van belang welke kosten toerekenbaar zijn aan de tarieven. Deze kosten bestaan uit directe en indirecte kosten. Onder directe kosten worden de kosten verstaan die rechtstreeks samenhangen met de verleende dienstverlening. Onder indirecte kosten worden de kosten verstaan die weliswaar niet rechtstreeks samenhangen met de verleende dienst, maar wel in enig verband staan met die dienstverlening, ofwel overheadkosten. De overheadkosten betreffen onder meer kosten van arbeid, investeringen, ICT en materieel.

Bij de tariefberekening van de afvalstoffen- en rioolheffing wordt de compensabele BTW doorberekend in de tarieven.

De belastingverordeningen voor 2023 worden in december aan de raad ter vaststelling aangeboden. De in deze paragraaf opgenomen tarieven voor 2023 zijn onder voorbehoud van besluitvorming door de raad. In de paragraaf worden de volgende onderwerpen toegelicht:

1. Onroerendezaakbelasting (OZB)
2. Afvalstoffenheffing
3. Riool- en Waterzorgheffing
4. Lokale lastendruk
5. Vergelijkend overzicht woonlasten
6. Reclamebelasting
7. Toeristenbelasting
8. Marktgelden
9. Lijkbezorgingsrechten
10. Leges
11. Kwijtscheldingsbeleid

1. Onroerendezaakbelasting

De tariefbepaling voor het belastingjaar 2023 is gebaseerd op de begrote OZB-opbrengst 2022 vermeerderd met een index van 5,2%. Daarnaast wordt de waardeontwikkeling (stijging of daling) van de onroerende zaken als gevolg van de jaarlijkse waardering gecorrigeerd in de tarieven voor 2023. Voor het jaar 2023 zal de waarde per 1 januari 2022 worden gebruikt bij toepassing van het tarief 2023. Bij de tariefbepaling is de waardeontwikkelingen nog niet bekend maar wordt er gerekend met een geprognosticeerde waardeontwikkeling die wordt afgegeven door de Belasting Samenwerking West-Brabant (BWB). Dit betreft 7,75% voor woningen en 2% voor niet-woningen.

De verwachte OZB-opbrengst voor het jaar 2023 bedraagt € 6,6 miljoen (in 2022: € 6,3 miljoen).

Zoals zichtbaar in onderstaande tabel wijken de tarieven voor de eigenaren van woningen en niet-woningen af van het landelijk gemiddelde. Eigenaren van woningen betalen in Dongen meer dan het landelijk gemiddelde, terwijl eigenaren van niet-woningen minder betalen. Het college wil het tarief voor niet-woningen deze bestuursperiode meer in lijn brengen met het landelijk gemiddelde en tegelijkertijd het tarief voor woningeigenaren verlagen.

Tarievenoverzicht (COELO-Atlas)	Nederland 2022	Dongen 2022
OZB eigenaar woningen	0,0978%	0,1269%
OZB eigenaar niet-woningen	0,3030%	0,2270%
OZB gebruiker niet-woningen	0,2178%	0,2065%

Om die reden wordt de opbrengst van de verschillende OZB-categorieën met verschillende percentages geïndexeerd. De percentages zijn zo bepaald dat de totale opbrengst wel 5,2% (het inflatiecijfer) hoger ligt dan in 2022. Bij de bepaling van de tarieven zijn de volgende percentages gebruikt om de begrote OZB-opbrengst te berekenen:

- Eigenaar woning: 2,7%
- Eigenaar niet-woning: 14,8%
- Gebruiker niet-woning: 5,2%

Dit leidt tot de onderstaande tarieven voor de OZB.

Tarief onroerende zaakbelasting	2020	2021	2022	2023
Eigenaar woning	0,1412%	0,1293%	0,1269%	0,1181%
Eigenaar niet-woning	0,2300%	0,2104%	0,2270%	0,2460%
Gebruiker niet-woning	0,2106%	0,1926%	0,2065%	0,2094%

Deze tarieven leiden tot de volgende OZB-bedragen, waarbij voor woningen en niet-woningen is uitgegaan van de gemiddelde WOZ-waarde.

	WOZ- waarde 2022 (gemiddeld)	WOZ- waarde 2023 (gemiddeld)	OZB 2022	OZB 2023	Vershil (%)
Eigenaar woning	345.000	372.000	438	439	0,4%
Eigenaar niet-woning	534.000	545.000	1.212	1.341	10,6%
Gebruiker niet-woning	534.000	545.000	1.103	1.141	3,5%

2. Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing dient ter financiering van de kosten voor inzameling, beheer en verwerking van afval. De afvalstoffenheffing maakt net als de OZB en de rioolheffing onderdeel uit van de woonlasten. De gemeente Dongen maakt onderscheid in de heffing tussen éénpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens. Het geheel van afvalinzameling is een gesloten circuit: de inkomsten mogen alleen besteed worden aan de uitvoering van de afvalinzamelingstaak. Er wordt gewerkt met een voorziening afval waarmee over- of onderbestedingen worden geëgaliseerd in het tarief.

Het uitgangspunt is dat afvalinzameling volledig kostendekkend is. In de tariefberekeningen van afvalstoffenheffing is rekening gehouden met gemiste inkomsten als gevolg van verleende kwijtschelding. Het aanbieden van afvalstoffen kan leiden tot nevenvervuiling (zwerfvuil) die van invloed is op de kosten van straatreiniging. Als gevolg hiervan wordt 33% doorberekend aan afvalinzameling.

Met een beperkte onttrekking uit de voorziening afval zijn we in staat geweest het tarief van de afvalstoffenheffing voor het jaar 2023 gelijk te houden aan het tarief van heffingsjaar 2022. Voor de jaren na 2023 gaan we op basis van de huidige kostenramingen uit van een stijging van het tarief. Waar mogelijk zullen we de stijging met inzet van de voorziening beperken.

Tarief afvalstoffenheffing	2020	2021	2022	2023
Meerpersoonshuishouden	€ 308,01	€ 344,97	€ 344,97	€ 344,97
Alleenwonende	€ 200,03	€ 224,03	€ 224,03	€ 224,03

Inzicht in kostendekkendheid

Omschrijving	Specificatie	Begroting 2023 (bedragen x € 1.000)
Lasten taakveld 7.3	Exploitatie afvalinzameling	2.778
Lasten taakveld 2.1	Aandeel kosten straatvegen	84
Lasten taakveld 6.3	Kwijtschelding afvalstoffenheffing	100
Overhead		156
BTW		438
Totaal lasten		3.557
Opbrengst afvalstoffenheffing		3.490
Tekort	onttrekking aan voorziening	67
Dekkingspercentage		100%

3. Rioolheffing

Rioolheffing dient ter financiering van de gemeentelijke watertaken, waaronder het beheer en onderhoud van gemeentelijke riolering, afvalwater, hemelwater en grondwater. In het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan en vanaf 2022 het Water- en Rioleringsplan wordt aangegeven op welke manier de gemeente de gemeentelijke watertaken wil verbeteren, uitbreiden, onderhouden en beheersen en welke middelen noodzakelijk zijn om de gestelde doelen te bereiken.

De gemeente Dongen heft rioolheffing van de gebruiker van een perceel. De rioolheffing maakt net als de OZB en afvalstoffenheffing onderdeel uit van de woonlasten. Het geheel van riolering is een gesloten circuit: de inkomsten mogen alleen besteed worden aan de uitvoering van de rioleringstaak. Er wordt gewerkt met een voorziening riolering waarmee over- of onderbestedingen worden geëgaliseerd in het tarief. Het uitgangspunt is dat de tarieven van rioolheffing 100% kostendekkend zijn.

Voor het goed functioneren van het rioleringsstelsel veegt de gemeente de straten. Hierbij kan gedacht worden aan het vegen van bladafval en zwerfvuil. Dit om te voorkomen dat kolken in het rioleringsstelsel verstopt raken. Als gevolg hiervan wordt 33% doorberekend aan de rioolheffing. Voor een goede uitvoering van de gemeentelijke watertaken vinden er baggerwerkzaamheden aan watergangen en onderhoud aan oevers plaats. De werkzaamheden zijn noodzakelijk voor ruiming van slib, inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van ingezameld hemelwater. Als gevolg hiervan wordt 70% doorberekend aan de rioolheffing.

Met behulp van een onttrekking uit de voorziening is het tarief van de rioolheffing voor het jaar 2023 gelijk gehouden aan het tarief in 2022. De komende jaren zal het niet mogelijk zijn het tarief gelijk te houden. De grotere vervangingsvraag van oude riolen en algehele prijsstijgingen zetten druk op de kostenontwikkeling. Waar mogelijk zullen we de stijging dempen met inzet van de voorziening.

Tarief rioolheffing	2020	2021	2022	2023
Vastrecht	€ 139,44	€ 175,45	€ 175,45	€ 175,45

Inzicht in kostendekkendheid

Omschrijving	Specificatie	Begroting 2023 (bedragen x € 1.000)
Lasten taakveld 7.2	Exploitatie en beheer riolering	1.491
Lasten taakveld 2.1	Aandeel kosten straatvegen	84
Lasten taakveld 5.7	Aandeel kosten sloten	174
Lasten taakveld 6.3	Kwijtschelding rioolheffing	61
Overhead		129
BTW		215
Totaal lasten		2.155
Opbrengst rioolheffing		2.080
Tekort	Onttrekking aan voorziening	75
Dekkingspercentage		100%

4. Lokale lastendruk

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de lastenontwikkeling van een meerpersoonshuishouden. De lokale lastendruk bestaat uit drie onderdelen: onroerende zaakbelasting, afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de onroerende zaakbelasting wordt uitgegaan van een woning in eigendom met getaxeerde waarde voor het jaar 2023 van € 372.000. Het gemiddelde van € 372.000 is gebaseerd op de woningwaarde (koopwoningen) van 2022 volgens het CBS gecorrigeerd met de verwachte waardestijging van 7,75%.

Tarieven	2020	2021	2022	2023
Eigenaar woning	€ 367	€ 360	€ 438	€ 439
Afvalstoffenheffing	€ 308	€ 345	€ 345	€ 345
Rioolheffing	€ 139	€ 175	€ 175	€ 175
Woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 814	€ 880	€ 958	€ 959

5. Vergelijkend overzicht woonlasten

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de lagere Overheden (COELO) geeft jaarlijks de 'Atlas van de lokale lasten' uit. Deze Atlas geeft inzicht in de woonlasten per gemeente. Voor een vergelijkend overzicht van de woonlasten (onroerendezaakbelasting, afvalstoffen- en rioolheffing) 2022 zijn van een viertal vergelijkbare regiogemeenten de woonlasten (eigenaar-bewoner) van een meerpersoonshuishouden gebruikt.

Gemeente	Woonlasten 2022	Landelijk rangtelnummer
Gilze en Rijen	€ 683	5
Hilvarenbeek	€ 914	175
Goirle	€ 938	208
Loon op Zand	€ 952	226
Dongen	€ 958	232

Noord-Brabant	€ 841
Nederland	€ 904

Door de matiging van de OZB-stijging voor woningeigenaren zullen de Dongense woonlasten in 2023 naar verwachting dichterbij het Brabantse en Nederlandse gemiddelde liggen.

6. Reclamebelasting

De reclamebelasting wordt geheven van de gebruiker van de vestiging van wie dan wel ten behoeve van wie een reclameobject wordt aangetroffen in het aangewezen gebied in centrum Dongen. De reclamebelasting wordt geheven per vestiging waar een openbare aankondiging is geplaatst of aangebracht. Na aftrek van de kosten van heffing en invordering is de opbrengst bestemd voor Ondernemersvereniging Dongen Promotion.

Het bedrag van de belasting is afhankelijk van de locatie: het vastrecht bedraagt € 279,95 in tariefgebied A en € 209,96 in tariefgebied B. Indien het pand zich in tariefgebied A bevindt en de WOZ-waarde meer dan € 110.000 bedraagt, wordt een aanvullend tarief van 0,25% berekend over de WOZ-waarde boven € 110.000. Indien het pand zich in tariefgebied B bevindt en de WOZ-waarde meer dan € 110.000 bedraagt, wordt een aanvullend tarief van 0,1875% berekend over de WOZ-waarde boven € 110.000.

De verwachte opbrengst reclamebelasting voor het jaar 2023 bedraagt € 85.000 (in 2022: € 82.000).

7. Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is een directe belasting die geheven wordt voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene met een adres in de basisadministratie personen van de gemeente zijn opgenomen. De belastingplichtige is degene die gelegenheid biedt tot verblijf in hem ter beschikking staande ruimten dan wel op hem ter beschikking staande terreinen. De belasting wordt geheven naar het aantal overnachtingen. In de verordening toeristenbelasting zal een registratieplicht opgenomen worden, zodat duidelijk is dat de exploitant de verplichting heeft zorg te dragen voor een registratie van het aantal overnachtingen.

Het tarief bedraagt per persoon, per overnachting voor een verblijf in een hotel, een pension waaronder begrepen Bed & Breakfast, een recreatiewoning, een recreatieappartement of -studio, een chalet, een stacaravan, een pipowagen en in andere voor recreatie bestemde niet-mobiele verblijfsaccommodaties: € 1,50.

Het tarief bedraagt per persoon, per overnachting voor een verblijf in mobiele onderkomens op een (mini)camping, in groepsaccommodaties en in andere al dan niet beroepsmatig verhuurde woningen en ruimten: € 1,25.

De verwachte opbrengst toeristenbelasting voor het jaar 2023 bedraagt € 140.000 (gelijk aan 2022).

8. Marktgeden

Onder de naam "marktgeld" wordt een recht geheven voor het hebben van een standplaats op de markt, daaronder begrepen de diensten die met de standplaats verband houden.

Leges Marktgeden

Omschrijving	Begroting 2023 (bedragen x € 1.000)
Lasten	9
Overhead	1
Totaal lasten	10
Opbrengst marktgeden	6
Dekkingspercentage	59%

9. Lijkbezorgingsrechten

Voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats heft de gemeente zogeheten lijkbezorgingsrechten.

Leges lijkbezorgingsrechten

Omschrijving	Begroting 2023 (bedragen x € 1.000)
Lasten taakveld 7.5	172
Overhead	22
Totaal lasten	194
Opbrengst lijkbezorgingsrechten	134
Dekkingspercentage	69%

10. Leges Titel 1, 2 en 3

Leges zijn rechten die de gemeente kan heffen in verband met verstrekte dienstverlening aan de inwoners. In een aantal gevallen gaat het om tarieven met wettelijke beperkingen (bijvoorbeeld paspoorten).

Leges Titel 1 (algemene dienstverlening - o.a. burgerzaken)

Omschrijving	Begroting 2023 (bedragen x € 1.000)
Lasten	468
Overhead	229
Totaal lasten	697
Opbrengsten	271
Dekkingspercentage	39%

Leges Titel 2 (dienstverlening m.b.t. leefomgeving - o.a. omgevingsvergunningen)

Omschrijving	Begroting 2023 (bedragen x € 1.000)
Lasten	679
Overhead	384
Totaal lasten	1.063
Opbrengsten	581
Dekkingspercentage	55%

Leges Titel 3 (dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijn - o.a. evenementen)

Omschrijving	Begroting 2023 (bedragen x € 1.000)
Lasten	110
Overhead	60
Totaal lasten	170
Opbrengsten	16
Dekkingspercentage	9,2%

11. Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dongen kan kwijtschelding worden verleend voor afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerendezaakbelasting. De kwijtscheldingsnorm is vastgesteld op 100%. Indien een belastingplichtige over onvoldoende financiële middelen beschikt is het mogelijk onder bepaalde voorwaarden in aanmerking te komen kwijtschelding. Voor het belastingjaar 2023 is een bedrag van € 185.000 opgenomen aan kwijtscheldingslast. Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen wordt verzorgd door de BWB.

Paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf wordt inzicht geboden in de actuele risico's van de gemeente en de wijze waarop hiermee wordt omgesprongen. Daarnaast wordt aan de hand van de financiële kengetallen ingegaan op de ontwikkeling van het financiële beeld.

Beleid omtrent risicomangement

Op 19 december 2019 stelde de gemeenteraad de financiële verordening gemeente Dongen vast. Hierin zijn de kaders voor risicomangement verwerkt. De uitvoering van het risicomangement binnen de gemeente is uitgewerkt in een Integrale Aanpak Risicomangement, die in juni 2021 samen met het accountantsrapport 2020 is aangeboden aan de gemeenteraad.

De integrale aanpak van risicomangement houdt in dat zoveel mogelijk binnen de bestaande processen en structuren wordt nagedacht over mogelijke risico's en de daarbij behorende beheersmaatregelen. Risicomangement wordt daarmee nadrukkelijk niet als afzonderlijke of op zichzelf staande activiteit georganiseerd, maar geïntegreerd in de dagelijkse activiteiten.

In het denken over risico's die de organisatie loopt, maken we onderscheid tussen twee typen risico's: risico's die de organisatie loopt in het bereiken van haar doelstellingen (beleidsrisico's) en risico's die de organisatie loopt in het uitvoeren van reguliere processen (procesrisico's). De beleidsrisico's worden geïntegreerd in de P&C-cyclus en de procesrisico's worden meegenomen in de Interne Controles. De raad wordt in de begroting geïnformeerd over de belangrijkste, actuele beleidsrisico's die samenhangen met de doelstellingen in die begroting. In de tussentijdse bestuursrapportages en de jaarrekening wordt ingegaan op de stand van zaken van deze risico's en worden eventuele nieuwe risico's benoemd. Over de procesrisico's wordt de raad afzonderlijk geïnformeerd, gekoppeld aan de communicatiemomenten van de accountant (de voortgangsmonitor Interne Beheersing).

Naast deze risico's wordt afzonderlijk gerapporteerd over risico's met een financiële impact. Deze financiële risico's worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Ook hierover wordt in de begroting en de jaarrekening gerapporteerd middels deze paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Beleidsrisico's

In de programmahoofdstukken van deze begroting geven we per beleidsthema antwoord op de vraag wat we willen bereiken. Nieuw dit jaar is dat we hebben toegevoegd wat het realiseren van die beleidsdoelstellingen in de weg kan staan; dit zijn de beleidsrisico. Hieronder zijn de 5 belangrijkste beleidsrisico's nader toegelicht:

1. **Krapte arbeidsmarkt:** Bij steeds meer functies is sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Dit zorgt ervoor dat vacatures langer open kunnen staan dan gebruikelijk. We vangen dit op door snel in te spelen op verwachte mobiliteit (bijvoorbeeld via een traineepool) en door indien nodig extern in te huren. Ook onze maatschappelijke partners ondervinden problemen door de personele krapte. In onze reguliere contacten en overleggen monitoren we of dit het realiseren van onze gezamenlijke doelstellingen in de weg staat.
2. **Stijgende prijzen:** Er is momenteel sprake van prijsstijgingen die we sinds de jaren '80 niet meer hebben gezien. Dit raakt de gemeente maar ook alle organisaties waarmee de gemeente samenwerkt in het bereiken van de doelstellingen. Het is op dit moment niet te voorspellen hoe dit zich in 2023 gaat ontwikkelen. Die onzekerheid zet het realiseren van verschillende beleidsdoelstellingen onder druk.
3. **Schaarste aan materialen:** Er is nog altijd sprake van schaarste van een groot aantal (bouw)materialen. Dit heeft zijn weerslag op zowel levertijden als kosten. We beheersen dit risico door het maken van goede planningen, rekening te houden met onvoorziene vertraging en goede kosteninschattingen te maken.
4. **Implementatie nieuwe wetgeving:** In 2023 treedt een aantal grootschalige (wets)wijzigingen in werking. Het gaat met name om de Omgevingswet, Wet inburgering en de regionale inkoop Wmo begeleiding en Jeugdhulp. Interne processen en werkwijzen dienen aangepast te worden en te worden afgestemd op externe – eveneens veranderende – processen. Na implementatie zal het enige tijd duren voordat de organisatie gewend is aan de veranderde

situatie. We beheersen dit risico door een zorgvuldige voorbereiding en nauwlettende monitoring op de uitvoering.

5. Maatschappelijk draagvlak: Er is nationaal en internationaal sprake van verminderd draagvlak voor het handelen van overheden. Realisatie van onze beleidsdoelstellingen is in grote mate afhankelijk van het verwerven van maatschappelijk draagvlak. Bij bijvoorbeeld de energietransitie is sprake van een ingrijpend maatschappelijk proces, met stevige wereldwijde, nationale en lokale doelstellingen. We investeren hierin door het creëren van bewustwording en ondersteuning van lokale initiatieven.

Financiële risico's

Voor een goed financieel beheer moeten we weten welke financiële risico's (en kansen) wij hebben en hoe wij deze risico's kunnen beheersen. Ter bepaling van het benodigde weerstandsvermogen hebben we inzicht in het risicoprofiel nodig. Middels een inventarisatie zijn de risico's verzameld. Belangrijk daarbij is te onderzoeken welke beheersmaatregelen zijn genomen of alsnog genomen moeten worden. Bij de inventarisatie van de risico's maken we onderscheid in structurele en incidentele (tijdelijke) risico's. Daarbij wordt aangegeven wat het (maximaal) verwachte risicobedrag is en maakt de inhoudelijk specialist een inschatting over de kans van voordoen. We houden daarbij onderstaande inschattingspercentages aan.

Score	Risicokans	Gemiddelde risicokans
1. Laag	0% - 20%	10%
2. Matig	20% - 40%	30%
3. Gemiddeld	40% - 60%	50%
4. Hoog	60% - 80%	70%
5. Zeer hoog	80% - 100%	90%

Omdat de kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet slechts globaal is aan te geven, wordt met een variatiebreedte van 20% gerekend. Het verwachte (maximale) risicobedrag en de kans op voordoen leiden tot een gewogen risicobedrag.

Weerstandsratio

De weerstandsratio geeft aan in hoeverre de gemeente financiële tegenvallers kan opvangen zonder dat het bestaande beleid moet worden gewijzigd. Het geeft inzicht in de robuustheid van de financiële positie van de gemeente. Het totaal aan gewogen financiële risico's (= benodigde weerstandscapaciteit) wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Uit voorzichtigheidsoverwegingen nemen we bij de bepaling van de weerstandscapaciteit uitsluitend de omvang van de algemene reserve mee. Dit leidt tot de bepaling van een weerstandsratio. Met behulp van de onderstaande tabel beoordelen we de ratio van de gemeente Dongen. Deze normtabel is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement (NARIS).

Categorie	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < 1,4	Voldoende
D	0,8 < 1,0	Matig
E	0,6 < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Berekening weerstandsratio

Aan de hand van de gewogen risicobedragen en weerstandscapaciteit bepalen we hoe de gemeente Dongen ervoor staat. Dat noemen we de weerstandsratio.

$$\text{Weerstandsratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{11.045}{2.115} = 5,2$$

Hiermee kan geconcludeerd worden dat het weerstandsvermogen uitstekend is.

Weerstandsratio (bedragen x € 1.000)						
	2020		2021		2022	
	1-apr	1-okt	1-apr	1-okt	1-apr	1-okt
Beschikbare weerstandscapaciteit	6.007	4.964	4.964	7.010	7.010	11.045
Benodigde weerstandscapaciteit	3.557	3.241	2.251	2.618	2.736	2.115
Weerstandsratio	1,7	1,5	2,2	2,7	2,6	5,2

In de tabel wordt inzicht geboden in de ontwikkeling van de ratio weerstandsvermogen. Op twee momenten in het jaar worden de dan actuele risico's afgezet tegen het op dat moment beschikbare weerstandsvermogen. Die twee momenten zijn gekoppeld aan respectievelijk de jaarrekening (1 april) en de begroting (1 oktober) die dan wordt opgesteld.

Uit de tabel blijkt dat de ratio weerstandsvermogen uitstekend is. Aan de schommelingen van de ratio valt op te maken dat risicomanagement een dynamisch proces is, dat continu gemonitord wordt. De mate waarin daadwerkelijk een beroep gedaan moet worden op de algemene reserve om risico's op te vangen is beperkt. Eerder in het proces worden al beheersmaatregelen genomen.

Ten opzichte van de vorige peildatum (jaarverslag 2021) is het risicoprofiel aanzienlijk verbeterd. Dit komt enerzijds door een hogere omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit (toename van € 7,0 miljoen naar € 11,0 miljoen). Het positieve jaarrekeningresultaat 2021 is inmiddels toegevoegd aan de algemene reserve. Het verwachte resultaat voor 2022 is nog niet in de reserve meegenomen.

Anderzijds is sprake van een afgenomen risicobedrag (benodigde weerstandscapaciteit). Het totaal aan gewogen risicobedragen is sinds het jaarverslag 2021 afgenomen van € 2,7 miljoen naar € 2,1 miljoen. Het zijn momenteel onzekere tijden. De coronacrisis is direct overgegaan in een energiecrisis en een vluchtelingencrisis. Dit heeft ook zijn weerslag op de gemeente. Dat het risicoprofiel desondanks niet is toegenomen, is te verklaren doordat veel financiële risico's reeds binnen de voorliggende begroting zijn afgedekt. Zoals toegelicht in het Financieel Perspectief is in de begroting een stelpost voor kostenstijgingen opgenomen en is bij de raming van de Algemene Uitkering een afslag voor behoedzaamheid verwerkt. Dit zorgt voor een belangrijke mitigatie van de risico's op dit vlak. De robuustheid van de begroting is toegenomen; dit heeft een direct effect in de vorm van een verbeterde weerstandsratio.

Resultaten risicoanalyse

De risico's beschrijven we kort. Daarbij geven we aan of het een nieuw of een bestaand risico betreft. In de tabel op de volgende pagina is de top 5 van de geïnventariseerde risico's in beeld gebracht. In de bijlage zijn alle geïnventariseerde risico's opgenomen.

Incidentele risico's

De top vijf aan incidentele risico's zijn:

1. Als gevolg van economische en marktontwikkelingen kan de uitgifte van gronden voor woonlocaties achterblijven bij de verwachtingen. De nieuwe grondexploitaties (Noorderbunder en Waspikse weg) kunnen daardoor verlieslatend worden.
2. De implementatie van de uitgangspuntennotitie Cammeleur kan leiden tot transitie-/frictiekosten.
3. Invoering aantal grootschalige (wets)wijzigingen waarvan de financiële effecten op voorhand lastig te voorspellen zijn. Het gaat bijvoorbeeld om de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging.
4. Er lopen diverse lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen binnen het sociaal domein (Hervormingsagenda Jeugdzorg, regionale inkoop Jeugdzorg en WMO en implementatie Dorpsteam). De lokale impact op de financiën zijn onzeker. In de meerjarenbegroting wordt een storting van € 1,4 miljoen in de algemene reserve gedaan waarmee dit risico opgevangen kan worden.
5. Door stijgende prijzen en langere levertijden kunnen onderhoud en investeringen duurder uitvallen. In deze begroting is hiervoor een centrale reservering opgenomen, gebaseerd op een verwachte inflatie van 5,2%. Er is sprake van een restrisico omdat individuele kosten geconfronteerd kunnen worden met hogere kostenstijgingen.

Benodigde weerstandscapaciteit				
Peildatum 1 oktober 2022	Verwacht maximaal risicobedrag	Kanspercentage	Gewogen risicobedrag	Nieuw / bestaand
<i>Incidentele risico's (top 5)</i>				
1. Waarderingsrisico woningbouwlocaties	€ 1.879.000	30%	€ 563.700	Bestaand
2. Implementatiekosten Cammeleurconcept	€ 250.000	50%	€ 125.000	Bestaand
3. Stijgende materiaalprijzen	€ 250.000	50%	€ 125.000	Bestaand
4. Grootschalige wetwijzigingen	€ 250.000	50%	€ 125.000	Bestaand
5. Ontwikkelingen Sociaal Domein	€ 400.000	30%	€ 120.000	Nieuw
Overige incidentele risico's	€ 467.000		€ 146.100	
Totaal incidentele risico's	€ 3.496.000		€ 1.204.800	
<i>Structurele risico's (top 5)</i>				
1. Complexe zorgcasuïstiek	€ 300.000	50%	€ 150.000	Bestaand
2. Vacaturedruk	€ 500.000	30%	€ 150.000	Bestaand
3. Uitval ICT	€ 1.200.000	10%	€ 120.000	Bestaand
4. Stijging rente	€ 200.000	50%	€ 100.000	Bestaand
5. Hoogte Algemene Uitkering	€ 880.000	10%	€ 88.000	Nieuw
Overige structurele risico's	€ 1.925.000		€ 302.500	
Totaal structurele risico's	€ 5.005.000		€ 910.500	
Totaal	€ 8.501.000		€ 2.115.300	

Ten opzichte van het jaarverslag 2021 zijn de incidentele risico's afgenomen van € 1,8 miljoen naar € 1,2 miljoen. Dit is het gevolg van het feit dat een aantal risico's is weggenomen of beheerst. Zo is de herijking van de Algemene Uitkering inmiddels verwerkt, waardoor dit risico is verdwenen. Ook de arbitragemiddelen Jeugdzorg zijn inmiddels volledig verwerkt. Hiervoor in de plaats is nieuw risico opgevoerd rondom diverse ontwikkelingen in het Sociaal Domein, waaronder de nog komende Hervormingsagenda Jeugdzorg vanuit het rijk. Ook een mogelijk effect van corona in de vorm van uitgestelde zorg is inmiddels beheerst.

Structurele risico's

De top vijf aan structurele risico's zijn:

1. Inzet ten aanzien van incidentele complexe casuïstiek waar zwaarste zorgpakketten moeten worden toegekend.
2. Als gevolg van samenloop van omstandigheden (mobiliteit, ziekte) kunnen plotseling binnen een team op vitale en/of kwetsbare functies vacatures ontstaan die niet intern opgelost kunnen worden. Onder de huidige arbeidsmarktomstandigheden ziet de gemeente zich geconfronteerd met hoge inhuurtarieven.
3. ICT-systeem raakt onbruikbaar, bijvoorbeeld als gevolg van een hack of ransomware aanval.
4. Als gevolg van economische omstandigheden kan de rente stijgen, zodat met een hogere rente gerekend moet worden.
5. De Algemene Uitkering kan lager uitvallen dan nu begroot op basis van de Meicirculaire 2022. Er volgen nog 5 circulaire's die invloed hebben op de hoogte van de Algemene Uitkering in het begrotingsjaar 2023.

Ten opzichte van het jaarverslag 2021 zijn de structurele risico's toegenomen van € 0,8 miljoen naar € 0,9 miljoen. Dit is het gevolg van enkele kleinere aanpassingen van risicobedragen en risicokansen en het opvoeren van een nieuw risico rondom de Algemene Uitkering.

Financiële kengetallen

Aan de hand van de voorgeschreven financiële kengetallen wordt in elke jaarrekening en begroting inzicht gegeven in de financiële positie van de gemeente. De kengetallen moeten in samenhang bezien worden. De gemeente beschouwt hierbij de netto schuldquote, de solvabiliteit en de structurele exploitatieruimte als de primaire kengetallen. Deze kengetallen geven inzicht in de financiële staat van de schuldpositie (netto schuldquote), de vermogenspositie (solvabiliteit) en de begroting (structurele exploitatieruimte). De grondexploitatie en de belastingcapaciteit zijn belangrijk voor de context van de primaire kengetallen. Voor de signaleringswaarden sluiten we aan bij de waarden zoals deze door toezichthouders bij gemeenten wordt gehanteerd.

Duiding waarden kengetallen	Mate van risico		
	Laag risico	Gemiddeld risico	Hoog risico
Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd	< 90%	90% - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	= 0%	< 0%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

Duiding financiële positie

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van financiële kengetallen voor de gemeente Dongen weergegeven vanaf de jaarrekening 2021, de begroting 2022 naar de nu voorliggende meerjarenbegroting 2023-2026. Tevens zijn in de tabel de gemiddelde waarden van de Brabantse gemeenten weergegeven voor het jaar 2020. De cijfers in de kolom Begroting 2022 zijn hierbij aangepast aan de actuele inschattingen.

Kengetallen	Brabants gemiddelde	Rekening	Berap-2	Begroting	Raming	Raming	Raming
Begroting 2023-2026	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote	44%	90%	89%	130%	126%	122%	114%
Netto schuldquote gecorrigeerd	40%	83%	83%	123%	120%	116%	109%
Solvabiliteitsratio	36,9%	12,7%	15,1%	13,4%	14,0%	15,8%	17,8%
Structurele exploitatieruimte	3,2%	3,8%	2,6%	1,3%	2,4%	2,8%	2,2%
Grondexploitatie	12,4%	14,5%	10,1%	17,6%	10,2%	4,2%	-1,7%
Belastingcapaciteit	100%	109%	106%	106%	106%	106%	106%

Kijkend naar de signaleringswaarden dan kan geconcludeerd worden dat de gemeente Dongen met name wat betreft de solvabiliteit in een hoog risico-situatie zit. Wel wordt hier de komende jaren een verbetering verwacht. De schuldquote (zowel gecorrigeerd als niet gecorrigeerd voor verstrekte leningen) begeeft zich in een situatie van laag risico. De schuldquote gaat echter vanaf 2023 onder invloed van de investeringen in onder meer Integrale Kindcentra aanzienlijk stijgen. De structurele exploitatieruimte ligt door de positieve begrotingssaldi (ruim) boven de 0%.

De grondexploitatie is dalend en zal de komende jaren verder dalen, wat een afname van het risicoprofiel betekent. De belastingcapaciteit bevindt zich boven de grens van hoog risico. De woonlasten in Dongen liggen 6% hoger dan het landelijk gemiddelde (in 2022). Er wordt gesproken over een hoog risico, omdat een belastingcapaciteit van 106% impliceert dat er weinig ruimte is voor belastingverhogingen.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in de omvang van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. De netto schuldquote is ook inzichtelijk gemaakt na correctie voor verstrekte leningen. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen is in de exploitatie en de

schuldenlast. Bij de behandeling van de Kadernota 2022 heeft de gemeenteraad besloten dat de schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen de komende jaren niet hoger mag zijn dan 140%. In 2028 moet de schuldquote zijn afgebouwd naar (maximaal) 130%.

Met de schuldquote worden de schuldenlast afgezet tegen de omvang van de gemeentelijke inkomsten. Door een forse toename van de inkomsten valt de schuldquote lager uit dan eerder verwacht. De schuldquote zal op termijn wel gaan stijgen als gevolg van de investeringen die gepland staan. Naar huidige verwachting blijft de schuldquote echter binnen het maximum dat door de gemeenteraad is gesteld.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het drukt de omvang van het eigen vermogen uit in een percentage van het totale vermogen. Hoe lager dit percentage, hoe lager de financiële weerbaarheid van de gemeente is.

In het coalitieakkoord is aangegeven dat jaarlijks wordt gestreefd naar een reservering van € 0,5 miljoen om de solvabiliteit te verbeteren. In de voorliggende begroting is dit streven vanaf 2024 meerjarig verwerkt. Daarnaast worden de extra rijkscompensatie voor de gestegen jeugdzorgkosten in 2025, 2025 en 2026 in de algemene reserve gestort. Ook de positieve begrotingssaldi in de jaren 2023 tot en met 2026 en het verwachte resultaat 2022 (conform bestuursrapportage 2022-2) zijn reeds meegenomen in de raming van het eigen vermogen en verbeteren zodoende de solvabiliteit. Daar staat tegenover dat de verhoging van de schuldenlast (als gevolg van het investeringsprogramma) de solvabiliteit verslechtert (de omvang van het vreemd vermogen neemt namelijk toe). Per saldo stijgt de solvabiliteit de komende jaren van 12,7% in de jaarrekening van 2021 naar 17,8% in 2026.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft aan in hoeverre de baten en lasten van de gemeente op de lange termijn (dus structureel) met elkaar in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het meerjarig financieel perspectief uit de inleiding te corrigeren voor incidentele baten en lasten en voor de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves. Door de positieve begrotingssaldi in de voorliggende meerjarenbegroting is in Dongen sprake van structurele exploitatieruimte groter dan nul.

Grondexploitatie en belastingcapaciteit

De grondexploitatie en belastingcapaciteit zijn kengetallen die de voorgaande drie primaire kengetallen in perspectief zetten. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de waarde van de voorraden grond is ten opzichte van de totale baten in de begroting. Een grote waarde van de voorraden grond zet de schuldpositie in een ander perspectief, maar brengt tevens risico's met zich mee. Staat grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet worden afgewaardeerd, dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteit. De verwachting is dat de voorraden grond de komende jaren zullen worden verkocht. De gemeente loopt hierop weinig risico. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin op de langere termijn financiële tegenvallers opgevangen kunnen worden. Hiervoor worden de woonlasten van de gemeente Dongen afgezet tegen de landelijke gegevens. De conclusie hierbij is dat we 6% boven het landelijk gemiddelde zitten. Deze cijfers gaan echter uit van het landelijk gemiddelde in 2022. De verwachting is dat de belastingcapaciteit zal gaan verbeteren, omdat we erin geslaagd zijn de woonlasten in 2023 op nagenoeg hetzelfde niveau te houden als in 2022 (zie ook paragraaf A Lokale Heffingen).

Paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf is de staat en het beheer beschreven van onze kapitaalgoederen: wegen, openbare verlichting, openbaar groen, speel- en recreatieterreinen, riolering, gemeentelijke gebouwen en jeugd- en sportaccommodaties.

Het versterken van de woon- en leefomgeving is essentieel voor het vasthouden en aantrekken van inwoners. Het in standhouden van een aantrekkelijke en veilige leefomgeving hoort daarbij. Onze kapitaalgoederen spelen daarbij een belangrijke rol. Het betreft grote zaken die vaak veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan. Sommige taken waarop kapitaalgoederen betrekking hebben, zijn wettelijk verplicht. Het onderhoud en beheer van kapitaalgoederen is van groot belang voor het goed functioneren van de gemeente. Achterstallig onderhoud zou kunnen leiden tot aansprakelijkheid.

Met de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' stellen we de kaders vast voor onderhoud van infrastructuur, voorzieningen en gebouwen. Dat is van belang omdat kapitaalgoederen:

- blijvend een groot beslag op de gemeentelijke begroting leggen;
- nodig zijn om de programmadoelen van de gemeente te realiseren;
- mede het aanzien van de gemeente bepalen.

Er bestaat een direct verband tussen de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen', de staat van reserves en voorzieningen, en het investeringsplan. In het investeringsplan worden de investeringen bijeengebracht waarvan de jaarlijkse kapitaallasten verwerkt zijn in deze paragraaf. De kosten van het jaarlijks klein onderhoud zijn opgenomen in de exploitatie. Voor wegonderhoud en openbare verlichting is structureel een budget in de begroting opgenomen. Het uitvoeringsplan voor wegen en openbare verlichting is hierop afgestemd. Voor wat betreft sportaccommodaties en gebouwenbeheer, wordt gebruik gemaakt van een onderhoudsvoorziening. Voor riolering wordt gewerkt met een egalisatievoorziening. Het verloop van deze reserves en voorzieningen is in de staat van reserves en voorzieningen in beeld gebracht en toegelicht.

Aan de lasten die in deze paragraaf worden weergegeven liggen onderhouds- en uitvoeringsplannen ten grondslag die door de raad zijn of worden vastgesteld.

Water en riolering

Het op 16 december 2021 vastgestelde Water- en Rioleringsplan 2022 is meer gericht op de werkwijze van de nieuwe omgevingswet en de maatschappelijke effecten van water en het klimaat. De resultaten van de stresstesten en de klimaatdialoog zijn hierin ook verwerkt. Het gemeentelijke Water- en Rioleringsplan bevat onder andere het beleidskader, de uitvoeringsagenda en het kostendekkingsplan voor water en riolering voor de periode 2022-2026.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?

In de begroting zijn ramingen opgenomen voor investeringen, beheer en onderhoud van riolering en water overeenkomstig het kostendekkingsplan van het Water- en Rioleringsplan 2022-2026. Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 530.

Openbare verlichting en verkeerregelinstanties

Het beleidsplan voor openbare verlichting is 9 april 2020 vastgesteld en loopt tot en 2028. In 2024 wordt een tussentijdse actualisatie opgesteld.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?

In de begroting zijn budgetten opgenomen voor het in stand houden van de openbare verlichting en het vervangen naar LED armaturen. Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 530.

Openbaar groen

In 2022 wordt een nieuw bomenbeleidsplan en groenbeleidsplan opgesteld. Deze plannen worden in het eerste kwartaal 2023 aan de raad aangeboden voor vaststelling. Na vaststelling van de beleidsplannen vindt actualisatie van het groenbeheerplan (incl. bomenbeheer) plaats.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?

In de begroting zijn ramingen opgenomen voor beheer en onderhoud van het openbaar groen en bomen, onderverdeeld in de posten "Parken en Plantsoenen" en "Bermen en Sloten". Het onderhoud aan het openbaar groen wordt maandelijks getoetst op het gewenste kwaliteitsniveau. Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 530.

Wegen, straten en pleinen

In 2021 is het wegenbeheerplan vastgesteld en loopt tot en met 2025. Hierin is de kwaliteit opgenomen van de verharding in het onderhoud openbaar domein opgenomen en de criteria hoe we de kunstwerken onderhouden en in stand houden.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?

In de begroting zijn ramingen opgenomen voor investeringen en zijn budgetten opgenomen voor het in stand houden van verhardingen, onverharde wegen en wegmarkeringen. Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken verwijzen wij u naar thema 530.

Civiele kunstwerken (bruggen en duikers)

In september 2021 is aan u het Beheerplan Civiel Technische Kunstwerken 2022-2025 aangeboden. Hierin is de kwaliteit opgenomen van de kunstwerken en de criteria hoe we de kunstwerken onderhouden en in stand houden.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?

In de begroting zijn ramingen opgenomen voor investeringen, beheer en onderhoud van de civiele kunstwerken overeenkomstig het de beheerplan Civiel Technische Kunstwerken. Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 530.

Gemeentelijke gebouwen

Jaarlijks wordt via het Gebouwbeheersysteem het onderhoudsplan bijgesteld aan de hand van jaarlijkse inspecties en beleidsontwikkelingen. Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 530.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?

Middels het Gebouwbeheersysteem wordt het onderhoudsplan jaarlijks geactualiseerd en zijn de ramingen voor investeringen overgenomen en zijn budgetten opgenomen voor en het uitvoeren van preventief en correctief onderhoud aan de panden. De uitgaven voor het groot onderhoud lopen via de daarvoor gevormde voorziening "Onderhoud gemeentelijke gebouwen", die ook jaarlijks wordt geactualiseerd.

Sport- en cultuuraccommodaties

Jaarlijks worden de onderhoudsplannen bijgesteld. In 2020 is de voorziening Sport herijkt. Het beheer van de gemeentelijke binnensportaccommodaties is in handen van de Binnensport Accommodaties Dongen (BSA). De BSA ontvangt hiervoor een vergoeding. Het beheer van de Cammeleur is in handen van de Stichting Donckhuys. Stichting Donckhuys ontvangt hiervoor een vergoeding.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?

Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 120.

Onderwijshuisvesting

Lasten van onderwijshuisvesting betreffen enkel de kapitaallasten die voortkomen uit investeringen zoals de IKC's. De onderhoudsplicht ligt bij de schoolbesturen die hiervoor via het Rijk een vergoeding ontvangen.

Hoe is het beleid vertaald in de begroting?

Voor nadere beleidsdoelstellingen en belangrijkste reguliere taken wordt verwezen naar thema 210.

Onderhoud kapitaalgoederen (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Wegen, straten en pleinen	1.601	1.749	1.869	1.876
Openbare Verlichting	562	561	560	559
Openbaar groen	2.379	2.381	2.393	2.405
Water en Riolering	1.806	1.903	2.090	2.176
Gebouwenbeheer	1.407	1.339	1.514	1.505
Onderwijshuisvesting	1.359	1.114	1.456	1.529
Sport- en Cultuuraccommodaties	1.850	1.794	1.751	1.743
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	10.963	10.841	11.632	11.793

In deze tabel zijn de lasten weergegeven per categorie kapitaalgoederen, zoals in de exploitatie opgenomen. Dit zijn onder meer de kapitaallasten en structurele onderhoudslasten.

Ten opzichte van de begroting 2022-2025 is op een aantal onderdelen verschillen zichtbaar. Grotendeels heeft dit te maken met indexering van onderhoudsbudgetten en het actualiseren van de kapitaallasten op basis van het investeringsplan.

Voor onderwijshuisvesting geldt dat de afwijking toe te rekenen is aan de verschuivingen die hebben plaatsgevonden in de planning van de nieuwbouw van de IKC's. Daarnaast is in begrotingsjaar 2023 rekening gehouden met een extra last doordat de boekwaarde van een school door geplande sloop dient te worden afgewaardeerd. Een eventuele stijging van de bouwkosten zal leiden tot hogere kapitaallasten dan nu opgenomen in de begroting.

Voor de onderdelen Openbare verlichting en Openbaar groen valt de last hoger uit dan voorgaande jaren. Dit komt doordat met ingang van de begroting 2022 de uitgaven voor openbare verlichting en het bomenbeleidsplan niet langer uit het investeringsplan maar direct uit de exploitatie bekostigd worden. Dit was in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen van de begroting 2022 nog niet verwerkt, in bovenstaande tabel is deze wijziging verwerkt.

Paragraaf D. Financiering

In de financieringsparagraaf geeft de gemeente inzicht in de beheersing van de risico's met betrekking tot de financiering. De wet Fido, de financiële verordening 2020 en het treasurystatuut 2020 vormen het kader voor deze paragraaf. Daarnaast worden in deze paragraaf specifieke uitgangspunten opgenomen zoals de kasgeldlimiet. De voornaamste doelstelling van de treasuryfunctie is het beperken van de financiële risico's.

In zijn algemeenheid kunnen deze risico's worden onderscheiden in renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's. In de Dongense financieringssituatie zijn de koers- en valutarisico's niet van toepassing. Renterisico's doen zich voor op de openstaande schuld (zowel vlottend als vast). De kredietrisico's hebben betrekking op de verstrekte leningen, uitgezette beleggingen en verstrekte gemeentegaranties.

Renterisico

In 2023 zal er sprake zijn van een financieringstekort: het totaal aan benodigde geldmiddelen (voor investeringen, reguliere uitgaven en aflossingen) is groter dan de aanwezige geldmiddelen (vanuit de reguliere ontvangsten (rijk en lokale heffingen) en de opbrengst uit grondverkopen). Dit is een situatie die elk jaar geldt voor de gemeente Dongen. Om te voorzien in de behoefte aan financiering worden zowel korte leningen (leningen met een looptijd korter dan 1 jaar, vlottende schuld genoemd) als lange leningen (leningen met een looptijd langer dan 1 jaar, vaste schuld genoemd) afgesloten. In beide gevallen loopt de gemeente een renterisico.

Wettelijk bestaan er regels die moeten voorkomen dat fluctuaties in rentepercentages een te grote invloed hebben op de rentelasten. Deze zijn vastgelegd in de Wet Fido (Wet Financiering decentrale overheden). Het gaat om de kasgeldlimiet (van toepassing op korte leningen) en de renterisiconorm (lange leningen). De kasgeldlimiet en de renterisiconorm hebben allebei als doel de leningenportefeuille van decentrale overheden te behoeden voor een onverantwoord grote gevoeligheid voor rentefluctuaties. Ze stellen dus een grens aan de structuur van de leningen, niet aan de hoogte.

De gemeente Dongen houdt met het aantrekken van financiering (kort of lang) rekening met de wettelijke normen. Op die manier wordt het renterisico beperkt.

Renterisico vlottende schuld (kasgeldlimiet)

De kasgeldlimiet richt zich hierbij op leningen met een looptijd van maximaal één jaar (ook wel korte leningen, of vlottende schuld genoemd). De kasgeldlimiet stelt dat deze korte leningen niet meer dan twee kwartalen achter elkaar hoger mogen zijn dan 8,5% van het begrotingstotaal. Indien de norm in meer dan twee opeenvolgende kwartalen wordt overschreden, dient een melding te worden gedaan bij de provincie als toezichthouder. De gemeente Dongen stuurt op de omvang van de korte leningen en zorgt ervoor dat deze de kasgeldlimiet niet meer dan twee maanden achter elkaar overschrijden. Bij een dreigende overschrijding worden de korte leningen omgezet in nieuwe, langlopende leningen. De kasgeldlimiet voor 2023 bedraagt afgerond € 5,6 miljoen op basis van de voorgeschreven berekeningswijze.

Renterisico vaste schuld (renterisiconorm)

De renterisiconorm is opgesteld met als doel de rentegevoeligheid van de portefeuille van leningen met een looptijd van één jaar of langer (de vaste schuld) te beperken. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van plotseling oplopende rentelasten. De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet méér mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hierbij is een minimumbedrag bepaald van € 2,5 miljoen. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven.

Renterisiconorm		2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
A	Aflossingen	7.037	6.540	6.742	6.170
	Renterisiconorm:				
B	Begrotingstotaal	66.806	73.278	74.307	73.890
C	Norm in %	20	20	20	20
D	Renterisiconorm: (minimum 2.500)	13.361	14.656	14.861	14.778
E	Ruimte (+) / Overschrijding (-/-) (D - A)	6.324	8.116	8.119	8.608

Liquiditeitsprognose

De gemeente Dongen werkt vanuit totaalfinanciering. Alle gemeentelijke inkomsten en uitgaven worden hierbij gesaldeerd voordat de geld- of kapitaalmarkt wordt benaderd. Goed inzicht in het verloop van inkomsten en uitgaven leidt tot betere sturing op de benodigde liquiditeiten voor de komende jaren, de aan te trekken externe financiering en de ontwikkeling van de rentekosten. Voor de begroting is een liquiditeitsprognose opgesteld. De liquiditeitsprognose is opgesteld met de cijfers uit deze begroting en het investeringsplan 2023-2026.

Vanaf 2023 neemt als gevolg van investeringen de leningenportefeuille toe.

Liquiditeitsprognose	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)				
Liquiditeitsprognose op 1 januari	11.723	607	356	331
Saldo inkomsten en uitgaven exploitatie	2.511	4.505	5.617	5.339
Uitgaven aflossing opgenomen leningen	-7.037	-6.540	-6.742	-6.170
Inkomsten aflossing uitstaande leningen	195	195	170	170
Uitgaven investeringen	-22.333	-14.832	-7.942	-3.881
Deelname Publiek Ontwikkelbedrijf*	-700			
Inkomsten grondexploitaties	-3.752	4.420	4.373	4.314
Liquiditeitsoverschot (+) / -tekort (-)	-19.393	-11.644	-4.169	103
Nieuwe leningen	20.000	12.000	4.500	-

* Moet nog over besloten worden. Zie thema 130 Duurzaamheid.

Kredietrisico

Bij verstrekte leningen of garantstellingen is sprake van een kredietrisico. Hier kan zich de situatie voordoen dat partijen waaraan de gemeente leningen heeft verstrekt (of waarvoor de gemeente garant staat) niet meer aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Als de lenende partij de lening niet kan terugbetalen, is de gemeente het uitgeleende geld kwijt en blijft zij zitten met de schuld die ertegenover staat. Kredietrisico's kunnen zich op twee manieren manifesteren:

- Een risico dat direct wordt gelopen uit hoofde van door de gemeente verstrekte leningen en uitgezette beleggingen.
- Een risico ten aanzien van verstrekte gemeentegaranties (ook wel borgstellingen genoemd). Dit is een indirect kredietrisico.

Ad a. Kredietrisico's op leningen en beleggingen

Uit hoofde van haar publieke taak heeft de gemeente Dongen de navolgende leningen (door)verstrekt en beleggingen gerealiseerd:

Uitzettingen (leningen UG, beleggingen)	
Leningen (bedragen x € 1.000)	1 januari 2023
Geldnemer:	
Schietsportcentrum	2
St. Dongha-Heem	75
Zwembad de Vennen	3.424
Voorziening zwembad De Vennen*	-200
Startersleningen	586
Voorziening starterslening**	-99
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn)	235
Subtotaal	4.023

Beleggingen (bedragen x € 1.000)	
Aandelen Brabant Water	111
Aandelen NV BNG	160
Grootboekschuld ministerie van Financiën	2
Totaal	4.296

* De voorziening zwembad De Vennen is als waarderingscorrectie in mindering gebracht op de vordering onder de financiële vaste activa.

** De voorziening starterslening is als waarderingscorrectie in mindering gebracht op de vordering onder de financiële vaste activa.

De uitzettingen per 1 januari 2023 zijn naar verwachting € 4.296.000. De aflossing in 2023 bedraagt naar verwachting € 195.000. De stand per 31 december 2023 zal hierdoor € 4.101.000 zijn.

Ad b. Kredietrisico's ten aanzien van gemeentegaranties (borgstellingen)

De gewaarborgde leningen derden bestaan uit:

- a. Leningen toegelaten instellingen, welke gewaarborgd worden door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) met achtervang rijk/gemeente.
- b. Garantstellingen in het kader van de Gemeentegarantie eigen woning.

De borgstelling via het WSW heeft betrekking op leningen aan stichting Casade waarbij de gemeente Dongen achtervang-gemeente is. Deze leningen zijn in eerste aanleg geborgd door het WSW. Slechts indien de WSW niet aan de betalingsverplichtingen kan voldoen, verstrekt de achtervang-gemeente een renteloze lening aan de WSW voor 50% van het totale leningbedrag. De WSW acht het risico dat achtervang-gemeenten renteloze leningen aan hen moeten verstrekken als de andere buffers onvoldoende zijn "zeer klein - zelfs theoretisch".

Daarnaast zijn door de gemeente garantstellingen verleend in het kader van de gemeentegarantie. De gemeentegarantie was een garantie van een gemeente voor de hypotheekschuld van een woningeigenaar ten opzichte van een geldverstrekker, zoals een bank of verzekeringsmaatschappij. Met ingang van 1995 is het stelsel van de gemeentegarantie vervangen door de Nationale Hypotheek Garantie. De (gemeente)garantstellingen nemen daardoor geleidelijk af.

Financiële risico's in beeld

Samengevat loopt de gemeente de volgende risico's in haar financieringsfunctie.

Risico	Norm	Toelichting
Renterisico vlottende schuld	Kasgeldlimiet: 8,5% van begrotingstotaal	Kasgeldlimiet 2023: € 5,6 miljoen Maximum voor de omvang van de kortlopende schulden. Bij structureel overschrijden kasgeldlimiet moet kortlopende schuld worden omgezet in langlopende schuld.
Renterisico vaste schuld	Renterisiconorm: 20% van het begrotingssaldo	Renterisiconorm 2023: € 13,3 miljoen Maximum aan de jaarlijkse aflossing en renteherziening op de langlopende schulden.
Kredietrisico	- Risico uit hoofde van door de gemeente verstrekte leningen en uitgezette beleggingen. Het risico bestaat dat de vrijvallende gelden (bij aflossing) niet tegen een gelijk rentepercentage kunnen worden belegd. - Risico ten aanzien van verstrekte gemeentegaranties (borgstellingen). Garanties dienen voort te vloeien uit gemeentelijke taken. Het verstrekken van een gemeentegarantie geschiedt bij raadsbesluit en wordt voor komend jaar niet verwacht.	

Rente-omslag

Conform het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) moet er inzicht worden gegeven in de rentelasten, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. Daarnaast is het verplicht dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente) omslagpercentage.

Renteschema (bedragen x € 1.000)		2023
A	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	753
B	De externe rentebaten over de korte en lange financiering	69
C	Saldo rentelasten en rentebaten	684
	Rente die aan de grondexploitaties moet worden doorberekend	61
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	623
		623
D	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente	
E	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)	724
F	Verwacht renteresultaat op taakveld treasury	101

EMU-saldo

Op grond van artikel 20 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten moet de gemeente in de programmabegroting inzage geven in het EMU-saldo over het vorig begrotingsjaar, de berekening van het geraamde bedrag over het begrotingsjaar en de berekening van het geraamde bedrag over het jaar volgend op het begrotingsjaar.

Het EMU-saldo is een in Europees verband gehanteerd en gedefinieerd macro-economisch begrip. Het kan worden omschreven als het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van de collectieve sector (rijk, andere overheden, sociale fondsen).

Berekening EMU-saldo	2022	2023	2024	2025
(bedragen x € 1.000)	Volgens begroting 2022	Volgens begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2023
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.846	83	1.689	2.025
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	9.424	19.404	11.677	4.044
3. Mutatie voorzieningen	-176	-88	-345	-247
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-986	4.720	-4.240	-4.314
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-6.768	-24.129	-6.093	2.048

Paragraaf E. Bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling

In 2022 zijn verdere stappen gezet om wat eerst nog een aparte opgave was (zelforganiserend, opgavegericht werken) meer en meer te integreren in hoe we dagelijks ons werk doen. De ontwikkeling van onze organisatie krijgt een permanent karakter en is nooit meer af. Dat zien we bijvoorbeeld terug in projecten zoals de werkgeversvisie, de aanpak van datagedreven werken en het werken met teamcoaches. Nog meer dan voorheen wordt de ontwikkeling van de organisatie daarmee maatwerk op het niveau van opgaves, teams en soms individuele medewerkers.

Onze visie blijft daarmee overeind staan. We gaan nog steeds uit van het geven van vrijheid en verantwoordelijkheid aan onze collega's met als oogmerk zoveel mogelijk zinvolle dingen doen met publieke meerwaarde. Het is daarbij van belang dat eenieder zijn of haar talenten zo goed mogelijk in kan zetten voor de samenleving. Tot slot blijven we onze dienstverlening verbeteren. Om daarvoor de juiste mensen te vinden, binden en boeien besteden we de komende jaren extra aandacht aan goed werkgeverschap.

Dat goed werkgeverschap kan zitten in het zo goed mogelijk faciliteren van het hybride werken, maar bijvoorbeeld ook in een passend beleid op belonen en waarderen en voldoende mogelijkheden op het gebied van leren en ontwikkelen. Fijn werken blijft een belangrijk aandachtspunt. Daarom voeren we een jaarlijks medewerkers-geluk-onderzoek uit en bieden we teams en medewerkers de mogelijkheid om de resultaten daarvan te bespreken met behulp van teamcoaches.

Werkgeversvisie

Vorig jaar is de balans opgemaakt en geconstateerd dat er nog een aantal P&O-thema's is, dat onvoldoende aansluit bij de huidige arbeidsmarkt en de nieuwe organisatie. Eind 2021 is de werkgeversvisie opgesteld, hierin is een aantal thema's benoemd die prioriteit krijgen. Dit zijn:

- Werving & Selectie, branding en onboarding
- Persoonlijke ontwikkeling & Mobiliteit
- Flexibele schil & Inhuur
- Waarderen & Belonen

Uit de teamanalyse van begin 2022 is gebleken dat team P&O onvoldoende uren beschikbaar heeft om alle taken uit te kunnen voeren. Om te voorkomen dat de nieuwe taken die voortvloeien uit de werkgeversvisie niet uitgevoerd kunnen worden, is uitbreiding van de formatie van het team P&O opgevoerd.

Werving & Selectie, branding en onboarding

Om te zorgen dat we als werkgever beter zichtbaar zijn voor potentiële nieuwe collega's starten we met een traject om gemeente Dongen als werkgever nauwer te verbinden aan het Dongens DNA. Dit wordt vervolgens vertaald naar een plan om de arbeidsmarkt te benaderen. Tot slot worden ook de wervingsmiddelen aangepast aan de nieuwe manier van werven. Om deze nieuwe manier van werven structureel te kunnen verankeren in onze manier van werken is een uitbreiding van het budget voor werving & selectie meegenomen in deze begroting.

Persoonlijke ontwikkeling & Mobiliteit

Mobiliteit wordt nu nog gezien als verschuiven van functie naar functie. Als we mensen intern meer mogelijkheden willen geven in (horizontale of verticale) groei, zullen we moeten gaan nadenken over het structureel beter inrichten van opgave- en prestatiegericht werken. Ook regionaal zijn er mogelijkheden om mobiliteit vorm te geven, dit wordt opgenomen in de te ontwikkelen werkgeversvisie en strategie.

Flexibele schil en inhuur

Als gevolg van de toegenomen krapte op de arbeidsmarkt en de daarmee samenhangende stijging van de kosten aan externe inhuur, breiden we het inhuurbudget uit. Als kleinere gemeente is het daarnaast vaak kostbaar om (dure) specialistische kennis permanent in huis te hebben, inhuur wanneer nodig is efficiënter. In de afgelopen jaren is gebleken dat het initiële budget niet voldoende is geweest, daarom stellen we nu een uitbreiding voor met € 200.000.

Waarderen & Belonen

Vanuit de organisatie en de andere manieren van werken is er behoefte aan een nieuwe manier van waarderen en belonen. Een ideaal systeem van waarderen en belonen is transparant, flexibel en rechtvaardig en faciliteert het werken met rollen en taken in plaats van vastgestelde functies. Het huidige systeem voldoet hier niet aan. Daarnaast merken we steeds vaker dat in de arbeidsmarkt kleinere gemeenten een mindere positie hebben dan grotere gemeenten. Om deze positie te versterken, hebben we gekeken naar uitbreiding van de secundaire arbeidsvoorwaarden om onze positie op de arbeidsmarkt te versterken en onze huidige medewerkers te behouden. Hiertoe is in deze begroting het voorstel tot introductie van een reiskostenvergoeding voor woon-werkverkeer als 'quick win' opgenomen. In de komende periode onderzoeken we de mogelijkheden om het systeem van waarderen en belonen verder te optimaliseren. Belangrijk uitgangspunt hierbij is de financiële beheersbaarheid van de personeelskosten.

Personele ontwikkeling

De afgelopen jaren zien we dat de van oudsher 'reguliere' gemeentelijke taken aan veel veranderingen onderhevig zijn door nieuwe en/of gewijzigde wetgeving. Daarnaast worden we steeds vaker geconfronteerd met specifieke, al dan niet tijdelijke, nieuwe taken. Deze dynamiek zorgt bij tijd en wijle voor druk op onze formatie. Niet alleen in omvang maar ook in samenstelling: Het ene jaar ligt de druk op het maken van beleid, het andere jaar juist weer op de uitvoering en/of de toetsing en handhaving. Soms is zelf de taken uitvoeren de aangewezen optie, dan weer samenwerking of uitbesteding. In zijn algemeenheid wordt het steeds lastiger om de bezetting op elk moment op orde te hebben.

Specifieke knelpunten met betrekking tot de bezetting zijn het ruimtelijk domein, met name op bouw- en woningtoezicht en het sociaal domein. De vraag op de arbeidsmarkt in deze twee domeinen is dusdanig hoog dat, in combinatie met een beperkt aanbod, het enorm lastig is om tot een snelle en kwalitatief goede invulling te komen van vacatures. Daardoor wordt regelmatig gebruik gemaakt van externe inhuur voor piekperiodes, wat niet bijdraagt aan een structurele opbouw van de betreffende teams. Inmiddels zijn er regionaal stappen gezet om binnen het sociaal domein nauwer samen te werken op het gebied van personeel en minder elkaar te beconcurreren, omdat dit laatste leidt tot oplopende kosten voor zowel vast personeel als inhuurkrachten.

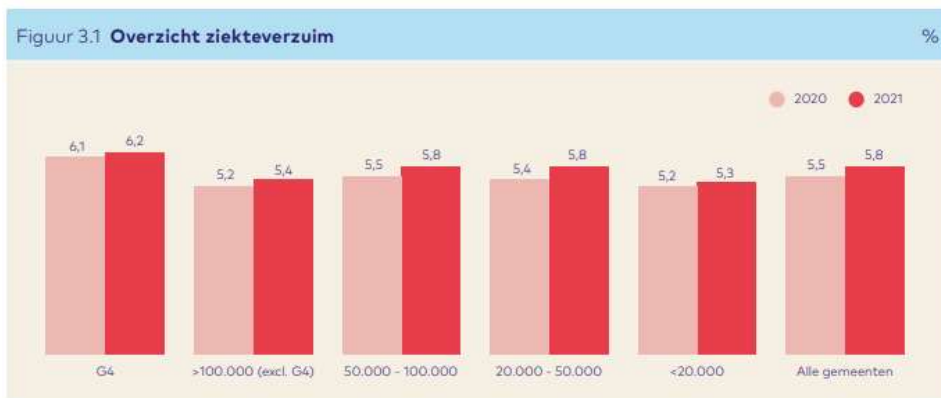
Het werven en behouden van medewerkers die passen bij de organisatie is een doorlopende uitdaging, die we door het ontwikkelen van (jong) talent, de introductie van een traineeprogramma en de uitvoering van de eerdergenoemde werkgeversvisie aangaan.

Om de huidige en toekomstige gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden, waaronder het gestelde in het coalitieakkoord, goed te kunnen uitvoeren voorziet deze begroting in een uitbreiding van de formatie met 5,5 fte (zie onderstaande tabel). Daarmee komt de totale formatie in deze begroting uit op 198,8 fte.

Mutaties formatie	Aantal fte
Uitbreiding formatie P&O	1
Uitbreiding boa-capaciteit	1
Uitbreiding formatie Procesregie Jeugd	1
Uitbreiding formatie schuldhulpverlening	1
Uitbreiding formatie bedrijfsbureau	0,5
Uitbreiding formatie Dongen Werkt (Inburgering)	1
Totaal uitbreiding formatie en inhuur	5,5

Ziekteverzuim

Het totale verzuimpercentage over 2021 is uitgekomen op 6%. Het landelijk gemiddelde voor gemeenten in 2021 is 5,8% (Bron: A+O fonds gemeenten). De gemeente Dongen ligt daarmee dus ongeveer op het landelijk gemiddelde cijfer.

Hoewel er in verband met de privacy geen registratie is van het soort klachten, zien we bij de gemeente Dongen dat met name de invloed van corona doorwerkt in het genoemde verzuimcijfer. In nauw overleg met zowel de directie als de ARBO dienstverlener worden er diverse preventieve en reactieve instrumenten ingezet om het verzuimcijfer beheersbaar te houden zonder daarbij de aandacht en begeleiding voor medewerkers uit het oog te verliezen.

Een andere manier van werken

Corona heeft thuiswerken in een stroomversnelling gebracht. Vanaf 2022 werken we hybride. De meeste ambtenaren werken één of een aantal dagen vanuit huis. Deze medewerkers hebben een budget gekregen voor het inrichten van een thuiswerkplek. Voor toekomstige medewerkers blijft deze faciliteit beschikbaar. Sommige medewerkers werken nog steeds volledig op kantoor, omdat ze dat prettiger vinden werken of omdat het nodig is voor hun functie. Daarom zijn de werkplekken inmiddels op deze hybride manier van werken aangepast: meer flexibiliteit in soorten werkplekken en meer aanpasbaarheid van de werkplek zelf. Bovendien ondersteunen we (het gesprek over) deze nieuwe manier van werken door een netwerkanalyse. Op basis hiervan ontstaat inzicht in soort werkzaamheden per medewerker, waar dat het best uitgevoerd kan worden, met welke collega's en op welke dagen. Onderdeel van deze analyse is een advies op individueel en team-niveau waarin onder meer te lezen is op welke dagen het beste op kantoor gewerkt kan worden.

Planning en control

Sturing en beheersing van de organisatie komen samen binnen de planning- en controlcyclus (hierna: P&C-cyclus), waarvoor een adequate interne beheersing een belangrijke basis vormt. Het cyclische karakter van de P&C-cyclus leent zich bij uitstek voor een continue doorontwikkeling van de onderdelen uit de cyclus.

Ontwikkelingen P&C-cyclus

Een ontwikkeling naar een solide financiële positie is gebaat bij een optimaal werkende P&C-cyclus. We kijken jaarlijks welke verbeteringen we kunnen doorvoeren in de cyclus. De afgelopen jaren is onder meer de jaarplanning aangepast, waardoor de samenhang tussen de producten is toegenomen en de raad op twee hoofdmomenten in het jaar een integraal inzicht wordt geboden in de stand van zaken in de gemeente. Ook de leesbaarheid is verbeterd door ieder beleidsthema op te bouwen uit een samenhangend geheel van strategische doelstellingen, beleidsdoelstellingen, beleidsrisico's en beleidsindicatoren. Ook is het risicomanagement verbeterd door ook hier een cyclisch proces van vooruit- en terugkijken in te voeren.

Ook in de voorliggende begroting zijn enkele verbeteringen doorgevoerd. Zo is op advies van de Financiële Commissie in een tweetal thema's gewerkt met concrete doelstellingen en bijbehorende meetbare resultaten. Dit is gedaan voor de thema's Beheer en Onderhoud (530) en Afval (540). Hierbij wordt opgemerkt dat dit thema's zijn die zich bij uitstek lenen voor een concrete uitwerking. Bij veel thema's is die concreetheid niet haalbaar of is de gemeente voor het realiseren van de doelstellingen in overheersende mate afhankelijk van zaken die buiten die invloedssfeer van de gemeente liggen.

Een tweede verbetering is doorgevoerd in het investeringsplan. Hierin is voor de investeringen waarvoor krediet wordt gevraagd (dit zijn de investeringen die het jaar 2023 als startdatum hebben), een toelichting op de noodzaak van het krediet opgenomen. Hierdoor wordt de raad in staat gesteld beter onderbouwd een besluit te nemen over de gevraagde kredieten.

Eind 2022 zullen we opnieuw in de Financiële Commissie terugblikken op de documenten en procesgang van dit jaar. We blijven streven naar een continue verbetering van de P&C-cyclus. Ook voor 2023 zullen wij de raad in januari via een raadsinformatiebrief informeren over de planning van de P&C-cyclus voor het lopende jaar.

Interne beheersing

Binnen de organisatie is continu aandacht voor de interne beheersing van onze processen en systemen. Daar waar voorheen interne controles met name plaatsvonden ter voorbereiding van de accountantscontrole, is de focus de afgelopen jaren verlegd naar het versterken van de interne beheersing. Daarbij richten we ons meer op procesverbeteringen, efficiëntie en kwaliteitsborging aan de voorkant, en voorkomen we fouten in plaats van deze achteraf te moeten corrigeren. Hiermee maken we steeds meer de omvorming van 'controles achteraf' naar 'beheersing vooraf'.

Op basis van de bevindingen uit onze eigen interne controles als ook de bevindingen van de externe accountant stellen we verbeteracties op. In een goede balans met de organisatorische druk proberen we de interne processen zo telkens een stapje beter te organiseren en beheersen. We informeren de raad tweemaal per jaar op hoofdlijnen over de opvolging van de verbeteracties en aanbevelingen.

Rechtmatigheidsverklaring van het college

Al enige jaren wordt gesproken over de invoering van de rechtmatigheidsverklaring van het college. De invoering is reeds enkele malen uitgesteld en is nu voorzien voor het verslagjaar 2023. In de huidige situatie geeft de accountant een oordeel over de rechtmatigheid van het handelen van de gemeente, als onderdeel van de jaarrekeningcontrole. Na invoering van de rechtmatigheidsverklaring legt het college jaarlijks verantwoording af aan de raad over de naleving van de financiële bepalingen vanuit interne en externe wet- en regelgeving.

Ambtelijk zijn in 2020 de voorbereidingen voor de rechtmatigheidsverklaring gestart en mede door het veelvuldige uitstel kunnen we stellen dat we klaar zijn om zelf een oordeel te geven over de rechtmatigheid van ons handelen. Wel dienen de gemeentelijke verordeningen nog aangepast te worden aan de nieuwe regelgeving. Dit zal gebeuren nadat de Eerste Kamer heeft ingestemd met het wetsvoorstel en nadat de aangepaste modelverordeningen beschikbaar zijn. Via de aanpassing van de verordeningen wordt de gemeenteraad gevraagd de kaders vast te stellen, waaronder de tolerantiegrens (tussen de 0% en 3%) en welke informatie over de rechtmatigheid in de paragraaf bedrijfsvoering opgenomen moet worden. Omdat we intern reeds klaar zijn om een oordeel te geven over ons eigen handelen, zullen we in de jaarrekening 2022 proefdraaien door zelf een uitspraak te doen over de rechtmatigheid.

ICT

In 2023 ontwikkelen we onze digitale dienstverlening verder door, onder meer door de voordelen van het nieuwe platform voor digitale formulieren optimaal te benutten. Ook bouwen we verder aan het stap-voor-stap meetbaar maken van onze dienstverlening. We voorzien een doorontwikkeling van het gebruik van Microsoft producten binnen de algemene kantoorautomatisering, ook in combinatie met informatiebeveiliging en het delen en opslaan van documenten. Tot slot zal 2023 in het teken staan van de verdere implementatie en doorontwikkeling van het nieuwe, gemeentebrede zaakstelsel.

Bij alle veranderingen en ontwikkelingen gaan we altijd op zoek naar manieren om slimmer te werken en onze inwoners beter te bedienen. Klantreizen en LEAN zijn methodes die ons daarbij helpen. Ook de inzet van trainees en stagiaires, die zorgen voor een frisse blik, draagt hieraan bij.

Informatiebeveiliging en Privacy

Zowel op het gebied van technische maatregelen als op het gebied van bewustwording, blijven we werken aan het veiliger werken met (persoons)gegevens. Dat is nodig vanwege de veranderende maatschappij waarbij de afhankelijkheid van digitalisering steeds groter is. Hierbij hebben we in 2023 meer aandacht voor onze leveranciers en ketenpartners en besteden we extra aandacht aan het veiligheidsdomein in het kader van de WPG (Wet Politiegegevens) audit. Met trainingen en andere bewustwordingsacties informeren we medewerkers om informatiebewust te werken.

Het Nationaal Cyber Security Centrum geeft aan dat voor overheden het risico op verstoring van de ICT als gevolg van een cyberaanval hoog is en verder toeneemt. Om op het gebied van informatieveiligheid en cybersecurity weerbaarder te worden en dit te blijven volgen we de speciaal voor de overheid ontwikkelde 'Baseline Informatiebeveiliging Overheid' (BIO).

Deze baseline bevat een set van verplichte organisatorische- en technische maatregelen en biedt ruimte om op basis van een eigen risico aanvullende maatregelen te nemen om de weerbaarheid te versterken. Daarnaast gaan we, net als in 2022, extra inzetten op het oefenen van incidenten om zo onze weerbaarheid verder te vergroten.

Openbaarheid

In 2022 is de Wet Open Overheid (WOO) in werking getreden. De wet is de opvolger van de Wet Openbaarheid Bestuur (WOB) en heeft als belangrijkste aanvulling de verplichting om documenten uit elf categorieën openbaar te maken. Waar mogelijk publiceren wij deze documenten al, bijvoorbeeld via de website en ons raadsinformatiesysteem. In de loop van 2023 komt, naar verwachting, het platform (PLOOI) waarop de documenten gepubliceerd worden beschikbaar. Als dit het geval is, kunnen wij aan de slag met het actief publiceren van meer documenten.

Communicatie

Betrouwbare en duidelijke informatie is belangrijk voor onze samenleving. Ook in 2023 blijft het doel van communicatie bij de gemeente Dongen: onze inwoners, verenigingen, ondernemers, partners zo snel en duidelijk mogelijk voorzien van betrouwbare informatie. Hiervoor leveren we maatwerk (online en offline). Strategische communicatie kan in belangrijke mate bijdragen aan vitaal beleid, verbinding, regie en rust in de samenleving. Lokaal is maatwerk nodig. Dat gaan we doen door goed te blijven monitoren en vervolgens scherp te analyseren. Daarna kiezen we uit een breed assortiment de communicatiemiddelen die het best passen bij de kernboodschap en de (specifieke) doelgroepen.

In 2023 besteden we extra aandacht aan duidelijke communicatie. Een deel van alle brieven en webteksten is beoordeeld en herschreven naar taalniveau B1. In 2022 zijn hiervoor trainingen gevolgd door medewerkers van de gemeente Dongen en zijn taalcoaches opgeleid. Begrijpelijke communicatie zorgt voor meer duidelijkheid en kennis bij inwoners. In 2023 worden brieven en teksten binnen het sociaal domein herschreven of er worden nieuwe communicatiemiddelen ingezet. Bij nieuwe communicatiemiddelen kiezen we voor meer beeld, animatie en teksten op taalniveau B1.

Dongens DNA en arbeidsmarktcommunicatie

De afgelopen jaren zijn wij op zoek gegaan naar het DNA van Dongen, naar het antwoord op de vraag *Waarom Dongen?* Daartoe hebben wij interviews, gesprekken en sessies gehouden met inwoners, leerlingen, ondernemers, organisaties en vrijwilligers. Ook hebben wij onderzoek gedaan in de regio en de provincie. Het resultaat is samen te vatten in vier kernwaarden: Vindingrijk, Initiatief, Warm en Goed voor elkaar. Met als overkoepelende kernwaarde: Gewoon bijzonder. In 2022 zijn we gestart met het consistent en herkenbaar naar buiten brengen van het Dongens DNA. Hiervoor is een huisstijl ontwikkeld. In 2023 zetten we dit door en bouwen we in het kader van gebiedspromotie verder aan het merk 'Dongens DNA'.

Inkoop, aanbestedingen en contractmanagement

In 2022 is het inkoop- en aanbestedingsbeleid geëvalueerd. Uitkomst van de evaluatie is dat er veel goed gaat op het terrein van inkoop en aanbestedingen, maar dat er ook stappen te maken zijn in het verder professionaliseren van de inkoopfunctie. Als uitkomst op de evaluatie hebben we ons georiënteerd op aansluiting bij een gemeentelijk samenwerkingsverband op het gebied van inkoop, aanbestedingen en contractmanagement. Dat heeft geleid tot een proefabonnement bij Inkoopbureau West-Brabant. Het inkoopbureau gaat ons van september 2022 tot en met februari 2023 ondersteunen op een aantal grotere aanbestedingsdossiers en kijkt tevens welke professionaliseringsstappen te maken zijn. Gedurende de proefperiode kunnen we bekijken op welke vlakken ondersteuning van het inkoopbureau gewenst en passend is. Op basis van een evaluatie aan het einde van de proefperiode bepalen welke structurele samenwerking we aangaan.

We blijven in 2023 in het bijzonder extra aandacht houden voor het vastleggen van en de controle op naleving van contractuele afspraken. Daarnaast zetten we in op:

- Incorporeren circulariteit en duurzaamheid in de inkoop/aanbestedingsprocessen;
- Versterken samenhang tussen inkoop/aanbestedingsprocedure en contractmanagement;
- Voorlichting en training om de deskundigheid van vakinhoudelijke medewerkers die inkopen te bevorderen.

F. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publieke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang is zeggenschap via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht. Er is sprake van een financieel belang wanneer de gemeente de kosten draagt als de organisatie failliet gaat of als de organisatie haar verplichtingen niet nakomt. De gemeente kan ook risico dragen over ingelegd kapitaal, zoals bij het bezit van aandelen.

Het BBV en de financiële verordening schrijven inzicht in de ontwikkelingen bij verbonden partijen in de begroting voor. In deze paragraaf wordt dan ook de visie weergegeven op en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen. Daarnaast wordt van elke verbonden partij de actuele situatie geschetst en inzicht gegeven in eventuele risico's bij verbonden partijen.

De visie op verbonden partijen is door het college in 2014 verwoord in de nota Verbonden Partijen. Deze nota vormt de basis voor de gemeentelijke regierol richting verbonden partijen en biedt het daarbij behorende instrumentarium voor de omgang met de verbonden partijen.

In onderstaande tabel zijn de verbonden partijen weergegeven. De gegevens eigen vermogen en vreemd vermogen zijn gebaseerd op de jaarrekening 2021, de bijdrage 2023 op de begrotingen van de verbonden partijen. Onder de tabel worden de partijen nader toegelicht.

(bedragen x € 1.000)	Bijdrage 2023	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			1-1-21	31-12-21	1-1-21	31-12-21
Diamantgroep	1.383	0	8.309	N.N.B.	14.917	N.N.B
GGD Hart voor Brabant	984	0	7.820	7.749	31.107	23.834
Regionale ambulancevoorziening	0	0	13.674	14.180	26.371	32.686
Regio Hart van Brabant (incl. Midpoint, excl. Jeugd)	243	0	652	742	1.398	1.075
Belastingsamenwerking West-Brabant	526	0	560	155	3.988	6.069
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	408	0	2.195	2.918	3.546	3.285
Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	1.371	0	18.332	18.703	43.130	47.802

Programma	Dongen onderneemt
Taakveld	6.4 - Begeleide participatie
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Algemeen Bestuur (AB)
Belang gemeente	Rijksuitkering Sociale Werkvoorziening
Openbaar belang	Participatiekansen bieden aan mensen met een beperking en afstand tot de arbeidsmarkt.
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	Met de Diamantgroep is afgesproken dat de deelnemende partijen de financiële risico's opvangen wanneer de organisatie zelf niet over genoeg weerstandscapaciteit beschikt. Op basis van de huidige bedrijfs- en landelijke ontwikkelingen is de Diamant-groep niet in staat om voor 2023 een sluitende exploitatiebegroting te presenteren. Volgens de Gemeentewet is de Diamant-groep als gemeenschappelijke regeling verplicht om een structurele dekking te creëren voor de begroting. Indien dit niet realiseerbaar is, zullen de deelnemende gemeenten moeten bijdragen aan het tekort door middel van een aanvullende gemeentelijke bijdrage. De doorkijk 2023-2026 laat een sluitende begroting zien in 2024 en verder. Aankomende jaren zal bij de vaststelling van de jaarrekening worden besloten hoe eventuele tekorten worden gefinancierd. Dit kan middels een gemeentelijke bijdrage dan wel een onttrekking uit het weerstandsvermogen.
Ontwikkelingen	Doelstelling van de Diamant-Groep is om in 2024 en verder te komen tot een neutraal resultaat zonder gemeenschappelijke bijdrage of gebruik te maken van het weerstandsvermogen. In 2020 is een nieuwe organisatie-inrichting & besturingsfilosofie voor de Diamant-groep vastgesteld onder de noemer "Koersen naar 2024". De ambitie van (en opdracht aan) de Diamant-groep is om zowel haar identiteit als ontwikkel- en werkbedrijf te versterken en gelijktijdig een reële meerjarenraming te presenteren.

GGD Hart voor Brabant (Tilburg)

Programma	Dongen zorgt
Taakveld	7.1 - Volksgezondheid
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Algemeen Bestuur (AB)
Belang gemeente	Bedrag per inwoner
Openbaar belang	Een bijdrage leveren aan openbare en voor iedereen toegankelijke gezondheidszorg, zoals voorgeschreven door de Wet publieke gezondheid.
Zienswijze	De gemeenteraad kan instemmen met de ontwerpbegroting 2023, maar de gemeenteraad verwacht dat met ingang van 2024 het structureel te verwachten voordeel van €450.000 (op huisvesting) in mindering zal worden gebracht op de inwonersbijdrage.
Risico's	Er zijn geen specifieke risico's van toepassing
Ontwikkelingen	De begroting 2023 kent een aantal onzekerheden, waaronder het invoeren van de Omgevingswet en andere ontwikkelingen (prenataal huisbezoek en crisisaanpak). Die kunnen leiden tot het aanpassen van de gemeentelijke bijdrage. Als uitgangspunt voor de begroting 2023 wordt een geïndexeerde bijdrage 2022 gehanteerd.

Regionale ambulancevoorziening Brabant Midden- West- en Noord (Tilburg)

Programma	Veilig Dongen
Taakveld	1.2 - Crisisbeheersing en brandweer
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Algemeen Bestuur (AB)
Belang gemeente	Geen bijdrage
Openbaar belang	Het verlenen van kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	Er zijn geen specifieke risico's van toepassing
Ontwikkelingen	<p>Rondom de inrichting van het acute zorglandschap zijn er een aantal speerpunten belangrijk voor de ambulancesector: acute zorg thuis, samenwerking met ketenpartners en het verbeteren van informatieoverdrachten. De toekomstvisie van de RAV sluit aan bij deze landelijke ontwikkelingen.</p> <p>Al jarenlang is er sprake van volumegroei en een fors tekort aan acute-zorgpersoneel. Bij volledige invulling van de paraatheid en onder normale omstandigheden wordt er voor 2023 verwacht dat in beide regio's een dekkingsnorm van 95% behaald kan worden.</p>

Regio Hart van Brabant (Tilburg)

Programma	Dongen dient
Taakveld	0.1 Bestuur / 3.1 Economische ontwikkeling
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Dagelijks Bestuur (DB) / Bestuurscommissie (BC)
Belang gemeente	Bedrag per inwoner (excl. Jeugdzorg)
Openbaar belang	Vanuit beginsel van autonomie van het lokaal bestuur vorm geven aan regionale samenwerking op beleidsmatig en strategisch gebied tussen deelnemende gemeenten
Zienswijze	Niet van toepassing
Risico's	Bij Regio Hart van Brabant zijn verder geen vaste activa, voorzieningen of vreemd vermogen aanwezig. Deze worden ook niet verwacht. Regio Hart van Brabant heeft alleen een rekening-courant verhouding met een bankinstelling waarmee alle financiële mutaties worden afgewikkeld.
Ontwikkelingen	<p>De ontwerpbegroting betreft een beleidsarme begroting, gebaseerd op de begroting van 2022. De nieuw gekozen raden en colleges zijn later dit jaar aan zet om de kernagenda vorm te geven.</p> <p>De vorming van de kernagenda 2023-2027 kan leiden tot een wijziging in de beleidsdoelen. Als gevolg daarvan kan het zijn dat aan de deelnemende raden een tussentijds wijzigingsvoorstel, met eventuele financiële consequenties, wordt voorgelegd.</p>
Aanvullend	Stichting Midpoint
Bestuur	Lid Algemeen bestuur (AB)
Opdracht	Het bevorderen en stimuleren van regionale economische ontwikkelingsprojecten in de regio Hart van Brabant
Belang gemeente	Bijdrage per inwoner
Aanvullend	Bestuurscommissie Jeugd regio Hart van Brabant
Opdracht	Uitvoering geven aan de inkoop en administratief financiële afwikkeling van het bieden van een passend hulp- en zorgaanbod voor alle jeugdigen.
Belang gemeente	Bijdrage op basis van regionale begroting Jeugdzorg

Belastingsamenwerking West-Brabant (Etten-Leur)

Programma	Algemene dekkingsmiddelen / Dongen Dient
Taakveld	Divers - OZB-woningen, OZB niet-woningen, Belastingen overig, Riolering, Afval
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Algemeen bestuur (AB)
Belang gemeente	Bedrag per deelnemer
Openbaar belang	Heffen en innen van belastingen en uitvoeren van de Wet Onroerende Zaken
Zienswijze	Niet van toepassing.
Risico's	De kosten kunnen hoger worden dan in de begroting is opgenomen. De activiteiten van de no-cure-no-pay bureaus leiden tot een forse toename van het aantal bezwaarschriften. Daardoor stijgen de proces- en griffiekosten en de kosten van de formatie voor de afhandeling van de bezwaren. Beide posten zijn financieel vertaald in de begroting 2023
Ontwikkelingen	<p>Om een sluitende begroting te presenteren is de deelnemersbijdrage ten opzichte van begroting 2022 gestegen. De stijging wordt met name beïnvloed door de stijging van de personele kosten en de werkelijke doorvertaling van hogere griffie- en proceskosten 2021.</p> <p>In 2023 ontwikkelt de BWB zich verder op gebied van digitale versnelling in processen. Handmatige acties moeten verminderen. Dit kan door het verbeteren van software, digitalisering of robotisering.</p>

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (Tilburg)

Programma	Dongen dient
Taakveld	8.3 – Wonen en bouwen
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Algemeen Bestuur (AB)
Belang gemeente	Variabele verdeelsleutel
Openbaar belang	Een verdere verbetering tot stand brengen in de dienstverlening bij de uitvoering van toezicht- en handhavingstaken, vergunningverlening en in de kwaliteit en veiligheid van de werk- en leefomgeving
Risico's	<p>De Omgevingswet heeft grote consequenties voor de wijze waarop de OMWB gezamenlijk met de deelnemers haar taken gaat uitvoeren. Ondanks gedegen voorbereidingen is de exacte impact van de invoering, ook financieel, nog onvoldoende duidelijk. Er wordt een impactanalyse gemaakt.</p> <p>Als gevolg van de oorlog in Oekraïne zijn de prijzen van olie en gas en bepaalde grondstoffen aanzienlijk gestegen. Dit kan impact hebben op het toekomstige kostenniveau van de OMWB. Kwantificatie hiervan is nog niet mogelijk en volgt bij de 1e bestuursrapportage van het OMWB.</p>
Ontwikkelingen	<p>De invoeringsdatum van de omgevingswet is door het Rijk uitgesteld naar 1 januari 2023. De invoering van de wet betekent een enorme verandering voor de taakuitvoering en werkwijze van de OMWB. Het feitelijke veranderingsproces begint pas na de inwerkingtredingsdatum in 2023 en daarna.</p> <p>Tegelijkertijd met het invoeren van de Omgevingswet krijgen de gemeenten voor een aantal taken met betrekking tot 'bodem en ondergrond' de verantwoordelijkheid. Het bevoegde gezag gaat dan van de provincie over op gemeenten.</p> <p>In het klimaatakkoord is een normerende regeling afgesproken met als doel de voor het klimaat negatieve effecten van werkgebonden mobiliteit (zakelijk verkeer en woon-werkverkeer) terug te dringen. Hierbij krijgt de omgevingsdienst een toezichthoudende taak. De uiteindelijke besluitvorming wordt overgelaten aan het nieuwe kabinet. De regeling kan in de toekomst nog worden aangepast.</p>

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (Tilburg)

Programma	Veilig Dongen
Taakveld	1.2 - Crisisbeheersing en brandweer
Rechtsvorm	GR met openbaar lichaam
Bestuur	Lid Algemeen Bestuur (AB)
Belang gemeente	Naar categorie van de gemeente
Openbaar belang	Hulp- en zorgverlening en risico- en crisisbeheersing
Zienswijze	De gemeente heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen. De zienswijzen zijn verwoord in raadsvoorstel 2022-006030.
Risico's	De omgevingswet bundelt de regels over ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Dit heeft consequenties op de processen en werkzaamheden in het kader van advisering. De precieze financiële consequenties zijn nog niet geheel duidelijk. De financiële impact bedraagt naar verwachting tussen de € 0,1 miljoen en € 0,5 miljoen.
Ontwikkelingen	<p>Het beleidsplan "Samen werken aan veiligheid en veerkracht" vormt het beleidskader tot en met juni 2023. Het concept beleidsplan 2023-2027 wordt in januari 2023 voorlopig vastgesteld door het AB en ter zienswijze aangeboden aan de gemeenteraden. In juli wordt het plan definitief vastgesteld.</p> <p>De takendiscussie is in het eerste kwartaal van 2022 in de bestuursvergaderingen behandeld en verwerkt in de begroting 2023. De besluitvorming wordt later door middel van een begrotingswijziging verwerkt. De begroting is een beleidsarme begroting waarin geen onomkeerbare voorstellen zijn gedaan. Afhankelijk van de besluitvorming kunnen de beleidsmatige ontwikkelingen in minder of meerdere mate worden gerealiseerd in 2023.</p> <p>Er wordt in 2023 geïnvesteerd in verdere ontwikkeling van het combineren van data met gemeenten en andere (regionale) partners. Het doel is om een zo compleet mogelijk geografisch risicobeeld te ontwikkelen. Hierdoor is het mogelijk om permanente risicomonitoring toe te passen.</p>

Verbonden partijen: Vennootschappen en coöperaties

Bij de onderstaande verbonden partijen worden geen zienswijzen geformuleerd.

(bedragen x € 1.000)	Bijdrage	Verwacht resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
			1-1-20	31-12-20	1-1-20	31-12-20
Beheersmaatschappij Zwemsport- en recreatie	249	0	-291	99	4.450	4.552
NV Brabant Water	0	0	674.183	684.676	523.344	534.399
NV Bank Nederlandse Gemeenten	0	0	5.097.000	5.062.000	155.262.000	143.995.000

Beheersmaatschappij Zwemsport- en recreatieobjecten BV (Dongen)

Programma	Dongen leeft
Taakveld	5.2 – Sportaccommodaties
Rechtsvorm	BV
Bestuur	Aandeelhouder
Belang gemeente	Bijdrage in de exploitatie en enig aandeelhouder
Openbaar belang	Stimuleren breedtesport en beweging voor Dongenaren
Risico's	De financiële risico's zijn afgenomen door het positief eigen vermogen. Echter worden er voor de komende jaren weer verliezen voorzien waardoor het eigen vermogen mogelijk weer negatief zal worden.
Ontwikkelingen	Geen

Brabant Water NV (Den Bosch)

Programma	Dongen dient
Taakveld	7.2 - Riolering
Rechtsvorm	NV
Bestuur	Aandeelhouder
Belang gemeente	36.071 aandelen
Openbaar belang	Winnen, zuiveren en distribueren van water voor bedrijfsleven en huishoudens
Risico's	De risico's worden beperkt ingeschat. Het huidige weerstandsvermogen laat zien dat Brabant Water in staat is om belangrijke financiële tegenvallers op te vangen zonder grote effecten op de continuïteit van de drinkwatervoorziening of de tarifiering.
Ontwikkelingen	Het aanbod van water is niet oneindig. Klimaatverandering, een groeiende bevolking en de groeiende vraag naar water zorgen voor een grote druk op onze drinkwaterbronnen. Om bewustzijn te creëren is er een offline en online campagne waterbesparing gelanceerd.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (Den Haag)

Programma	Algemene dekkingsmiddelen
Taakveld	0.5 – Treasury
Rechtsvorm	NV
Bestuur	Aandeelhouder
Belang gemeente	23.510 aandelen
Openbaar belang	Het beperken van de kosten van maatschappelijke voorzieningen
Risico's	De risico's worden beperkt ingeschat. Verreweg het grootste deel van de kredietverlening van de bank is kredietrisicovrij, omdat deze aan of onder garantie van overheden plaatsvindt
Ontwikkelingen	Geen

Paragraaf G. Grondbeleid

Grondbeleid is geen doel op zich. We zetten de maatregelen binnen ons grondbeleid in om bijvoorbeeld woningen, bedrijventerreinen en voorzieningen te realiseren. Ons beleid ligt vast in de nota grondbeleid, vastgesteld door de gemeenteraad op 10 december 2015.

Tweemaal per jaar rapporteren we aan de gemeenteraad over de voortgang van de grondexploitaties via de voortgangsrapportage grondexploitatie. Dit doen we eenmaal in het voorjaar en eenmaal in het najaar. Deze rapportages vormen tevens de basis voor de begroting en jaarrekening.

Hierbij worden:

- Per exploitatie de uitgangspunten met betrekking tot de grondexploitatie geactualiseerd;
- Per exploitatie eventuele winst- of verliesnemingen berekend en verwerkt conform de voorschriften BBV;
- Per exploitatie de rente over het boekjaar toegerekend.

Aangezien er geen specifieke reserve grondexploitatie bestaat, worden de resultaten in de grondexploitatie (tussentijdse winst- of verliesneming) verwerkt met de algemene reserve. De volgende voortgangsrapportage grondexploitatie (2023-1) wordt tegelijkertijd met deze begroting aangeboden aan de gemeenteraad. De cijfers uit die rapportage zijn verwerkt in deze begroting.

Binnen het grondbeleid maken we onderscheid tussen exploitatie algemeen (inclusief gronden vallend onder materiële vaste activa) en bouwgronden in exploitatie (onderhanden werk). In 2023 worden drie locaties aangemerkt als materiële vaste activa. Er zijn vijf exploitaties in uitvoering.

Exploitatie algemeen (waaronder materiële vaste activa)

Hieronder worden de kosten van de grondexploitatie geboekt die niet op de complexen van de grondexploitatie kunnen worden verantwoord. Binnen de grondexploitatie algemeen worden ook de kosten ingebracht van gronden die (nog) niet in exploitatie zijn genomen. Hieronder vallen in 2023:

- Overige verspreid liggende gronden
- Molendijk
- Zonnepark Tichelrijt

Deze gronden zijn opgenomen onder de materiële vaste activa en kunnen in de toekomst eventueel in exploitatie worden genomen en/of worden ingezet als ruilobjecten en dergelijke.

Onderhanden werk

Met ingang van 2023 zijn vijf complexen in exploitatie:

- De Beljaart
- Noorderbunder
- Waspikse weg
- Tichelrijt 2
- Tichelrijt 3

De Beljaart				
Opp. (uitgeefbaar)	0 m ²	Boekwaarde 1-1-2023	Totaal	€ 1.024.000 -/-
Winstcapaciteit	€ 123.000		Per m ²	€ 0
Doel	Realisatie van een woningbouwlocatie met 778 nieuwbouwwoningen in diverse prijscategorieën.			
Plan	Per 1 januari 2023 zijn alle bouwgronden verkocht en geleverd. In 2023 worden de laatste inrichtingswerkzaamheden uitgevoerd. Afronding van het complex is voorzien in 2023.			
Budget	Complex heeft een geprognosticeerd positief eindresultaat.			

Noorderbunder				
Opp. (uitgeefbaar)	45.000 m ²	Boekwaarde 1-1-2023	Totaal	€ 6.081.000
Winstcapaciteit	€ 325.000		Per m ²	€ 135
Doel	Realisatie van een woningbouwlocatie.			
Plan	Bestemmingsplanprocedure loopt.			
Budget	Complex heeft een geprognosticeerd positief eindresultaat.			

Waspikse weg				
Opp. (uitgeefbaar)	20.000 m ²	Boekwaarde 1-1-2023	Totaal	€ 2.434.000
Winstcapaciteit	€ 751.000		Per m ²	€ 122
Doel	Realisatie van een woningbouwlocatie.			
Plan	Stedenbouwkundige visie wordt gemaakt en vervolgens uitgewerkt tot bestemmingsplan.			
Budget	Complex heeft een geprognosticeerd positief eindresultaat.			

Tichelrijt 2				
Opp. (uitgeefbaar)	1.000 m ²	Boekwaarde 1-1-2023	Totaal	€ 23.000
Winstcapaciteit	€ 57.000		Per m ²	€ 23
Doel	Realisatie van een bedrijventerrein.			
Plan	Verkoop van een laatste nog in voorraad zijnde kavel aan De Nestel. Afronding van het complex is voorzien in 2023.			
Budget	Complex heeft een geprognosticeerd positief eindresultaat.			

Tichelrijt 3				
Opp. (uitgeefbaar)	13.000 m ²	Boekwaarde 1-1-2023	Totaal	€ 443.000
Winstcapaciteit	€ 321.000		Per m ²	€ 34
Doel	Realisatie van een nieuw bedrijventerrein in aansluiting op Tichelrijt 2.			
Plan	Bestemmingsplan is vastgesteld en onherroepelijk. Fysieke uitvoering is in voorbereiding.			
Budget	Complex heeft een geprognosticeerd positief eindresultaat.			

In de volgende tabel zijn de baten en lasten met betrekking tot de grondexploitatie in 2023 weergegeven. Het betreft enerzijds de grondexploitatie algemeen, een post waarin de financiële gevolgen van de niet in exploitatie genomen gronden zijn verwerkt. Dit zijn onder andere de financiën verband houdende met de complexen 'Overig verspreid liggende gronden', 'Molendijk' en 'Zonnepark Tichelrijt', maar ook van bijvoorbeeld diverse verhuurde percelen snippergroen, beoogde verkopen van snippergroen en personeelskosten verband houdende met het beheer van deze algemene grondexploitatie.

Daarnaast is van de complexen die in exploitatie zijn de jaarschijf 2023 uit de meerjarig lopende grondexploitaties in de tabel opgenomen. Generiek uitgangspunt is dat de grondexploitaties over het totaal van alle jaarschijven financieel sluitend zijn of een positief resultaat hebben.

Het exploitatiesaldo van de grondexploitatie algemeen komt ten laste van de begroting, terwijl de exploitatiesaldi van de in exploitatie genomen complexen verrekend worden met de boekwaarden.

Grondexploitatie 2023 (bedragen x € 1.000)					
	Lasten	Baten	Exploitatie resultaat	Verrekening boekwaarde	Saldo
Exploitatie algemeen					
Grondexploitatie algemeen	239	95	-144	0	-144
Bougrond in exploitatie					
De Beljaart	901	0	-901	901	0
Noorderbunder	1.446	0	-1.446	1.446	0
Waspikse weg	684	0	-684	684	0
Tichelrijt 2	36	116	80	-80	0
Tichelrijt 3	802	0	-802	802	0
Totaal	4.108	211	-3.897	3.753	-144

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

Grondslagen voor de ramingen

De begroting 2023 is opgesteld conform de geldende voorschriften voor gemeenten, het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Daarnaast is gehandeld overeenkomstig de financiële verordening 212 gemeente Dongen. De begroting is opgesteld op basis van het stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat de baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, ook al leidt dat niet tot werkelijke inkomsten of uitgaven in dat jaar.

Gehanteerde uitgangspunten bij deze begroting:

- Bij het opstellen van de begroting 2023 is uitgegaan van bestendig beleid. Afwijkingen ten opzichte van vorig jaar worden bijvoorbeeld veroorzaakt door autonome ontwikkelingen, verwerking van in 2022 genomen besluiten inzake nieuw beleid en initiatieven welke in het begrotingsproces zijn gedaan.
- Voor begrotingsjaren 2023 tot en met 2026 is uitgegaan van een constant loon- en prijsniveau voor zowel de uitgaven als de inkomsten. Als basis is hiervoor begrotingsjaar 2023 gehanteerd.
- De algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de Meicirculaire van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- In de begroting is een integraal rentepercentage aangehouden van 0,75%.
- Kapitaallasten van investeringen zijn gebaseerd op grotendeels lineaire afschrijving en een rentepercentage van 0,75%.
- Een deel van de financieringsbehoefte kan worden ingevuld met kasgeldleningen (leningen voor korte periode).
- De kosten van onderhoud aan kapitaalgoederen zijn gebaseerd op beleidskaders en beheersplannen per kapitaalgoed.
- De ramingen die onderhevig zijn aan nominale ontwikkelingen (aantal inwoners, aantal woningen, aantal bijstandontvangers e.d.) zijn in de meerjarenramingen aangepast.
- De verwerking van de investeringen vindt plaats op basis van het investeringsbeleid zoals opgenomen in de Financiële Verordening 2020.
- De verwerking van reserves en voorzieningen vindt plaats op basis van het beleid zoals opgenomen in de Financiële Verordening 2020.
- De loonkosten zijn gebaseerd op basis van de begrote formatie 2022 en de voorgestelde uitbreidingen. In de berekeningen is rekening gehouden met de laatst bekende cao-afspraken, daarnaast is een aanname gedaan voor de te verwachte lasten uit een nieuwe cao welke in zou moeten gaan op 1 januari 2023.
- De subsidies zijn geïndexeerd.

Incidentele baten en lasten

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de incidentele baten en lasten en wordt het structureel begrotingssaldo gepresenteerd.

In de volgende tabellen wordt een overzicht gegeven van de incidentele baten en lasten. Incidenteel houdt in dat het gaat om baten en lasten die een tijdelijk karakter hebben. Deze zitten slecht één of enkele (maximaal 3) jaren in de begroting.

Lasten

Omschrijving	Thema	2023	2024	2025	2026
Sloop Gymzaal 't Wiel	120	-45			
Nationaal Plan Onderwijs	210	-117			
Afboeken boekwaarde Anspachschool	210	-165			
Inhaalslag Alcoholwet	510	-125			
Opstellen economische Visie	410	-25			
Dotatie reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer	530	-3	-3	-3	-3
Dotatie verbetering solvabiliteit algemene reserve	630		-500	-500	-500
Dotatie arbitrage middelen Jeugd algemene reserve	630		-651	-626	-165
Centraal budget Steunfonds	630	-500			
Wet WPG	640	-4			
Totaal incidentele lasten		-984	-1.356	-1.129	-668

Sloop Gymzaal 't Wiel

Op de huidige plek van gymzaal 't Wiel staat de realisatie van IKC 's Gravenmoer gepland. Voordat overgegaan kan worden tot de bouw, moet de gymzaal gesloopt worden. De kosten hiervoor zijn niet meegenomen in de kredietaanvraag IKC 's Gravenmoer.

Nationaal Plan Onderwijs

Het NPO is bedoeld voor het inhalen van vertragingen en het ondersteunen van leerlingen in het onderwijs die het moeilijk hebben als gevolg van schoolsluitingen door corona. Concrete invulling van deze taak vindt plaats in overleg met de betreffende schoolbesturen.

Boekwaarde Anspach

In 2023 start de bouw van IKC J.J. Anspach. Krediet hiervoor is reeds door de gemeenteraad gevoteerd. Onderdeel van het krediet zijn de sloopkosten voor de bestaande Anspachschool. Na de sloop dient ook de huidige boekwaarde van de school afgeboekt te worden. Het betreft hierbij een financieel-technische mutatie. In plaats van de restwaarde de komende jaren geleidelijk af te schrijven naar nul, wordt de restwaarde in 2023 in één keer ten laste van de exploitatie gebracht.

Inhaalslag Alcoholwet

Het bestand van alle horecagelegenheden in Dongen is niet op orde. Een aantal inrichtingen voldoet niet aan de Alcoholwet. Het voornoemde vergunningenbestand dient op orde te worden gebracht. Dit omvat naast de vergunning ingevolge de Alcoholwet ook in een aantal gevallen een exploitatievergunning. In dit verband vindt ook een beoordeling vanuit de wet Bibob plaats in het kader van het tegengaan van ondermijning. Eén en ander wordt in 2023 projectmatig aangepakt.

Opstellen economische visie

We gaan in samenwerking met de Dongense ondernemers een nieuwe economische visie opstellen. Er is een incidenteel budget vrijgemaakt voor externe ondersteuning bij dit proces.

Dotatie aan reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer

Jaarlijkse dotatie ten behoeve van de monitoring van het gebiedsgericht grondwaterbeheer.

Dotatie algemene reserve verbetering solvabiliteit

Ter verbetering van de solvabiliteit wordt vanaf het jaar 2024 een dotatie aan de algemene reserve opgenomen.

Dotatie arbitrage middelen Jeugd aan de algemene reserve

Vorig jaar heeft een arbitragemiddelen uitspraak gedaan in een geschil tussen VNG en het rijk. De uitspraak hield in dat het rijk gehouden is aan compensatie van de gestegen uitgaven jeugdzorg. In afwachting van een nieuw regeerakkoord en een mogelijke hervormingsagenda binnen de jeugdzorg is vorig jaar geadviseerd slechts 75% van de arbitragemiddelen in de begroting te verwerken. Omdat het rijk zich inmiddels in financiële zin verantwoordelijk heeft gesteld voor de besparingen uit de hervormingsagenda, is vanuit de provincie geadviseerd de volledige reeks op te nemen. Omdat de arbitragemiddelen uitgaan van compensatie van reeds gestegen kosten, en die gestegen kosten in eerdere jaren een beslag hebben gelegd op de algemene uitkering, is voorzien in een storting van deze aanvullende middelen in de algemene reserve.

Centraal budget Steunfonds

In de begroting voor 2023 hebben we incidenteel een extra budget opgenomen van € 500.000. Met dit extra budget kunnen we bestaande regelingen versterken waar nodig en flexibel inspelen op situaties waar ondersteuning nodig of noodzakelijk is. Hierbij denken we aan het versterken van participatie in de samenleving, bijvoorbeeld op het gebied van sport en cultuur. Maar ook aan het (financieel) ondersteunen van ondernemers en verenigingen die worden getroffen.

Wet WPG

De Wet politiegegevens (Wpg) is sinds 2019 van kracht voor boa-organisaties en vereist een verplichte jaarlijkse interne en 4-jaarlijkse externe privacy audit. Deze controle is gericht op het verwerken van politiegegevens bij de boa's. Voor de interne audit in 2023 laten we ons ondersteunen door een externe partner.

Baten

Omschrijving	Thema	2023	2024	2025	2026
Onttrekking reserve sociale woningbouw	110	14	12		
Nationaal Plan Onderwijs	210	117			
Onttrekking reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer	530	1	1	1	1
Totaal incidentele baten		132	13	1	1

Onttrekking aan de reserve sociale woningbouw

Onttrekking aan de reserve is ter dekking van de rentekosten van de verstrekte startersleningen.

Nationaal Plan Onderwijs

Het NPO is bedoeld voor het inhalen van vertragingen en het ondersteunen van leerlingen in het onderwijs die het moeilijk hebben als gevolg van schoolsluitingen door corona. Middelen worden vanuit het Rijk via een specifieke uitkering ontvangen.

Onttrekking aan de reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer

Onttrekking aan de reserve is ter dekking van de kosten die worden gemaakt om het grondwaterbeheer te monitoren.

Overzicht structurele reservemutaties

Artikel 19 lid d van het BBV schrijft voor om in de begroting een overzicht op te nemen waarin structurele reservemutaties inzichtelijk worden gemaakt. In principe zijn alle reservemutaties incidenteel met als uitzondering de bestemmingsreserve dekking kapitaalslasten. Voor de gemeente Dongen betekent dit dat de mutaties op de reserve multifunctioneel centrum als structureel worden aangemerkt.

Overzicht structurele reservemutaties	Thema	2023	2024	2025	2026
Reserve multifunctioneel Centrum	120	70	70	70	70

Structureel begrotingsaldo

Om een goed oordeel te kunnen vormen over de begroting is het van belang om het saldo te corrigeren met incidentele baten en lasten. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.

Bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Begrotingssaldo	166	624	983	977
Incidentele lasten	984	1.356	1.129	668
Incidentele baten	-132	-13	-1	-1
Correctie kapitaallasten	-140	-231	-64	-35
Structureel begrotingssaldo	878	1.736	2.047	1.609

Bedragen * €1.000,-	Lasten					Baten					Saldo				
	2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
Primitief															
Programma 1 Dongen Leeft	-7.635	-7.247	-12.465	-12.429	-12.428	2.163	1.597	6.912	6.912	6.912	-5.472	-5.650	-5.553	-5.517	-5.516
110 Omgeving	-2.610	-2.418	-7.729	-7.727	-7.723	1.414	1.102	6.418	6.418	6.418	-1.196	-1.316	-1.311	-1.309	-1.305
120 Leven	-4.099	-3.866	-3.780	-3.737	-3.730	744	490	489	489	489	-3.356	-3.376	-3.291	-3.248	-3.241
130 Duurzaamheid	-925	-963	-956	-965	-975	5	5	5	5	5	-920	-958	-951	-960	-970
Programma 2 Dongen Zorgt	-20.939	-22.031	-21.644	-21.962	-22.035	1.384	1.234	1.170	1.177	1.177	-19.555	-20.797	-20.474	-20.785	-20.858
210 Onderwijs	-2.326	-2.467	-2.154	-2.502	-2.575	918	632	568	575	575	-1.408	-1.835	-1.586	-1.927	-2.000
220 Zorg	-17.552	-18.447	-18.374	-18.364	-18.364	357	493	493	493	493	-17.195	-17.954	-17.881	-17.871	-17.871
230 Armoede	-1.061	-1.117	-1.116	-1.096	-1.096	109	109	109	109	109	-952	-1.008	-1.007	-987	-987
Programma 3 Veilig Dongen	-2.266	-2.318	-2.351	-2.381	-2.421	19	20	20	20	20	-2.246	-2.298	-2.331	-2.361	-2.401
310 Integrale veiligheid	-828	-831	-831	-831	-831	16	16	16	16	16	-813	-815	-815	-815	-815
320 Rampenbestrijding en brandweer	-1.437	-1.487	-1.520	-1.550	-1.590	4	4	4	4	4	-1.434	-1.483	-1.516	-1.546	-1.586
Programma 4 Dongen Onderneemt	-10.106	-8.894	-9.053	-9.021	-8.974	7.035	4.856	5.178	5.178	5.178	-3.072	-4.038	-3.875	-3.843	-3.796
410 Ondernemerschap	-2.271	-317	-614	-614	-613	2.194	139	461	461	461	-77	-178	-153	-153	-152
420 Werknemerschap	-7.835	-8.577	-8.439	-8.407	-8.361	4.841	4.717	4.717	4.717	4.717	-2.994	-3.860	-3.722	-3.690	-3.644
Programma 5 Dongen Dient	-14.300	-14.482	-14.603	-14.847	-14.868	7.722	7.320	7.541	7.511	7.554	-6.579	-7.162	-7.062	-7.336	-7.314
510 Bestuur	-1.832	-1.847	-1.847	-1.847	-1.847	0	0	0	0	0	-1.832	-1.847	-1.847	-1.847	-1.847
520 Dienstverlening	-1.526	-1.891	-1.889	-1.875	-1.889	976	936	1.202	1.172	1.215	-550	-955	-687	-703	-674
530 Beheer en onderhoud	-7.624	-7.481	-7.609	-7.876	-7.876	2.843	2.526	2.481	2.481	2.481	-4.781	-4.955	-5.128	-5.395	-5.395
540 Afval	-3.318	-3.263	-3.258	-3.249	-3.256	3.902	3.858	3.858	3.858	3.858	584	595	600	609	602
Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-8.410	-11.665	-11.384	-11.555	-11.519	46.528	51.693	52.373	53.438	52.978	38.118	40.028	40.989	41.883	41.459
610 Algemene uitkeringen	0	0	0	0	0	39.356	44.036	44.716	45.781	45.321	39.356	44.036	44.716	45.781	45.321
620 Gemeentelijke belastingen en heffingen	-244	-321	-328	-340	-353	6.437	6.834	6.834	6.834	6.834	6.192	6.513	6.506	6.494	6.481
630 Overige algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-334	-2.203	-2.070	-2.217	-2.189	592	654	654	654	654	258	-1.549	-1.416	-1.563	-1.535
640 Overhead	-7.831	-9.141	-8.986	-8.998	-8.977	144	169	169	169	169	-7.688	-8.972	-8.817	-8.829	-8.808
Totaal	-63.656	-66.637	-71.500	-72.195	-72.245	64.851	66.720	73.194	74.236	73.819	1.195	83	1.694	2.041	1.574

Toevoegingen reserves	-998	-3	-1.154	-1.129	-668
530 Beheer en onderhoud	-3	-3	-3	-3	-3
510 Bestuur	-75				
630 Overige alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien	-920		-1.151	-1.126	-665

Onttrekking reserves	232	85	83	71	71
110 Omgeving	14	14	12		
120 Leven	70	70	70	70	70
130 Duurzaamheid	50				
530 Beheer en onderhoud	1	1	1	1	1
640 Overhead	97				

Resultaat (thema 630)	430	165	624	983	977
------------------------------	------------	------------	------------	------------	------------

Uiteenzetting van de financiële positie

Geprognosticeerde balans

In onderstaande tabel geven we op basis van de begroting de (vereenvoudigde) balans voor 2023 en de meerjarenraming weer.

	T	T+1	T+2	T+3
	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Activa				
(im) Materiële vaste activa	92.305	103.982	108.026	107.895
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	971	971	971	971
Financiële vaste activa: Leningen	3.828	3.633	3.463	3.293
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	2	2	2	2
Totaal Vaste Activa	97.106	108.588	112.462	112.161
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	11.709	7.469	3.096	-1.218
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen				
Uitzettingen <1 jaar	4.376	4.376	4.376	4.376
Liquide middelen	607	356	331	103
Overlopende activa	878	878	878	878
Totaal Vlottende Activa	17.570	13.079	8.681	4.139
Totaal Activa	114.676	121.667	121.143	116.300
Passiva				
Eigen vermogen	15.399	17.094	19.135	20.709
Voorzieningen	6.916	6.571	6.249	6.002
Vaste schuld	83.199	88.660	86.417	80.247
Totaal Vaste Passiva	105.514	112.325	111.801	106.958
Vlottende schuld	4.816	4.764	4.764	4.764
Overlopende passiva	4.346	4.578	4.578	4.578
Totaal Vlottende Passiva	9.162	9.342	9.342	9.342
Totaal Passiva	114.676	121.667	121.143	116.300

Vaste activa	Door investeringen in (vooral) wegen, straten en pleinen, riolering en onderwijshuisvesting neemt de boekwaarde van vaste activa in meerjarig perspectief toe.
Financiële vaste activa	De ontwikkeling van de financiële vaste activa is het gevolg van reguliere aflossingen op uitstaande leningen.
Voorraden	Door verkoop van gronden neemt de boekwaarde de komende jaren af.
Eigen vermogen	De algemene en bestemmingsreserves laten een stijgende ontwikkeling zien. Hierin zijn het verwachte resultaat 2022 (conform bestuursrapportage 2022-2) en de begrotingssaldi 2023-2026 (conform deze begroting) meegenomen.
Voorzieningen	De voorzieningen laten een dalend verloop zien. Zie voor een specificatie de volgende pagina.
Schulden > 1 jaar	Om de investeringen te financieren is externe financiering (leningen) nodig. Zie hiervoor ook de paragraaf financiering. Hoeveel exact geleend moet worden is afhankelijk van verschillende factoren, waaronder het tempo waarin investeringen en grondexploitaties daadwerkelijk gerealiseerd worden.

Stand en verloop van reserves en voorzieningen (bedragen * €1.000)	2023			2024			2025			2026			2027
	Saldo 1-1	T	O	Saldo 1-1	T	O	Saldo 1-1	T	O	Saldo 1-1	T	O	Saldo 1-1
Eigen vermogen													
Algemene reserve	11.953	166	0	12.119	1.775	0	13.894	2.109	0	16.002	1.642	0	17.645
Bestemmingsreserve:													
Sociale woningbouw	41	0	14	26	0	12	14	0	0	14	0	0	14
Gebiedsgericht grondwaterbeheer Dongen	70	3	1	72	3	1	74	3	1	76	3	1	78
Nederland Schoon	34	0	0	34	0	0	34	0	0	34	0	0	34
Kunst	5	0	0	5	0	0	5	0	0	5	0	0	5
Multifunctioneel Centrum	2.378	0	70	2.308	0	70	2.237	0	70	2.167	0	70	2.096
Duurzaamheid	441	0	0	441	0	0	441	0	0	441	0	0	441
Raadsinitiatieven	74	0	0	74	0	0	74	0	0	74	0	0	74
Steunfondsen	320	0	0	320	0	0	320	0	0	320	0	0	320
Totaal bestemmingsreserve	3.363	3	86	3.280	3	83	3.200	3	71	3.131	3	71	3.063
Totaal eigen vermogen	15.316	169	86	15.399	1.778	83	17.093	2.112	71	19.133	1.645	71	20.707
Voorzieningen													
Gebouwenbeheer	313	500	731	83	500	494	88	500	238	350	500	238	612
Sportaccommodaties	423	160	288	295	160	220	235	160	176	219	160	35	344
Pensioenen politieke ambtsdragers	2.705	150	150	2.705	150	150	2.705	150	150	2.705	150	150	2.705
Afvalverwijdering	691	0	67	624	0	97	527	0	149	378	0	112	266
Riolering	3.285	0	75	3.210	0	193	3.017	0	419	2.598	0	522	2.076
Totaal voorzieningen	7.417	810	1.311	6.916	810	1.155	6.571	810	1.132	6.250	810	1.057	6.003
Totaal reserves en voorzieningen	22.733	979	1.397	22.315	2.588	1.238	23.664	2.922	1.203	25.383	2.455	1.128	26.710

Toelichting reserves en voorzieningen

Algemene reserve

Primaire functie van de algemene reserve is het opvangen van risico's binnen de gemeente ter dekking van niet-begrote kosten en het opvangen van financiële tegenvallers. Vanaf het jaar 2024 is een storting van € 0,5 miljoen aan de algemene reserve opgenomen ter verbetering van de solvabiliteit. Daarnaast zijn de arbitragemiddelen jeugd voor de jaren 2024 tot en met 2026 gedoteerd aan de algemene reserve.

Bestemmingsreserves

- Sociale woningbouw: Doel van deze reserve is de dekking van de rentekosten van de verstrekte opstartleningen voor starters van koopwoningen en het werkbudget volkshuisvesting.
- Gebiedsgericht grondwaterbeheer: Ten behoeve van het plan "gebiedsgericht grondwaterbeheer" is in 2015 een reserve gevormd. De reserve heeft een looptijd van 15 jaar en zal worden gevoed door de geormerkte bijdrage van de provincie en gemeente, overeenkomstig de opgestelde kostenraming. Vanaf het jaar 2022 wordt er jaarlijks € 1.000 onttrokken ten behoeve van kleine werkzaamheden voor het gebiedsgericht grondwater meetnet.
- Nederland Schoon: Deze reserve is gevormd uit de subsidiegelden die ontvangen zijn voor de bestrijding zwerfafval van "Nederland Schoon". Uit de ingebrachte subsidiegelden dienen de uitgaven met betrekking tot bestrijding van zwerfafval in dit kader te worden bekostigd.
- Kunst: In 2016 is besloten om een bestemmingsreserve kunst te vormen en de eventuele verkoopopbrengsten van kunst en giften hierin te storten.
- Multi Functionele Accommodatie: Het doel van deze reserve is om, bij de financiering van de multifunctionele accommodatie, deze ter dekking in te brengen. De reserve wordt vanaf 2020 aangewend voor de kapitaallasten van De Cammeleur en de bijkomende exploitatiekosten.
- Duurzaamheid: Op grond van besluitvorming bij de programmabegroting 2018 is deze reserve gevormd. De reserve is bedoeld voor de financiering van verschillende initiatieven die bijdragen aan de klimaat- en energieopgaven.
- Raadsinitiatieven: Middels een amendement bij de behandeling van de begroting 2021 is een reserve voor raadsinitiatieven gevormd. De reserve heeft als doel deze in te zetten ten behoeve van het maken van incidentele (politieke) keuzes/initiatieven.
- Steunfonds: In de tweede bestuursrapportage 2022 wordt een voorstel gedaan voor de vorming van een reserve Steunfonds. Als gevolg van de verschillende crisissen dreigt een aantal inwoners in financiële problemen te komen. De reserve Steunfonds is bedoeld ter ondersteuning van hen.

Voorzieningen

- Gebouwenbeheer: Het gaat om een voorziening die in 2020 is vormgegeven op basis van het advies van de provincie. De lasten in het jaar van uitvoering van het onderhoud gebouwenbeheer komen ten laste van een vooraf gevormde voorziening (artikel 44 lid 1 sub c BBV), zodat de lasten over de begrotingsjaren kunnen worden geëgaliseerd. Voor de bepaling van de noodzakelijke omvang en toevoegingen is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld.
- Sportaccommodaties: Het doel van deze voorziening is de gelijkmatige verdeling van de lasten van de verschillende projecten inzake het (groot) onderhoud aan de gemeentelijke sportaccommodaties. Voor de bepaling van de noodzakelijke omvang en toevoegingen is een meerjarig plan opgesteld.
- Pensioenen politieke ambtsdragers: Ten behoeve van de verplichtingen in het kader van de wet APPA is deze voorziening in 2005 gevormd ten laste van de algemene reserve. De berekening van de hoogte van de voorziening is gebaseerd op actuariële berekeningen welke jaarlijks worden opgesteld.
- Afvalverwijdering: Het gaat hier om een voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is (artikel 44 lid 2 BBV). Omdat de stand van de voormalige reserve niet kan worden uitgesplitst naar de in het BBV onderscheiden componenten (onderhoud of spaarcomponent vervangingsinvesteringen) wordt deze voorziening gepresenteerd als voorziening ex. Art. 44 lid 2 BBV.
- Riolering: Het betreft een voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is (artikel 44 lid 2 BBV). Omdat de stand van de voormalige reserve niet kan worden uitgesplitst naar de in het BBV onderscheiden componenten (onderhoud- of spaarcomponent), wordt deze voorziening gepresenteerd als voorziening ex. Art. 44 lid 2 BBV. Deze egalisatievoorziening dient om pieken en dalen in de exploitatie en de tariefstelling op te vangen.

Investeringsplan 2023 - 2026

De investeringen uit onderstaand Investeringsplan zijn opgenomen in het jaar waarin het kredietvoorstel aan de raad wordt voorgelegd. Kredieten voor het komende jaar (2023) worden via het raadsbesluit bij de Programmabegroting 2023-2026 voorgelegd aan de raad. Een uitzondering hierop vormt het krediet voor de bouw van IKC Biezen. Deze wordt via een afzonderlijk raadsvoorstel aan de raad voorgelegd.

Bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Wegen, straten, pleinen	2.492	0	250	1.299
Asfaltering Eindsestraat (rijweg)	667			
Vaartweg herinrichting (verkeersplan 's Gravenmoer)	1.675			
N629 Vervangen verkeersregelininstallatie Steenstraat-Duiventorenbaan	150			
Reconstructie Metaalstraat			250	
Wielstraat herinrichting (verkeersplan 's Gravenmoer)				168
Waspikse weg herinrichting (verkeersplan 's Gravenmoer)				573
Reconstructie Noorderlaan				558
Bruggen en duikers	90	0	0	0
Brug Waspikse weg (Gemengd verkeer)	90			
Materieel	235	556	414	297
Tractie Wegen, Straten en Pleinen		12	23	
Tractie Gladheidbestrijding			57	
Tractie Parken en Plantsoenen		70	144	290
Tractie Milieustraat (reiniging)	220	404	40	
Tractie Begraven	15	70	15	7
Tractie Huis aan Huis inzameling				
Tractie Rioolbeheer onderhoud en inspectie			135	
Onderwijshuisvesting	5.368	0	0	0
IKC Biezen	5.368			
Gebouwen	3.056	0	0	0
Onderhoud en verduurzaming gemeentehuis	3.056			

Bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Gemeente Rioleringsplan	2.102	2.920	2.894	2.055
Vervangen/renovatie technische installaties/mechanische riolering	229	199	159	150
Riolvervanging fietspad Eindsestraat	605			
Riolering Kerkstraat	884			
Rioolrenovatie Industriestraat (DWA Metaalstraat-Textielstraat)	133			
Rioolrenovatie Middellaan (Gasthuisstraat - Donge)	251			
Rioolrenovatie Vaartweg (verkeersplan)		516		
Riolvervanging Min. Aalberselaan/Mgr. Ariënsstraat		736		
Rioolrenovatie Vaartweg (Wildzangweg - 's Gravenmoer)		388		
Rioolrenovatie Vaartweg (parallelweg)		443		
Riolvervanging Constancestraat/Glorieux/Kruisherstraat		638		
Rioolrenovatie Waspikse weg (verkeersplan)			192	
Rioolrenovatie Lage Ham			485	
Rioolrenovatie Lage Ham tuinen			397	
Riolvervanging Glorieux/Karmelietenstraat/Kapucijnenstraat			641	
Riolvervanging Oude Baan (Deken Batenburgstraat - Kanovijver)			1.020	
Riolvervanging Lindenstraat/Eikenstraat				822
Riolvervanging Prins Bernhardstraat/Nieuwstraat				653
Riolvervanging Mgr. Schaepmanlaan (thv Cambreur College)				430
Totaal Investeringsplan 2023-2026	13.343	3.476	3.558	3.651

Via het raadsvoorstel bij de Programmabegroting 2023-2026 stemt de gemeenteraad in met de votering van de investeringskredieten voor het jaar 2023. In onderstaande tabel staan deze kredietvoorstellen nader toegelicht.

Onderbouwing kredietaanvragen 2023
Asfaltering Eindsestraat (rijweg)
Uit inspectie en onderzoek is vast komen te staan dat de weg aan het einde van zijn levensduur is.
Vaartweg herinrichting (verkeersplan 's Gravenmoer)
Maakt onderdeel uit van verkeersplan 's Gravenmoer, dat als doel heeft de verkeersveiligheid in 's Gravenmoer te verbeteren. De Vaartweg staat als tweede aan te pakken hoofdweg in 's Gravenmoer gepland. Uitvoering vindt grotendeels in 2024 plaats.
N629 Vervangen verkeersinstallatie Steenstraat-Duiventorenbaan
Deze bijdrage is noodzakelijk voor het aansluiten van het onderliggend wegennet op het aan te leggen tracé N629. Een raadsbesluit en een overeenkomst met de provincie liggen hier aan ten grondslag. Het totaalbedrag is € 1,9 mln bestaande uit € 1,61 mln + VRI (€ 150.000) en gedeelte reconstructie Steenstraat € 140.000.

Brug Waspikse weg (gemengd verkeer)
Uit inspectie is vast komen te staan dat de brug toe is aan vervanging.
Tractie Milieustraat
Diverse machines zijn afgeschreven en moeten vervangen worden.
Tractie Begraven
Diverse machines zijn afgeschreven en moeten vervangen worden.
IKC Biezen
In het voorjaar van 2023 wordt het krediet voor de bouw van IKC Biezen via een afzonderlijk kredietvoorstel aan de raad voorgelegd.
Onderhoud en verduurzaming gemeentehuis
Reeds langere tijd wordt gesproken over aanpassingen aan het gemeentehuis. In afwachting van besluitvorming hieromtrent zijn diverse noodzakelijke onderhoudsmaatregelen aangehouden. Met de kredietaanvraag in dit investeringsplan wordt dit noodzakelijk onderhoud uitgevoerd (onder meer vervanging buitenwanden, binnenwanden, plafonds en vloeren). Tevens wordt de warmte-installatie vervangen. Tegelijkertijd worden enkele verduurzamingsmaatregelen getroffen. Zo wordt de genoemde installatie vervangen door een gasloze variant, worden isolatiemaatregelen getroffen en worden extra zonnepanelen geplaatst. Vorig jaar zijn deze verduurzamingsmaatregelen omwille van het schuldquoteplafond geschrapt. In het licht van de huidige, betere cijfers en vanwege de in het coalitieakkoord benoemde voorbeeldfunctie worden deze maatregelen nu opnieuw opgenomen. De werkzaamheden staan gepland voor 2024, maar de voorbereiding start eind 2023. Om die reden wordt het krediet voor 2023 aangevraagd.
Vervangen/renovatie technische installaties/mechanische riolering
Ieder jaar worden er rioolgemaal gereviseerd en verbetermaatregelen uitgevoerd. Op basis van inspecties wordt bepaald welke gemalen dit zijn.
Rioolvervanging fietspad Eindsestraat
Veel problemen met afstroming / verstoppingen. Afwatering van de straat wordt gelijktijdig verbeterd.
Riolering Kerkstraat
Ei-buizen geven veel lekkages. Vanwege het slechte wegdek is gekozen voor rioolvervanging en gelijktijdige kleine klimaatmaatregel en een totale reconstructie.

Rioolrenovatie Industriestraat (DWA Metaalstraat – Textielstraat)
Uit inspecties blijkt dat het riool aangetast is.
Rioolrenovatie Middellaan (Gasthuisstraat – Donge)
Uit inspecties blijkt dat het riool aangetast is.

Bijlage 1: Overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld

Taakveld (bedragen x € 1.000)		Lasten	Baten
0. Bestuur en ondersteuning		15.094	51.913
0.1	Bestuur	1.962	
0.2	Burgerzaken	913	229
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	500	45
0.4	Overhead	9.026	170
0.5	Treasury	-81	109
0.61	OZB woningen	99	4.548
0.62	OZB niet-woningen	108	2.075
0.64	Belastingen overig	113	70
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		44.036
0.8	Overige baten en lasten	2.229	545
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	56	
0.10	Mutaties reserves	3	86
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	166	
1. Veiligheid		2.084	20
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.487	4
1.2	Openbare orde en veiligheid	597	16
2. Verkeer, vervoer en waterstaat		2.907	216
2.1	Verkeer en vervoer	2.864	215
2.2	Parkeren		1
2.5	Openbaar vervoer	43	
3. Economie		487	292
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	307	133
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	10	6
3.4	Economische promotie	170	153
4. Onderwijs		3.367	635
4.1	Openbaar basisonderwijs	9	
4.2	Onderwijshuisvesting	1.359	
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.999	635
5. Sport, cultuur en recreatie		6.222	644
5.1	Sportbeleid en activering	253	52
5.2	Sportaccommodaties	1.627	293
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.092	112
5.4	Musea	45	
5.5	Cultureel erfgoed	14	
5.6	Media	458	
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.733	187

6. Sociaal domein		26.130	5.336
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.455	362
6.2	Wijkteams	936	
6.3	Inkomensregelingen	7.451	4.826
6.4	Begeleide participatie	1.383	
6.5	Arbeidsparticipatie	651	
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	441	1
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	4.419	147
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	6.966	
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	428	
7. Volksgezondheid en milieu		7.308	6.103
7.1	Volksgesondheid	1.151	
7.2	Riolering	1.757	2.106
7.3	Afval	3.263	3.858
7.4	Milieubeheer	963	5
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	174	134
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		3.207	1.647
8.1	Ruimtelijke ordening	556	30
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.188	1.044
8.3	Wonen en bouwen	1.463	573
Totaal taakvelden		66.806	66.806

Bijlage 2: Bijlage bij risicoprofiel

Programma	Risico	I/S	Verwacht maximaal risicobedrag	Kanspercentage	Gewogen risicobedrag	Nieuw / bestaand
1. Dongen leeft	Als gevolg van economische en marktontwikkelingen kan de uitgifte van gronden voor woonlocaties achterblijven bij de verwachtingen. De resultaten van de nieuwe grondexploitaties (Noorderbunder en Waspikse weg) zijn dan lager dan verwacht.	I	€ 1.879.000	30%	€ 563.700	Bestaand
1. Dongen Leeft	Als gevolg van onder meer de energiecrisis kan de exploitatie van maatschappelijke partners onder druk komen te staan.	I	€ 100.000	50%	€ 50.000	Bestaand
1. Dongen Leeft	De implementatie van de uitgangspuntennotitie Cammeleur kan leiden tot transitie-/frictiekosten.	I	€ 250.000	50%	€ 125.000	Bestaand
1. Dongen Leeft	De Vennen (exploitatiemaatschappij zwembad) kan niet aan haar aflossingsverplichtingen voldoen.	I	€ 55.000	50%	€ 27.500	Bestaand
1. Dongen leeft 2. Dongen Zorgt 5. Dongen Dient	Door stijgende prijzen en langere levertijden kunnen onderhoud en investeringen duurder uitvallen. In deze begroting is hiervoor een centrale reservering opgenomen, gebaseerd op een verwachte inflatie van 5,2%. Er is sprake van een restrisico omdat individuele kosten geconfronteerd kunnen worden met hogere kostenstijgingen.	I	€ 250.000	50%	€ 125.000	Bestaand
2. Dongen zorgt	Er lopen diverse lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen binnen het sociaal domein (Hervormingsagenda Jeugdzorg, regionale inkoop Jeugdzorg en WMO en implementatie Dorpsteam). De lokale impact op de financiën zijn onzeker. In de meerjarenbegroting wordt een storting van € 1,4 miljoen in de algemene reserve gedaan waarmee dit risico opgevangen kan worden.	I	€ 400.000	30%	€ 120.000	Nieuw

2. Dongen zorgt	Aantal complexe casussen waar zwaarste zorgpakketten moeten worden toegekend.	S	€ 300.000	50%	€ 150.000	Bestaand
2. Dongen zorgt	Scherp indiceren op onder andere de Wmo kan mogelijk ook meer beroeps- en bezwaarprocedures met juridische meerkosten met zich meebrengen.	S	€ 200.000	30%	€ 60.000	Bestaand
2. Dongen zorgt	Opvang van vluchtelingen uit Oekraïne zorgt breed binnen de begroting voor een toename van kosten (denk aan huisvesting, zorg, bijstand). Rijkscompensatie is aangevraagd; inschatting op basis van normbedrag is dat de compensatie toereikend is. Zekerheid hieromtrent bestaat echter nog niet.	I	€ 125.000	10%	€ 12.500	Bestaand
4. Dongen onderneemt	Uitgifte van grond op bedrijfsterreinen kan achterblijven bij de verwachting. De resultaten van Tichelrijt 2, 3 en Zuid zijn dan lager dan verwacht.	I	€ 187.000	30%	€ 56.100	Bestaand
5. Dongen dient	Hogere pensioenverplichting (voormalige) wethouders en wachtgeldverplichting door onder andere daling van rente c.q. mutatie in de omvang.	S	€ 125.000	10%	€ 12.500	Bestaand
5. Dongen dient	Calamiteiten als gevolg van externe invloeden (weer, vandalisme en vernieling, virusuitbraak, bedreiging/ gevoel van onveiligheid medewerkers).	S	€ 100.000	30%	€ 30.000	Bestaand
5. Dongen dient	ICT-systeem raakt onbruikbaar, bijvoorbeeld als gevolg van een hack of ransomware aanval.	S	€ 1.200.000	10%	€ 120.000	Bestaand
5. Dongen dient	Ontstaan van datalekken van privacygevoelige gegevens, met als gevolg dat de gemeente een boete kan krijgen.	S	€ 500.000	10%	€ 50.000	Bestaand
6. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	Risico dat aan de gemeente verbonden partijen een negatief exploitatieresultaat realiseren en ter dekking een beroep doen op de deelnemende gemeenten.	S	€ 250.000	10%	€ 25.000	Bestaand
6. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	Invoering aantal grootschalige (wets)wijzigingen waarvan de financiële effecten op voorhand lastig te voorspellen zijn. Het gaat	I	€ 250.000	50%	€ 125.000	Bestaand

	bijvoorbeeld om de invoering van de Omgevingswet en de wet Kwaliteitsborging.					
6. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	In geval van juridische claims kan de uitkomst leiden tot een vordering op de gemeente.	S	€ 500.000	10%	€ 50.000	Bestaand
6. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	De Algemene Uitkering kan lager uitvallen dan nu begroot op basis van de Meicirculaire 2022. Er volgen nog 5 circulaire's die invloed hebben op de hoogte van de Algemene Uitkering in het begrotingsjaar 2023.	S	€ 880.000	10%	€ 88.000	Nieuw
6. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	Als gevolg van economische omstandigheden kan de rente stijgen, zodat met een hogere rente gerekend moet worden. Risico is thans nog altijd beperkt; de leningen die de komende jaren aflopen en verlengd moeten worden kennen een fors hogere rente dan de huidige marktrente.	S	€ 200.000	50%	€ 100.000	Bestaand
6. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	Als gevolg van samenloop van omstandigheden (mobiliteit, ziekte) kunnen plotseling binnen een team op vitale en/of kwetsbare functies vacatures ontstaan die niet intern opgelost kunnen worden. Onder de huidige arbeidsmarkt-omstandigheden ziet de gemeente zich geconfronteerd met hoge inhuurtarieven.	S	€ 500.000	30%	€ 150.000	Bestaand
6. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	Benadeling van de gemeente als gevolg van fraude.	S	€ 250.000	30%	€ 75.000	Bestaand
Totaal			€ 8.501.000		€ 2.115.300	

* I = een incidenteel risico, S = een structureel risico